

Tallinna Ülikool
Sotsiaaltöö Instituut

Ulli Luide

**VABATAHTLIKE TEGUTSEMISMOTIIVID JA VABATAHTLIK TEGEVUS
ORGANISATSIOONI SERVE THE CITY MTÜ NÄITEL**

Magistritöö

Juhendaja: Lektor Tiia Tamm, PhD

Tallinn 2013

RESÜMEE

Luide, Ulli (2013). Vabatahtlike tegutsemismotiivid ja vabatahtlik tegevus organisatsiooni Serve The City MTÜ näitel. Tallinna Ülikool. Magistritöö. Käsikiri. 86 lk, 5 joonist, 3 lisa, 67 kirjandusallikat.

Käesoleva uurimuse eesmärgiks on kirjeldada vabatahtlike organisatsiooni Serve The City MTÜ tegevust ja selgitada seal tegutsevate vastutavate vabatahtlike tegutsemisajendeid. Uurimistöös püütakse vastuseid järgmistele uurimisküsimustele:

- millised on Serve The City MTÜ eesmärgid ja tegevusvaldkonnad?
- millised on Serve The City MTÜ-s tegutsevate vabatahtlike motivatsioonitegurid?
- milliseid probleeme näevad vabatahtlikud oma tegevusvaldkonnas?
- milliseks hindavad Serve The City MTÜ vabatahtlikud oma tegevuse tulemuslikkust?
- millisena tajuvad vabatahtlikud vabatahtlikku tegevust ja selle rolli ühiskonnas?

Uurimistöö empiirilise aineistiku kogumine ja analüüsimine on toimunud kvalitatiivsetel meetoditel. Empiiriline aineistik koguti eksperdiintervjuu ning teemaintervjuudega ning andmete analüüsimisel on kasutatud kvalitatiivset sisuanalüüsi. Töö teoreetilises osas tuginetakse peamiselt Clary et al.-i (1998) tegutsemismotiivide funktsionaalsele analüüsile, Omoto ja Snyder'i (2008) vabatahtliku tegevuse protsessi mudelile ning Penner'i (2002) püsiva vabatahtlikkuse kontseptuaalsele mudelile. Uurimuse objektiks on Serve The City MTÜ 11 vastutava vabatahtliku ja organisatsiooni rajaja Brett Toft'i käsitlused ja hinnangud vabatahtlikust tegevusest, tegutsemismotiividest ning Serve The City MTÜ-ga seonduvast. Valim koosnes 12 uuritavast.

Andmete analüüsi tulemusel moodustus kolm peakategooriat, milleks on: *Vabatahtlik, vabatahtlik tegevus ja selle roll; Serve The City MTÜ tegevus ja vabatahtlikud ning Vabatahtlike motivatsioonitegurid*. Peakategooriate alla koondus 19 alakategooriat. Uurimusest selgus, et vabatahtlikku tegevust ei tajuta hetkel meie ühiskonnas piisavalt hinnatuna, kuid oldi arvamusel, et selle väärtustamine on kasvav trend. Ilmnes, et vabatahtlike motiveerivad tegutsema nii egoistlikud kui ka altruistlikud ajendid – enesearengu vajadus ja tegevusest saadavad positiivsed emotsioonid; püsivat vabatahtlikkust soodustavad head organisatsioonisisest suhted ja õhkkond ning abistamissoov. Vabatahtlikku tegevust takistavate teguritena nähti eelkõige ajapuudust, väsimust, organisatsiooni puudulikku finantsilist jätkusuutlikkust ning abistamistraditsiooni vähesust meie ühiskonnas. Selgus, et Serve The City MTÜ eesmärgiks on tõsta ühiskonnaliikmete teadlikkust vabatahtlikust tegevusest ning edendada vabatahtliku tegevuse populaarsemaks ja igapäevasemaks nähtuseks kujunemist ühiskonnas. Selleks püütakse võimaldada meelepärasteid tegutsemisvõimalusi maksimaalselt paljudele vabatahtlikele, mistõttu on organisatsiooni tegevusvaldkond väga lai. Uurimuses osalenute hinnangul avaldub Serve The City MTÜ tegevuse tulemuslikkus positiivses mõjus vabatahtlikele ja koostööpartneritele, aga ka abivajajate toimetulekule. Vabatahtlikud on oma tegevusega rahul ning plaanivad tegutsemist Serve The City MTÜ raames jätkata.

Uurimistöö võtmesõnad: kodanikuühiskond, vabatahtlik tegevus, vabatahtlik, motivatsioon, Serve The City MTÜ.

ABSTRACT

Luide, Ulli (2013). Volunteers' Motives and Voluntary Activity by the Example of Organization Serve The City MTÜ. Tallinn University. Master Thesis. Manuscript. 86 pages, 5 figures, 3 annex, 67 literary sources.

The aim of this research is to describe the activity of Serve The City MTÜ and explain the motives of leading volunteers who are active there.

The present research tries to find answers to the following research questions:

- what are the goals and activity spheres of Serve The City MTÜ?
- what motivates the volunteers of Serve The City MTÜ?
- what kind of problems do volunteers see in their field of activity?
- how do the volunteers evaluate the productivity of their activity?
- how do the volunteers perceive voluntary action and its role in the society?

The empirical data of the research was collected and analyzed by using qualitative research methods. To collect the empirical data expert interview and semi-structured interviews were used and the data was analyzed by using qualitative content analysis. The theoretical part of the research is based mainly on Clary et al.-s (1998) motives' functional analysis, Omoto and Snyder's (2008) volunteer's process model and Penner's (2002) conceptual model of sustained volunteerism. The object of the research are the opinions and understandings of Serve The City MTÜ-s leading volunteers about voluntary activity, their motives and associations with Serve the City MTÜ. Viewpoints of the development of the organization, volunteers, activity and results of the founder of the organization, Brett Toft, will be added to the previously mentioned topics. The sample consisted of 12 examinees.

By analyzing the data three main categories were formed, which are: *Volunteers, voluntary activity and its role; The activity of Serve the City MTÜ and its volunteers* and *Motivation factors of the volunteers*. 19 sub categories were formed under three main categories. According to the participants of the research, voluntary activity isn't perceived as valuable in our society at present time but an opinion was expressed that appreciating it is a growing trend. It occurred that doing voluntary work was motivated by self-oriented and other-oriented motives – the need for self-development, positive emotions received from their activities, good inter-organizational relationships and atmosphere that contribute to sustained volunteerism and a wish to help others. Volunteers brought forward problems of voluntary activity which were lack of time, tiredness, lack of organization's financial sustainability and shortage of the helping tradition in our society. It became clear that the purpose of Serve The City MTÜ is to raise awareness amongst the members of our society about voluntary activity and alter voluntary activity in our society into a more popular and a daily phenomenon. To do so the organization tries to offer a wide variety of activities so as many volunteers as possible would find pleasant activities. According to the research participants, the activity of Serve the City MTÜ results in positive influence on volunteers, co-operation partners and the situation of the people in need. Volunteers are pleased with their participation and plan to continue their involvement within Serve the City MTÜ.

Keywords of the study: civil society, voluntary action, volunteer, motivation, Serve The City MTÜ.

SISUKORD

JOONISTE LOETELU	6
1. SISSEJUHATUS	7
2. KODANIKUÜHISKOND JA VABATAHTLIK TEGEVUS.....	11
2.1. Kodanikuühiskond kui vabatahtliku tegevuse alus.....	11
2.2. Vabatahtliku tegevuse määratlus ja käsitlused	12
3. VABATAHTLIK, VABATAHTLIKE TEGUTSEMISMOTIIVID JA RAHULOLU TEGEVUSEGA	16
3.1. Motivatsioonitegurid kui vabatahtlikkuse alus	16
3.1.1. Vabatahtliku tegevuse protsessi mudel	20
3.1.2. Püsiva vabatahtlikkuse kontseptuaalne mudel.....	22
3.2. Vabatahtliku isiksuseomadused ja mina-pilt	24
3.3. Vabatahtliku tegevuse mõju ja kontekst: vabatahtlike rahulolu ja probleemid	26
3.3.1. Positiivne mõju kui rahulolu tagaja	26
3.3.2. Negatiivne mõju kui vabatahtlikkust takistav tegur.....	28
3.4. Kodanikuühiskonna organisatsioon Serve the City ja selle tegevus.....	29
4. UURIMISTÖÖ PROBLEEMIASETUS JA METOODIKA	31
4.1. Uurimisprobleemi asetuse ja uurimise eesmärk	31
4.2. Uurimistöö metoodika.....	32
4.2.1. Uurimisainestiku kogumise meetod	32
4.2.2. Uurimisandmete analüüsimeetod	34
4.3. Uurimistöö valim	35
4.4. Uurimistöö eetika ja piirangud	36
5. UURIMISANDMETE ANALÜÜS JA ARUTELU	37
5.1. Uurimisandmete analüüs	37
5.1.1. Vabatahtlik, vabatahtlik tegevus ja selle roll ühiskonnas	37
5.1.2. STC MTÜ tegevus ja vabatahtlikud	46

5.1.3. Vabatahtlike motivatsioonitegurid	54
5.2. Eksperdiintervjuu analüüs: STC MTÜ rajaja käsitlused ja hinnangud organisatsiooni tegevusele	60
5.2.1. Vabatahtliku tegevuse olulisus	61
5.2.2. Serve the City olemus ja tekkelu.....	61
5.2.3. STC MTÜ idee, rajamine ja struktuur.....	62
5.2.4. STC MTÜ vastutavate vabatahtlike omadused, motivatsioonitegurid ja tegevus.....	63
5.2.5. STC MTÜ põhimõtted, eesmärgid ja tulevik	65
5.3. Arutelu.....	66
6. KOKKUVÕTE JA JÄRELDUSED	72
KASUTATUD KIRJANDUS	79
LISAD	84
Lisa 1. Serve the City manifest.....	84
Lisa 2. Teemaintervjuu raamistik	85
Lisa 3. Eksperdiintervjuu raamistik	86

JOONISTE LOETELU

Joonis 1. Vabatahtliku tegevuse protsessi mudel.....	21
Joonis 2. Püsiva vabatahtlikkuse kontseptuaalne mudel.....	23
Joonis 3. Kategooria 1 Vabatahtlik, vabatahtlik tegevus ja selle roll ühiskonnas.....	38
Joonis 4. Kategooria 2 Serve The City MTÜ tegevus ja vabatahtlikud.....	46
Joonis 5. Kategooria 3 Vabatahtlike motivatsioonitegurid.....	54

1. SISSEJUHATUS

Ajal, mil ühiskonnas valitseb palju probleeme ja kitsaskohti ning avaliku ja erasektori huvi ja ressursid on piiratud, võimaldab mittetulundussektor kodanikuorganisatsioonide kaudu olukorda parendada (Snyder et al., 2009, 125). Kodanikuorganisatsioonid ja vabatahtlik tegevus on üha enam kõlapinda koguv valdkond, mida peetakse demokraatliku riigi lahutamatuks osaks. Lisaks soodustab vabatahtlik tegevus ühiskonnas ühtekuuluvustunde teket, mis on tugeva ja hästi toimiva riigi aluseks ning osalemine vabatahtlikus tegevuses võimaldab inimesel saada uusi teadmisi ja kogemusi (Mänd, Gramberg, & Kõre, 2004-2005, 3). Ühiskond, mis on ühtekuuluv, väärtustab kodanikualgatust ja vabatahtlikku tegevust, on inimlik ja hooliv ning selles on inimestel parem elada.

Siiski ilmnes 2011. aastal Pärnus läbi viidud „Pärnumaa vabatahtliku tegevuse uuringust“, et kuigi vabatahtlikku tegevust ja vabatahtlike panust tuleks rohkem väärtustada ja hinnata ning seda püütakse järjest enam teha, on hetkel vabatahtlike näol siiski kasutamata oluline ressurss ühiskonnaelu edendamisel (Pärnumaa Kodukant MTÜ, 2010, 4). Samuti on esile toodud, et Eestis on aktiivseid ja regulaarseid vabatahtlikke hetkel väga vähe (Kaarna & Noor, 2011, 22). Seetõttu võib väita, et antud valdkonna probleemiks on inimeste madal teadlikkus vabatahtlikust tegevusest ja tegutsemisvõimalustest, mistõttu on meie ühiskonnas vabatahtlikke vähe. Seega on oluline tõsta ühiskonna teadlikkust vabatahtlikust tegevusest, tegutsemisvõimalustest, selle olulisusest ning välja selgitada, mis paneb ja hoiab inimesi vabatahtlikuna tegutsemas.

Serve The City MTÜ on Tallinnas üha enam tuntust koguv kodanikuühiskonna organisatsioon, mis muudab vabatahtliku tegevuse paljudele sihtgruppidele kättesaadavaks, luues tingimused ja võimalused vabatahtlikel kaaslinlasi ja abivajajaid aidata. Selleks, et vabatahtlikuna tegutsemine oleks tavainimesele võimalikult lihtne, on oluline tegevuses hoida vastutavaid vabatahtlikke, kes kogu organiseerimis- ja korraldustöö on enda peale võtnud. Eeltoodust lähtudes on oluline teada, mis ajendab vastutavaid vabatahtlikke tegutsema. Samuti on oluline uurida ja propageerida organisatsiooni Serve The City MTÜ tegevust, et iga potentsiaalne huviline oleks teadlik vabatahtlikus tegevuses osalemise võimalustest ning suureneks organisatsiooni usaldusväärsus.

Minu huvi käesoleva uurimistöö teema vastu tuleneb isiklikust vabatahtlikuna tegutsemise kogemusest antud organisatsioonis. Ühelt poolt innustas uurimust läbi viima asjaolu, et Serve The City MTÜ kohta ei ole palju kirjalikku informatsiooni ning teisalt huvi selles osas, miks on vastutavad vabatahtlikud jätkuvalt antud organisatsioonis valmis oma aega ja ressursse panustama. Loodan, et uurimuse kaudu on võimalik koondada kompleksne materjal organisatsiooni Serve The City MTÜ ning seal tegutsevate vastutavate vabatahtlike tegutsemismotiivide kohta, mis aitab edendada vabatahtlikus tegevuses osalemist ning muuta vabatahtlike kogemus nende vajadustele vastates võimalikult meeldivaks.

Käesoleva magistritöö eesmärgiks on kirjeldada vabatahtlike organisatsiooni Serve The City MTÜ tegevust ja selgitada vabatahtlike tegutsemist motiveerivaid tegureid.

Eesmärgist lähtuvalt otsitakse vastuseid järgmistele uurimisküsimustele:

- millised on Serve The City MTÜ eesmärgid ja tegevusvaldkonnad?
- millised on Serve The City MTÜ-s tegutsevate vabatahtlike motivatsioonitegurid?
- milliseid probleeme näevad vabatahtlikud oma tegevusvaldkonnas?
- milliseks hindavad Serve The City MTÜ vabatahtlikud oma tegevuse tulemuslikkust?
- millisena tajuvad vabatahtlikud vabatahtlikku tegevust ja selle rolli ühiskonnas?

Töö koosneb ülesehituselt kahest osast: teooriast ja empiirikast. Töö teoreetilises osas tuginetakse peamiselt Clary et al.-i (1998) tegutsemismotiivide funktsionaalsele analüüsile, Omoto ja Snyder'i (2008) vabatahtliku tegevuse protsessi mudelile ning Penner'i (2002) püsiva vabatahtlikkuse kontseptuaalsele mudelile. Lisaks antakse ülevaade uurimuse kontekstist: kodanikuühiskonnast, vabatahtlikust tegevusest, vabatahtlike isikuomadustest, motivatsiooniteguritest, tegevuse mõjust vabatahtlikule, tegevusega seonduvatest probleemidest ning organisatsioonist Serve the City.

Uurimuse empiirilise aineistiku kogumisel ja analüüsimisel on lähtutud kvalitatiivsest suunast. Valimisse kuulus 11 Serve The City MTÜ vastutavat vabatahtlikku ning eksperdina antud organisatsiooni rajaja Brett Toft. Valimi moodustamisel on kasutatud nii kriteeriumi- kui ka kihtvalimit. Magistritöös on andmete kogumiseks kasutatud teemaintervjuud ja eksperdiintervjuud. Teemaintervjuud viidi läbi Serve The City MTÜ

vastutavate vabatahtlikega ning eksperdiintervjuu organisatsiooni rajajaga. Analüüsimeetodina on kasutatud kvalitatiivset sisuanalüüsi. Empiiriline osa sisaldab valimisse kuulunud vastutavate vabatahtlike käsitluste ja arusaamade analüüsi vabatahtlikust tegevusest ja selle rollist ühiskonnas, valdkonna probleemidest, vabatahtlike tegutsemismotiividest, rahulolust ja Serve The City MTÜ-ga seonduvast. Sellele lisandus organisatsiooni rajaja käsitluste ja seisukohtade analüüs antud organisatsiooni kujunemisest, vabatahtlikest, tegevusvaldkondadest, eesmärkidest ja tulemuslikkusest.

Töös kasutatavad põhimõisted:

Kodanikuühiskond – ühiskond, mille aluseks on inimeste omaalgatus, mis on vaba riigipoolsest sunnist ning kus inimese põhiõigused ja –vabadused on kaitstud (Siseministeerium, 2006, 4).

Vabatahtlik tegevus – pika-ajaline, planeeritud prosotsiaalne käitumine, millest saavad kasu vabatahtlikule võõrad inimesed, kellega vabatahtlikul puuduvad lepingulised, perekondlikud ja sõprussuhted, ning mis leiab aset organisatsiooni raames (Penner, 2002, 448).

Vabatahtlik – isik, kes panustab aega teiste abistamiseks, ootamata seejuures palka või muid materiaalseid hüvesid oma tegevuse eest (Wilson & Musick, 2000, 141).

Vastutav vabatahtlik – käesolevas magistritöös käsitlen vastutava vabatahtliku ehk *blackshirt*'ina Serve The City MTÜ raames tegutsevat vabatahtlikku, kes oma olemuselt ei erine lihtvabatahtlikust (antud organisatsioonis nimetusega *blueshirt*), kuid kes panustab tegevusse rohkem aega ja ressursse, täidab laialdasemaid ülesandeid ning lisaks juhib vabatahtlike gruppe.

Motivatsioon – psühholoogiline tunnusjoon või stiimul, mis ärgitab organismi või inimest tegutsema soovitud eesmärgi suunas; põhjus, mis annab käitumisele suuna ja eesmärgi (Webster's Online Dictionary, 2006).

Serve The City MTÜ – vabatahtlikkuse alusel ühinenud isikute iseseisev kasumit mitte taotlev organisatsioon (MTÜ Serve The City, 2010), mis koondab ja kaasab vabatahtlike, et praktilistel viisidel abistada ühiskonnaliikmeid, kes seda vajavad (Serve The City Mittetulundusühing 2011, 3).

Töös kasutatavad lühendid:

KATA – Kodanikualatuse toetamise arengukava

VTA – Vabatahtliku tegevuse arengukava

ÜRO – Ühinenud Riikide Organisatsioon

STC MTÜ – Serve The City Mittetulundusühing

2. KODANIKUÜHISKOND JA VABATAHTLIK TEGEVUS

Kodanikualgatusel ja vabatahtlikul tegevusel on ühiskonnas järjest olulisem roll. Ka riigi ressursid oma elanike heaolu tagamisel on piiratud ning seepärast on üheks ühiskonnas eksisteerivate probleemide lahendamise võimaluseks tõsta kodanike aktiivset osalemist niisugustes tegevustes, millest ei saa kasu vaid isik ise, vaid laiemalt kogukond ja ühiskond (Snyder et al., 2009, 125). KATA 2007-2010 (Siseministeerium, 2006, 10) kohaselt on vabatahtlikul tegevusel täita oluline roll ühiskonna arengus, sihtides selle poole, et tulevikus on vabatahtlik tegevus igapäevane ja normaalne osa inimeste elust, mida ühiskond igakülgsest tunnustab, väärtustab ja toetab.

2.1. Kodanikuühiskond kui vabatahtliku tegevuse alus

Üks esimesi käsitlusi kodanikuühiskonnast tuleneb Aristoteles'elt, kes defineeris mõiste *politike koinonia* all avalikku eetilise-poliitilist kogukonda, milles elavad vabad ja võrdsed kodanikud seadustega kehtestatud süsteemis (Cohen & Arato, 1994, 84). Briti filosoofid John Locke, Tom Paine, Adam Smith ja Adam Ferguson arendasid välja käsitluse kodanikuühiskonnast, kui riigist lahus seisvast iseseisvast kodanikualgatusele ja kodanikueetikale toetuvast sfäärist (Aarelaid, 1996, 9-10). A. de Tocqueville kirjeldas Ameerikas esile kerkinud uut moodi nähtust ühiskonnas, mis rõhutas vabatahtlikku tegevust, kogukondlikku meelestatust ning iseseisvat elusfääri, mis kaitseb inimest riigi domineerimise eest. Ta nimetas selle kodanikuühiskonnaks. (Purcell, 2012.) Tänapäevases käsitluses on kodanikuühiskond tegevussfäär, milles inimesed saavad koonduda gruppidesse, osaleda avalikus diskussioonis ning milles vastastikuse austuse ja tolerantsuse normid kaitsevad ühtmoodi nii enamuse kui ka vähemuse vaatekohti (Wilson & Musick, 2000, 142). Kodanikuühiskonnas väljendavad inimesed oma soovi panustada ühiskonna ja kogukonna elu arendamisse ja parendamisse tehes seda tasu saamata (Maakondlike... 2011). Tugev kodanikuühiskond hoiab oma liikmeid sotsiaalselt aktiivsetena, võimaldades vabaühenduste ja avaliku võimu koostööd riigi põhiseaduses sätestatud põhiväärtuste tagamiseks (KATA, 2011, 3).

Raudla (2002, 26) on seisukohal, et kodanikuühiskond on riigile ja selle kodanikele vajalik mitmel põhjusel. Tema hinnangul tagab see demokraatia säilimise, võimaldades erinevatel

inimgruppidel oma huvide esindamiseks või kaitsmiseks koonduda ning hoiab ära võimu koondumise ühiskonna kindla osa kätte. Lisaks soodustab kodanikuühiskond niisuguseid väärtusi nagu sallivus, aga ka algatus- ja koostöövõimet ning tagab informatsiooni leviku, mida on vaja teada poliitikamaastikul kaasa rääkimiseks.

Kodanikuühiskonnal on võtmeroll stabiilsuse ja turvalisuse soodustamisel, demokraatia ja inimõiguste austamisel (OSCE, 2011) ning Purcell'i (2012) hinnangul aitab see ühiskonnas esile kutsuda ja läbi viia muudatusi. Lisaks rõhutavad uurijad Wilson ja Musick (1999, 142), Wilson ja Musick (2000, 142) ning Weller (2008, 55) vabatahtlikku tegevust kui kodanikuühiskonna eksisteerimise ja säilimise alust ning teisalt kodanikuühiskonda kui vabatahtliku tegevuse eeldust ja alust.

2.2. Vabatahtliku tegevuse määratlus ja käsitlused

Vabatahtliku tegevuse määratlemine ei ole lihtne ülesanne ning valdkonna uurijad on sellele lähenenud erinevatest aspektidest. Eeltoodu annab mõista, et tegemist on kompleksse ja dünaamilise nähtusega. Hustnix, Cnaan, Handy (2010) toetudes Cnaan, Handy, Wadsworth'ile (1996) ning Handy et al.-ile, (2000) toovad välja, et vabatahtlik tegevus on keeruline fenomen, mida ei ole suudetud selgelt ja üheselt mõistetavalt sõnastada ning mis võib hõlmata laia ringi erinevaid tegevusi (vrđl Luide, 2007, 13; VTA, 2006, 5). Keeruline on tõmmata piiri selle vahele, mida defineerida vabatahtliku tegevusena ning mida mitte. Käesoleval ajal valitseb uurijate ja teadlaste hulgas arusaam, et tegemist ei ole inimese bioloogilise vajaduse ega ka palga-, orja- või sunnitööga, spontaanse abistamise või omastehooldusega. Samuti eristatakse vabatahtlikust tegevusest vihkamist, vägivalda või seadusterikkumist õhutatavat tegevust. (Hustnix. et al., 2010, 411-412.) Omoto ja Snyder'i (2008, 28) hinnangul on vabatahtlik tegevus erinev nii regiooniti kui ka riigiti, mistõttu on Hustnix et al. (2010, 414) pidanud vabatahtlikkuse defineerimisel oluliseks ühiskondliku arusaama rolli. Penner (2002, 448) on defineerinud vabatahtlikkust kui pika-ajalist, planeeritud prosotsiaalset käitumist, millest saavad kasu vabatahtlikule võõrad inimesed, kellega vabatahtlikul puuduvad lepingulised, perekondlikud ja sõprussuhted, ning mis leiab aset organisatsiooni raames (vrđl Musick & Wilson, 1997, 694; Penner 2000, 477; Penner, 2004, 646). Snyder ja Omoto (2008, 2) on välja toonud

kuus olulist aspekti, mis nende hinnangul määravad ära, kas tegemist on vabatahtliku tegevusega.

1. Vabatahtlik tegevus põhineb inimese vabal tahtel.
2. Vabatahtlikuna kellegi abistamine on isiku läbimõeldud, teadlik otsus ega ole spontaanne abistamine häda korras.
3. Vabatahtlikuna tegutsemine kestab mingi perioodi ulatuses ehk see ei ole ühekordne tegevus.
4. Vabatahtlikuna tegutsetakse kompensatsiooni ootamata.
5. Vabatahtlik tegevus on vajaduspõhine, lähtudes abivajajate probleemidest ja olukorrast.
6. Vabatahtlikku tegevust tehakse kindlatel põhjustel ning konkreetsete inimeste heaks ning tavaliselt toimub see erinevate organisatsioonide kaudu. (vrđl Hustnix, et al., 2010, 414.)

Albert, Simha ja Topuzova (2011, 110) on esile toonud, et kuigi mõisted *vabatahtlik tegevus* ja *vabatahtlik* on erinevate uurijate käsitlustes erinevalt defineeritud, on kõik allikad üksmeelselt nõus, et vabatahtlik tegevus ja vabatahtlikud on oluline ja väärtuslik ressurss, mille osakaal ja tähtsus ühiskonnas on üha aktuaalsem (vrđl Siseministerium, 2006, 17; VTA, 2006, 4). Snyder ja Omoto (2008, 21) väidavad, et vabatahtliku tegevuse olulisus seisneb indiviidile, kogukonnale ja ühiskonnale vajalike teenuste pakkumises, olles oluline komponent, mis hoiab koos ühiskonda, panustades selle toimimisse ja muutes tõenäolisemaks ühiskonda vaevavate probleemide lahendamise. Kuna vabatahtlikud mängivad olulist rolli ühiskonnas arvamuste ja suhtumiste muutmises oma tegevuse kaudu, on vaja vabatahtlikus tegevuses osalemist igati soodustada ja edendada (Omoto & Snyder, 2000, 133-137). Teema aktuaalsusest ja olulisusest annab märku ka ÜRO püüe edendada ja soodustada vabatahtlikku tegevust „Rahvusvahelise Vabatahtlike Päeva“ ja „Ühinenud Riikide Vabatahtlike“ kaudu (ibid, 128).

Nii nagu eksisteerib erinevaid vabatahtliku tegevuse definitsioone, on olemas ka erinevaid vabatahtliku tegevuse lähtekohti. Hustnix et al. (2010, 415) on esile toonud neli erinevat vabatahtliku tegevuse käsitlust, millest lähtudes on võimalik vabatahtliku tegevuse põhjuseid kirjeldada.

- **Majanduslik lähtekoht**

Majanduslikku lähtekohta iseloomustavad Hustnix et al. (2010, 415) isiklike ja avalike hüvede mudeli kaudu. Weller'i (2008, 59) järgi on isiklike hüvede mudeli kohaselt inimese käitumine ratsionaalne, olles ajendatud isiklikust huvist ja kasu saamisest. Inimene hakkab tegelema vabatahtlikkusega juhul, kui kasu, mida ta saab, ületab tema panuse „hinna“. Avalike hüvede mudeli kohaselt väidavad Hustnix et al. (2010, 415) Duncan'ile (1999) ja Unger'ile (1991) tuginedes, et inimesed tegutsevad teiste inimeste hüvanguks, panustades oma aega selleks, et suurendada niisuguste avalike hüvede ja teenuste pakkumist, mis on ühiskonnas hinnatud. Eeltoodud käitumist peetakse altruistlikuks. Hustnix et al. (2010, 416) peavad Andreoni'le (1990) tuginedes majanduslikust lähtekohast mõistlikuks vabatahtliku tegevuse käsitlust, mille kohaselt on tegemist ebapuhta altruismiga, kus ühest küljest püütakse teisi abistada, kuid teiselt poolt oodatakse vastu hüvesid.

- **Sotsioloogiline lähtekoht**

Hustnix et al. (2010, 417), tuginedes Wuthnow'le (1991) on arvamusel, et vabatahtlik tegevus on erakordne ja oluline sotsiaalse solidaarsuse vorm, mis seob ühiskonda ning aitab kaasa indiviidide sotsiaalsele integratsioonile. Vabatahtlik tegevus kannab niisuguseid inimväärtusi nagu altruism, kaastunne, empaatia, hoolivus, sotsiaalne vastutus ja kogukonnameelsus. Hustnix et al. (2010, 418) näevad vabatahtlikku tegevust ühelt poolt võimalusena täiendada professionaalseid tegevusi ning teisalt sotsiaalsete muutuste esile kutsujana, mis teeb kindlaks vastamata sotsiaalsed vajadused, võitleb sotsiaalse ebavõrdsuse vastu ning jõustab vähemusgruppe.

- **Psühholoogiline lähtekoht**

Psühholoogid pööravad vabatahtliku tegevuse selgitamisel tähelepanu iseloomuomaduste individuaalsetele erisustele. Uuringud lubavad väita, et isikuomadused aitavad eristada vabatahtlikke inimestest, kes ei ole valmis vabatahtlikuna tegutsema. Nii on välja toodud, et vabatahtlikele on iseloomulikud niisugused omadused nagu orienteeritus sotsiaalsetele väärtustele, empaatiline mure teiste inimeste pärast, positiivne enesehinnang, enesetõhusus ning perspektiivi tajumine. (Hustnix et al., 2010, 418-419.)

- **Poliitiline lähtekoht**

Poliitiline lähtekoht peab vabatahtlikku tegevust peamiseks aktiivse kodanikuühiskonna ja demokraatia aluseks. Inimesed saavad oma õigusi kaitsta ning parendada ühiskonna elu kvaliteeti vaid siis, kui neil on õigus ja võimalus koonduda ja moodustada kodanikuühiskonna organisatsioone. (Hustnix et al., 2010, 418-419.)

Kodanikuühiskond, mis on demokraatliku ühiskonna alus, on ühtlasi eeldus vabatahtliku tegevuse viljelemiseks, võimaldades inimestel oma huvide kaitseks või esile toomiseks koonduda ja ühiselt tegutseda. Vabatahtlik tegevus on lai mõiste, mille kirjeldamisel võib lähtuda nii majanduslikust, poliitilisest, sotsioloogilisest kui ka psühholoogilisest lähtekohast. Kuigi vabatahtlikul tegevusel puudub ühene definitsioon, on paljud uurijad seisukohal, et tegemist on pika-ajalise, planeeritud prosotsiaalse käitumisega, mis leiab aset organisatsiooni raames ning sellest saavad kasu vabatahtlikule võõrad inimesed. Samuti valitseb üksmeel selles osas, et vabatahtlike näol on tegemist äärmiselt olulise ressursiga ühiskonnaelu edendamisel, mida tuleks igakülgset väärtustada ja toetada.

3. VABATAHTLIK, VABATAHTLIKE TEGUTSEMISMOTIIVID JA RAHULOLU TEGEVUSEGA

Sotsiaal- ja arengupsühholoogid on paljude aastate jooksul püüdnud leida teooriaid ja meetodeid prosotsiaalse käitumise raames, mis selgitaks, miks ja millal inimesed teisi aitavad (Marta & Pozzi, 2008, 35). Albert et al. (2011, 110) väidavad mitmetele uurijatele (Cnaan & Goldberg-Glen, 1991; Gabard, 1995; Handy & Srinivasan, 2004 jt) tuginedes, et vabatahtlike motivatsioon on kompleksne nähtus, milles mängivad rolli erinevad motiivid (vrđl Hustnix et al., 2010, 421; Yeung, 2004, 23), mis võivad aja jooksul muutuda (Marta & Pozzi, 2008, 37). Selleks, et vabatahtlikke efektiivselt kaasata ja hoida vabatahtlikus tegevuses, on oluline teada, millised inimesed on altimad vabatahtlikuks hakkama ning mis neid tegutsema ajendab. Tegutsemismotiividest teadlik olemine aitab vabatahtlikele olulistele hüvedele ja väärtustele rõhudes neid efektiivemalt tegevusse kaasata. Samuti võimaldab see vabatahtlikele meelepärast ja vajadustele vastavat tegevusvõimalust pakkudes tagada nende rahulolu ja jätkuva tegutsemissoovi. Kuna vabatahtlike tegutsemismotiive on palju uuritud, on leitud mitmeid erinevaid teooriaid, mudeleid ja raamistikke nende käsitlemiseks (vrđl Albert et al., 2011, 110; Hustnix et al., 2010, 420; Luide, 2010, 25). Käesolevas magistritöös olen neist ülevaate andmiseks välja valinud vaid mõned, keskendudes põhjalikumalt Clary et al.-i (1998) tegutsemismotiivide funktsionaalsele analüüsile, Penner'i (2002) püsiva vabatahtlikkuse kontseptuaalsele mudelile ja Omoto ja Snyder'i (2008) vabatahtliku tegevuse protsessi mudelile. Viimast on Widjaja (2010, 12-13) pidanud teadusuuringutes enam levinuks.

3.1. Motivatsioonitegurid kui vabatahtlikkuse alus

Nii nagu vabatahtlikku tegevust võib ka vabatahtlike motivatsiooni vaadelda erinevatest lähtepunktidest. Omoto, Snyder'i (2002, 7) ja Snyder, Omoto, (2000, 129) hinnangul on vabatahtlik tegevus imelik fenomen, mida ei peaks mitmete põhjuste tõttu tegelikkuses esinema – puudub kohustus, see nõuab aega ja pühendumist ning sisaldab vabatahtliku jaoks kulusid. Miks inimesed vabatahtlikus tegevuses osalevad? See on küsimus, millele vastust teades saaks Shye (2010, 183) ning Dolnicar ja Randle'i (2007, 5) hinnangul edendada oluliselt vabatahtlike värbamist ja hoidmist organisatsioonis. Finkelstein (2008,

9), Grube, Pilivian (2000, 1117) ning Shye (2010, 183) on pidanud oluliseks teha kindlaks vabatahtlike motiivid võimalikult varajases vabatahtliku tegevuse staadiumis, et siduda vabatahtlikud niisuguste ülesannetega, mis neile olulised on. Grube ja Pilivian (2000, 1117) lisavad, et oluline on vabatahtlikule avaldada sotsiaalset survet, mis kombineerituna sobilike ja meelepäraste ülesannetega soodustavad rolli-identiteedi väljakujunemist (vt lk 22-25), mis tagab aktiivsema ja järjepidevama vabatahtlikuna tegutsemise.

Wilson ja Musick (1999, 248) ning Finkelstein et al. (2005, 405) peavad mõistlikuks oletust, et inimesed, kelle vabatahtlikuna tegutsemine on hästi tasustatud vajadustele vastamise näol, on tõenäolisemalt valmis jätkuvalt vabatahtlikuna tegutsema. Iga vabatahtlik, ka kõige omakasupüüdmatum, kes panustab regulaarselt vabatahtlikusse tegevusse, vajab aeg-ajalt motiveerimist. Pärnumaa Kodukant MTÜ toob Clary ja Snyder'ile (1990) tuginedes esile, et ükski inimene ei taha tunnustust saamata olla kellegi poolt ära kasutatud ning isegi need isikud, kelle ligimesearmastus ja empaatia on väga hästi välja arenenud, saavad ühiskonna soosivast ja väärtustavast suhtumisest vabatahtlikusse tegevusse neile olulise tunnustuse. Seetõttu ei tuleks rõhutada niivõrd altruistliku käitumise olulisust, kuivõrd edendada ja propageerida prosotsiaalset käitumist. (Pärnumaa Kodukant MTÜ, 2010, 4.)

- **Tegutsemismotiivid: sümboliline ja funktsionaalne käsitlus**

Vabatahtlikkuse fenomeni põhjuste uurimisel võib lähtuda sümbolilisest või funktsionaalsest käsitlusest. Sümbolilisest käsitlusest johtudes väidavad Hustnix et al. (2010, 420) Dekker, Halman'ile (2003) ning Wuthnow'le (1991) tuginedes, et motivatsiooni põhjused on osa laiemast kultuurilisest arusaamast ehk teatud kindlate väärtuste ja uskumuste väljendused. Need on kinnistunud vabatahtlikkuse kultuuri, mis rõhutab isetust, kaastundlikke tegusid ja mõistab hukka enesekesksed ja egoistlikud suundumused. Funktsionaalne lähenemine põhineb Smith et al.-i (1956) ja Katz'i (1960) käitumisteooriatele (taksonoomiatele), mille suurimaks eeliseks on väga laialdane motiivide käsitlemine, mida Clary et al. (1998, 1518) on omakorda kohandanud ja tänapäevasemaks muutnud. Funktsionaalne analüüs püüab kindlaks teha põhjuseid ja eesmärke, mis motiveerivad inimest osalema teatud tegevuses, püüdes leida püsivaid kalduvusi, mis mõjutavad inimese käitumist (Mowen & Sujan, 2005, 171). Clary et al.

(1998, 1518) on motivatsioonitegurite funktsionaalsest analüüsist lähtudes väitnud, et vabatahtlikud tegelevad vabatahtliku tegevusega selleks, et rahuldada või vastata ühele või mitmele vajadusele või motiivile, mis indiviiditi erinevad ning täidavad erinevaid psühholoogilisi funktsioone (vrđl Dolnicar & Randle, 2007, 5; Einolf & Chambre, 2011, 301; Finkelstein, 2008a, 1354; Finkelstein et al., 2005, 404; Hustnix et al., 2010, 420; Omoto & Snyder, 2000, 131; Penner, 2000, 480; Shye, 2010, 184-185). Eeltoodud motivatsiooniteguritena on Clary, et al. (1998, 1518-1519) esitanud kuus vabatahtliku tegevuse ajendit, mille nad funktsionaalset motivatsiooni teooriat kasutades kindlaks on teinud.

1. **Väärtushinnangud** – keskendub abistamissoovile, mis on tingitud altruistlikust ja inimlikust murest inimeste pärast, kellel on elus vähem vedanud.
2. **Sotsiaalne kohanemine** – aitab inimesel vabatahtliku tegevuse kaudu tugevdada sotsiaalseid suhteid ning pälvida oluliste inimeste heakskiit.
3. **Mõistmine** – aitab inimesel õppida tundma iseenda tugevusi ja põhjusi, miks vabatahtlik ollakse; samuti avardada maailmapilti, omandada uusi kogemusi ja harjutada oskusi.
4. **Karjäär** – iseloomustab vabatahtlikku tegevust kui viisi aitamaks edendada inimese karjääri tööalaseid kogemusi saades.
5. **Enesehinnangu tõstmine** – aitab inimesel tunda end vajaliku ja kasulikuna, suurendada oma enesehinnangut, areneda vaimselt ja leida uusi sõpru.
6. **Turvalisus** – aitab inimesel vähendada enda suhtes negatiivseid tundeid, mis tulenevad edust elus võrreldes nende inimestega, kellel on vähem vedanud; samuti vältida isiklikke probleeme.

Mowen ja Sujan (2005, 173) ning Penner ja Finkelstein (1998, 525) väidavad, et funktsionaalsest mudelist selgunud motiivid tõstavad vabatahtlikus tegevuse osalemise tõenäosust, ennustades samal ajal vabatahtlike rahulolu ja pühendumist jätkuvas tegutsemises. Clary ja Snyder (1999, 157) ning Widjaja (2010, 38-40) on oma uurimustele ja kogemustele tuginedes väitnud, et kuigi iga vabatahtlike grupp ning nende eelistused on erinevad, tuuakse eeltoodud funktsioonidest kõige enam välja väärtushinnanguid, mõistmist ja enesehinnangu tõstmist ning kõige vähem rõhutatakse vabatahtlike tegutsemismotiividena karjääri, turvalisust ja sotsiaalset kohanemist. Minu bakalaureusetöö (2010, 38-40) tulemused toetasid osaliselt eeltoodut, tuues vabatahtlike

tegutsemisajenditena esile peamiselt mõistmise (uute teadmiste, oskuste ja kogemuste saamine) ja väärtushinnangutega (abistamissoov) seotud tegurid.

Tegutsemismotiivide paljusust on Clary ja Snyder (1999, 157) pidanud intrigeerivaks, sest teatud mõttes toetab see paljulevinud altruismi-egoismi debatti. Ollakse seisukohal, et tegutsemismotiivid on osalt ajendatud egoistlikest ning osalt altruistlikest põhjustest.

- **Tegutsemismotiivid: altruistlik, egoistlik ja sotsiaalne käsitlus**

Konwerski ja Nashman (2008, 48-50) väidavad, et vabatahtlikel on tegutsemiseks individuaalsed ootused ja motiivid, mille põhjused saab jagada kolme kategooriasse.

1. Altruistlik käitumine, eesmärgiga parandada abisaajate heaolu.
2. Egoistlik käitumine, eesmärgiga parandada abistaja heaolu.
3. Sotsiaalne kohustus ühiskonna ees. (vrld Luide 2010, 25; Penner, 2004, 650; Shye, 2010, 184-185; Snyder & Omoto, 2008, 11-12; Widjaja, 2010, 11-12.)

Altruismi on Gage ja Thapa (2011, 407) defineerinud kui oma aja, energia ja ressursside panustamist organisatsioonile, mille ainsaks eesmärgiks on aidata teisi. Shye (2010, 184-185) väidab, et kuigi altruism on see, mis inimesi sageli tegutsema motiveerib (vrld Dolnicar & Randle, 2007, 5) ning altruistlikud tegurid mängivad vabatahtlikus tegevuses kindlasti rolli, on üha enam levinud arvamused, et teiste abistamine on vastastikku kasulik nii vabatahtlikule kui ka abisaajale (vrld Gage & Thapa, 2011, 407). Egoismina näevad Dolnicar ja Randle (2007, 5) ning Widjaja (2010, 12) antud juhul vabatahtliku tegevuse viljelemist eesmärgiga rahuldada iseenda vajadusi, huvisid või soove. Nende kahe suuna kõrval on uurijad Hustnix et al. (2010, 414), Penner (2004, 650) ja Shye (2010, 184-185) üha enam hakanud rõhutama kolmanda variandi võimalikkust, mille kohaselt vabatahtlik tegevus võib põhineda ka sotsiaalsel surveel või usulistel kaalutlustel. Einolf ja Chambre (2011, 301) on eeltoodut toetades rõhutanud erinevate sotsiaalsete rollide mõju vabatahtlikuks olemise osas, väites, et kirikuliikmeks, lapsevanemaks või erialaspetsialistiks olemine sisaldab endas sageli ühiskonna poolset ootust, et niisugused inimesed panustavad ka vabatahtlikku tegevusse. Son ja Wilson (2011, 646) väidavad erinevatele uurijatele (Fischer & Schaffer 1993; Dillon, Wink, & Fay 2003) tuginedes, et enamik religioone peab oluliseks altruistlike väärtusi ja neist lähtuvat käitumist, mistõttu on usklikud inimesed rohkem mures teiste heaolu pärast ning seetõttu altimad

vabatahtlikus tegevuses osalema (ibid, 661). Lisaks on sotsiaalsed kohusetundlikkust kui vabatahtliku tegevuse teoreetilist perspektiivi, mis ajendab inimesi tegutsema, esile toonud Albert et al. (2011, 110), Konverski ja Nashman (2008, 48) ning Dutta-Bergman (2004). Sotsiaalsed kohusetundlikkust silmas pidades on Dutta-Bergman loonud ühtse vastutuse teooria (*theory of unified responsibility*), mille kohaselt motiveerib inimest tegutsema tugev sotsiaalne vastutustunne, mis paneb ühelt poolt inimest oma elu üle kontrolli haarama ja teisalt juhib teda tegutsema vabatahtlikus tegevuses ja kodanikualgatuses. Teooria toob välja seose, mille kohaselt aktiivsus isiklikus elus kandub tõenäoliselt üle ka kodanikuaktiivsuseks. (Dutta-Bergman, 2004.) Albert et al. (2011, 110) kirjeldavad erinevatele uurijatele (Batson, 1991; Martin, 1994; Trabert, 1986 jt) tuginedes vabatahtlike motivatsiooni sotsiaalse vahetuse teooria (*social exchange theory*) abil, millest lähtuvalt selgitatakse, et kui esialgne motivatsioon vabatahtliku tegevuse alustamiseks on altruistlik, siis otsus jätkata vabatahtlikuna sõltub egoistlikest hüvedest, mida vabatahtlikust tegevusest on võimalik saada (vrld Hustnix et al., 2010, 422-425; Weller, 2008, 61).

Eeltoodust lähtudes on ilmne, miks peetakse vabatahtlike tegutsemismotiivide välja selgitamist väga oluliseks ning teadustöö tegemine antud valdkonnas peab olema jätkuv. Motivatsioon tegutsemiseks on esmaseks eelduseks, et inimene sooviks ja otsustaks hakata vabatahtlikuks. Vabatahtlike tegutsemisajenditest teadlik olemine aitab ühelt poolt muuta vabatahtlikku tegevust ennast ja teisalt potentsiaalsete vabatahtlike teavitamist tegutsemisvõimalustest atraktiivsemaks, nauditavamaks ja tasuvamaks, suurendades tõenäosust, et vabatahtlik soovib tegevuses osaleda, on rahulolev ning soovib tegevust jätkata pikema aja jooksul.

3.1.1. Vabatahtliku tegevuse protsessi mudel

MacNeela (2008, 127) järgi on valitsev psühholoogiline mudel, mida kasutatakse vabatahtliku tegevuse uurimiseks, Omoto ja Snyder'i poolt 1990-ndatel loodud ning hiljem korduvalt täpsustatud ja edasi arendatud vabatahtliku tegevuse protsessi mudel (*volunteer process model*), mis võimaldab aimata vabatahtlike tegutsemismotiive, nende eelistusi kindlate ülesannete täitmise osas, rahulolu tegevusest saadud kogemustega, efektiivsust ja soovi jätkata vabatahtlikuna (vrld Snyder & Omoto, 2008, 23). Uurijate Smith (2009, 129) ja Snyder, Omoto (2008, 7) järgi käsitleb antud mudel vabatahtlikku tegevust kui protsessi, mis aja jooksul aset leiab. Snyder, Omoto (2008, 7) käsitluses täpsustab mudel

psühholoogilised ja käitumuslikud tegurid, milleks on: 1. vabatahtliku tegevuse alustamise eeldused, 2. vabatahtlikust tegevusest saadav kogemus ja 3. vabatahtlikust tegevusest tulenevad tagajärjed. Lisaks on antud mudelil neli analüüsi tasandit: 1. individuaalne, 2. interpersonaalne, 3. organisatsiooniline ja 4. ühiskondlik (Snyder & Omoto, 2008, 7; vrdl MacNeela, 2008, 127; Marta & Pozzi, 2008, 37.) (vt joonis 1.)

Analüüsi tasandid	Vabatahtliku tegevuse protsessi etapid		
	Eeldused	Kogemused	Tagajärjed
Individuaalne	Isiksus, motivatsioon, elutingimused	Rahulolu, stigma, integratsioon organisatsioonis	Teadmiste ja suhtumiste muutused, tervis
Interpersonaalne	Grupi liikmeks olemine, normid	Abistav suhe, kollektiivsus	Sotsiaalse võrgustiku struktuur, suhete areng
Organisatsiooniline	Värbamisstrateegiad, ettevalmistus	Organisatsiooni kultuur, vabatahtlike ülesanded	Vabatahtlike säilitamine, töö hindamine
Ühiskondlik	Ideoloogia ja institutsioonid	Teenuse korraldus, programmi arendus	Sotsiaalne kapital, majanduslik kokkuhoid

Joonis 1. Vabatahtliku tegevuse protsessi mudel (Snyder & Omoto, 2008, 7)

Vabatahtliku tegevuse protsessi mudeli esimeses staadiumis tehakse kindlaks isikuomadused, mis määravad ära inimese osalemise abistavas tegevuses. Lisaks aitab see välja selgitada isiklikud ja sotsiaalsed vajadused ning motiivid, mis ajendavad mõningaid inimesi otsima vabatahtliku tegevuse võimalusi ning järjepidevalt antud tegevuses osalema. Viimasena tehakse antud etapis kindlaks inimeste elutingimuste iseärasused (lähedaste toetus), mis loovad toetava sotsiaalse kliima vabatahtlikus tegevuses osalemiseks. (Omoto & Snyder, 1995, 627; vrdl Marta & Pozzi, 2008, 37; Snyder, Omoto, & Smith, 2009, 129.) Mudeli teises staadiumis ehk kogemuste etapis, peavad uurijad Penner ja Finkelstein (1998, 525), Omoto, Snyder (1995, 672) ja Snyder, Omoto (2008, 8) kõige olulisemaks inimeste kogemusi, mida nad vabatahtlikus tegevuses osaledes saavad. Inimese jätkamine vabatahtlikuna sõltub sellest, millised on suhted vabatahtliku ja organisatsiooni vahel, mille raames ta tegutseb. Lisaks on Snyder ja Omoto (2000, 133) rõhutanud teiste inimeste reaktsioone vabatahtlikuks olemise osas ning seda, millises ulatuses on vabatahtlike tegevus vastanud nende ootustele ja täitnud nende vajadusi. Marta ja Pozzi (2008, 37) hinnangul on vabatahtlikud, kes oma tegevuse ja kogemustega rahul

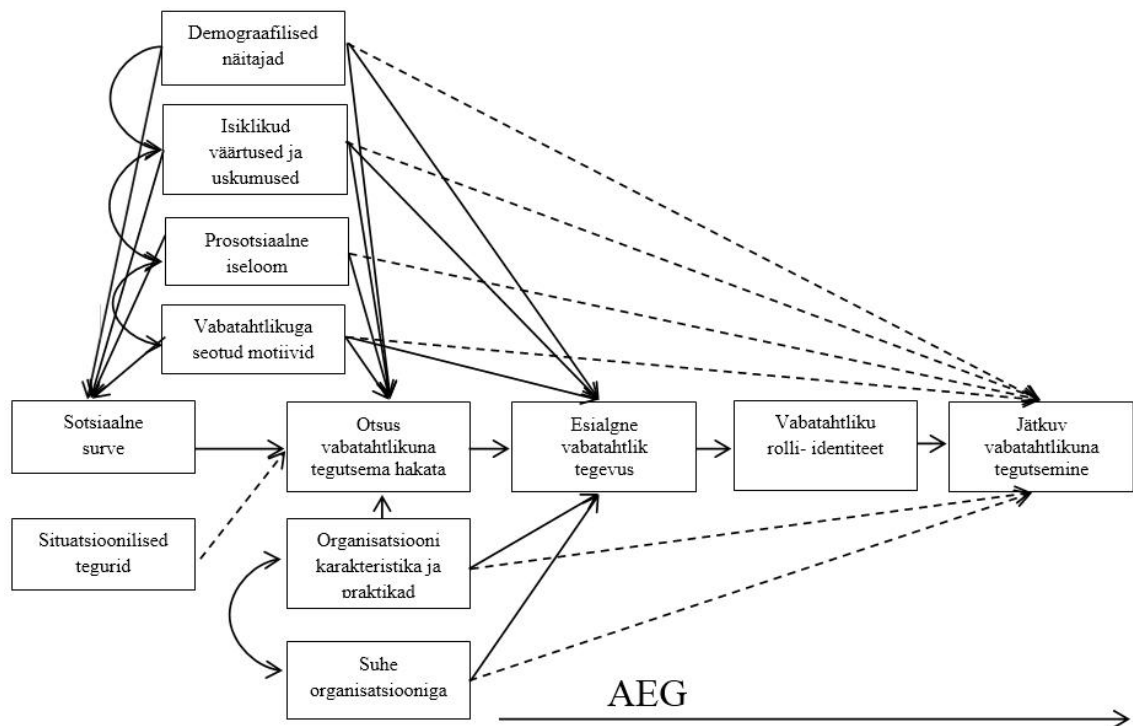
on, rohkem motiveeritud vabatahtliku tegevuse jätkamiseks ning püsivad kauem aktiivsed ühe organisatsiooni juures. Viimane, kolmas etapp, keskendub tulemustele ja tagajärgedele hinnates, kui kaua ja kui efektiivselt on inimene vabatahtlikuna tegutsenud ning kas ja kuidas on nende arvamused, teadmised, suhtumine ja väärtushinnangud muutunud vabatahtliku tegevuse mõjul (Omoto & Snyder, 1995, 676-677). Selleks etapiks on vabatahtlikel välja kujunenud suhtumine vabatahtlikusse tegevusse, organisatsiooni ja edasisesse vabatahtlikkusega seotud kavatsustesse (Marta & Pozzi, 2008, 37).

Individuaalsel tasemel pöörab mudel tähelepanu vabatahtliku ning vabatahtliku tegevuse subjektide tegevustele ja psühholoogilistele protsessidele (Snyder & Omoto, 2008, 8; vrdl Omoto & Snyder, 2002, 847-848). Interpersonaalsel tasemel on fookus vabatahtlike omavaheliste suhete dünaamikal, aga ka vabatahtlike sotsiaalsel võrgustikul ja abistatavatel suhetel (Snyder & Omoto, 2008, 9; vrdl Snyder et al., 2009, 129-130.) Organisatsioonilisel tasemel keskendub mudel eesmärkidele, mis on seotud vabatahtlike värbamise, haldamise ja hoidmisega. Viimasena on välja toodud ühiskondlik tase, milles mudel keskendub inimese ja ühiskonna seostele ning kultuuriliste muutustele, mis on seotud vabatahtliku tegevuse traditsioonide tekke ja arenguga (Snyder et al., 2009, 130). Käesolevas magistritöös olen keskendunud peamiselt vabatahtliku tegevuse protsessi individuaalsele ja interpersonaalsele tasandile.

3.1.2. Püsiva vabatahtlikkuse kontseptuaalne mudel

Penner (2002, 460) on oma varasematele töödele ning Grube, Piliavin'i (2000), Lee, Piliavin, Call'i (1999) ning Clary et al.-i (1998) töödele toetudes loonud püsiva vabatahtlikkuse kontseptuaalse mudeli, mis toob välja püsivalt tegutsevate vabatahtlike motiivid (vt joonis 2, lk 23).

Penner'i (2002, 461-462) järgi algab vabatahtlikkus inimese otsusega alustada vabatahtlikku tegevust, mida mõjutavad vähem situatsioonilised asjaolud (näiteks katastroofid) ning suuremal määral sotsiaalne surve, mille puhul rõhutavad lisaks Penner'ile (2002, 461-462) ka Grube ja Piliavin (2000) teiste vabatahtliku jaoks oluliste inimeste arvamust ja seisukohti vabatahtlikuks hakkamise osas (vrdl Pärnumaa Kodukant MTÜ, 2010, 11).

Joonis 2. Püsiva vabatahtlikkuse kontseptuaalne mudel (Penner, 2002, 461)

Lisaks tuuakse vabatahtlikuks hakkamise otsuse tegemise juures olulistena välja demograafilised näitajad, isiklikud uskumused ja väärtused (usulised tõekspidamised, prosotsiaalsusega seotud väärtused), prosotsiaalne iseloom ja vabatahtlike motiivid. Neist kolme viimast peetakse otsesteks teguriteks, mis mõjutavad seda, kellele avaldatakse sotsiaalset survet vabatahtlikuks hakkamise osas kui ka seda, kes reaalselt vabatahtlikuna tegutsema hakkab. Organisatsiooni poolt vaadatuna mängivad rolli organisatsiooni karakteristika ja praktikad, mis mõjutavad otseselt vaid vabatahtlikuks hakkamise otsust. Mudeli kohaselt on osa organisatsioonide ja nende tegevus vabatahtlikele ligitõmbavamad kui teised. (Penner, 2002, 461-462.)

Kui esialgne otsus on tehtud, kerkivad esile küsimused seoses sellega, millised asjaolud põhjustavad erinevusi võrreldes esialgse vabatahtliku tegevusega, mis näitab, kui palju aega ja pingutust vabatahtlik esialgu tegevusse panustab. Uurimused on näidanud, et erinevused esialgses vabatahtlikus tegevuses on seotud kõigi eeltoodud teguritega, millele lisanduvad suhted organisatsiooniga (rahulolu tegevusega, pühendumus organisatsioonile). Järgmise sammuna on Penner esile toonud rolli-identiteedi tekkimise, mis näitab, kuidas inimene omaks võtnud ja samastab end vabatahtliku rolliga (vt lk 25). Rolli-identiteedi kujunemist mõjutavad inimese esialgses vabatahtliku tegevuse etapis saadud kogemused ning see on tugevam nende vabatahtlike puhul, kelle panus ja tegevuses osalemise sagedus

on suur. Rolli-identiteet on omakorda pideva vabatahtlikuna tegutsemise välja kujunemise aluseks. (Penner, 2002, 463.)

3.2. Vabatahtliku isiksuseomadused ja mina-pilt

Dolnicar ja Randle (2007, 7) on mitmetele uurijatele (Bussell & Forbes, 2002; Wilson & Pimm, 1996) tuginedes kirjeldanud vabatahtlikke kui äärmiselt heterogeenset inimgruppi erinevate isikuomaduste ja huvidega. Penner ja Finkelstein (1998, 526-527) kirjeldavad Penner, Fritzsche, Craiger ja Freifeld'ile (1995) tuginedes vabatahtlikku tegutsejat prosotsiaalse iseloomu kaudu (vrđl Penner, 2002, 451; Penner & Finkelstein, 1998, 526; Snyder & Omoto, 2008, 14), millele on omased kaks korrelatsioonis olevat tegurit – teistele orienteeritud empaatia ja abivalmidus. Teistele orienteeritud empaatia on kalduvus tunda empaatiat, vastutust ja muret teiste inimeste heaolu pärast ning abivalmidus seisneb prosotsiaalses käitumises ja prosotsiaalsetes tegevustes osalemises. (Penner, 2004, 660.) Wilson ja Musick (1997, 695) toovad esile, et vabatahtlik on isik, kes panustab oma aega teiste inimeste hüvanguks tegutsemiseks, tasu saamata. See ei tähenda, et inimene ise ei võiks tegevusest kasu saada, kuid see ei välista ka altruistliku tegutsemise võimalikkust (Wilson & Musick, 2000, 141, 168). Hustnix et al. (2010, 422) kirjeldavad Wilson'ist (2000) ja Horton-Smith'ist (1994) lähtudes vabatahtlikku tegutsejat domineeriva positsiooni mudeli (*dominant status model*) kaudu, mille kohaselt tegelevad vabatahtliku tegevusega rohkem inimesed, kellel on ühiskonnas parem sotsiaalne ja majanduslik positsioon (vrđl Einolf & Chambre, 2011, 300-301; Wilson & Musick, 1999, 247). Eeltoodut on toetanud ka Musick, Wilson ja Bynurm (2000, 1541) tuues esile, et inimesed, kellel ei ole selleks vajalikke ressursse ja tingimusi, ei saa tegeleda vabatahtliku tegevusega. See ei tähenda, et vabatahtlikuna tegutsevad vaid rikkad, haritud ja ühiskonnas hästi toime tulevad inimesed, kuid mainitud sotsiaal-majanduslik positsioon soodustab vabatahtlikuna tegutsemist (Hustnix et al., 2010, 422; vrđl Pärnumaa Kodukant MTÜ, 2010, 10). Ennustavaks ja soodustavaks teguriks on nii Penner (2004, 649), Son ja Wilson (2011, 661) kui ka Weller (2008, 64) pidanud haridustaset, mis tõstab inimese teadlikkust ühiskonna probleemidest, empaatiat ja enesekindlust. Snyder ja Omoto (2008, 19) hinnangul hakkavad vabatahtliku tegevusega tegelema pigem nooremapoolsed inimesed või need, kes on noorena antud valdkonnaga kokku puutunud. Samuti on nad pidanud tõenäoliseks, et tegutsemist soodustavaks teguriks on see, kui inimese pereliikmed on osalenud vabatahtlikus tegevuses. Eeltoodud arvamust toetab Wilson ja Musick'i (1997,

695, 700) seisukoht, mille kohaselt mõjutab inimese tahet vabatahtlikuna tegutsema hakata nii tema enda kui ka pereliikmete, kolleegide ja teiste vabatahtlike arvamus.

- **Vabatahtliku rolli-identiteet**

Vabatahtlik on oma tegevuses teatud rollis, mis võib saada üheks tema identiteedi väljendajaks. Finkelstein, Penner ja Brannick (2005, 405) väidavad Piliavin ja Calolero'le (1991) tuginedes, et esialgne ajend vabatahtlikkusega tegelema hakata võib tuleneda eeltoodud välistest allikatest, kuid järjepidev osalemine vabatahtlikus tegevuses võib vabatahtliku rolli muuta sisemiseks. Penner ja Finkelstein'i (1998, 526) järgi võib Lee, Piliavin ja Call'i (1999) poolt välja töötatud rolli-identiteedi mudeli kohaselt inimene, kes korduvalt osaleb vabatahtlikus tegevuses, hakata tajuma vabatahtlikuks olemist oma identiteedi osana (vrld Wilson & Musick, 2000, 168). Vabatahtliku rolli-identiteedi välja kujunemisel on olulisteks teguriteks teiste ootused, enda vajalikkuse tunnetamine organisatsioonile, organisatsiooni prestiiž, vabatahtliku ja organisatsiooni väärtuste kooskõla ja sotsiaalne võrgustik (Grube & Piliavin, 2000, 1109-1110). Penner'i (2002, 405) järgi on rolli-identiteet kõige parem tegur ennustamaks, kui palju aega panustab vabatahtlik organisatsioonile ning kellel on kavatsus vabatahtlikuna jätkata – mida tugevam rolli-identiteet, seda pühendunum on vabatahtlik (vrld Penner, 1998, 525-526). Snyder ja Omoto (2008, 13) hinnangul võib vabatahtliku roll aidata inimesel aru saada ja sõnastada, kes ta on, andes tema elule mõtte, eesmärgi ning põhjuse olla enese üle uhke. Finkelstein (2008a, 1355) tuginedes Van Dyne ja Farmer'ile (2005) väidab, et vabatahtlik tegevus ei ole niivõrd see, mida inimene teeb, vaid see, kes ta selles tegevuses on.

Selleks, et inimesi vabatahtlikku tegevusse kaasata ning neid tegevuses hoida, on oluline teada, millised inimesed on vabatahtlikuks hakkamise osas vastuvõtlikumad. Erinevad uurijad on arvamusel, et vabatahtlikuna hakkavad tegutsema pigem ühiskonnas hästi toimetulevad inimesed, kes on empaatilised, soovivad teisi inimesi abistada ning kellel on piisavalt enesekindlust ja teadmisi, et oma abi pakkuda. Kui inimene on vabatahtlikkusesse tegevusse kaasatud, on oluline vastata tema soovidele ja vajadustele, et muuta kogemus tema jaoks võimalikult meeldivaks ning seetõttu järjepidevaks. Uurijate hinnangul soodustab vabatahtlikuna tegutsemine pikema aja jooksul vabatahtliku rolli-identiteedi välja kujunemist, mis omakorda tagab inimese jätkuva tegevuses osalemise.

3.3. Vabatahtliku tegevuse mõju ja kontekst: vabatahtlike rahulolu ja probleemid

Vabatahtlikus tegevuses osalemine võib vabatahtlikule avaldada nii positiivset kui ka negatiivset mõju, sõltudes vabatahtliku isikuomadustest, kogemustest ja organisatsioonist, mille raames tegutsetakse. Vabatahtlikust tegevusest saavad kasu nii need inimesed, keda abistatakse, kui ka laiem kogukond ning seega võib väita, et vabatahtlik tegevus on viis, kuidas inimesed saavad abistada teisi inimesi, aidates samal ajal leevendada ühiskonna probleeme (Snyder & Omoto, 2000, 128).

3.3.1. Positiivne mõju kui rahulolu tagaja

Vabatahtliku tegevuse arengukava toob vabatahtliku tegevuse mõju välja kolmel tasandil. Üksikisiku tasandil võimaldab see saada uusi kogemusi ning parendada elukvaliteeti. Organisatsiooni tasandil aitab vabatahtlik tegevus hoida kättesaadavana teenuseid, parandades samal ajal nende kvaliteeti. Ühiskonna tasandil on vabatahtliku tegevuse suurimaks väärtuseks ühiskonna sotsiaalse kapitali suurendamine. (VTA, 4, 2006.) Konwerski ja Nashman (2008, 47-52) on välja tulnud mõistega filanteraapia (*philanthropy*), mille kohaselt on head tegemisel terapeutilised hüved, sisaldades individuaalseid, tervislikke, psühholoogilisi, emotsionaalseid ja vaimse tervise valdkonna kasutegureid ja neid nii vabatahtlikule kui ka kodanikuühiskonna organisatsioonidele ning vabatahtlikku tegevust toetavatele organisatsioonidele.

Keskendudes indiviidi tasandile, on Wilson ja Musick (2000, 155) väitnud, et vabatahtliku tegevuse mõju võib olla elukaare ulatuses erinev, kuna erinevatel rollidel on eluetappides erinev mõju. Gage ja Thapa (2011, 406) toovad Farmer ja Fedor'ile (1999) tuginedes välja, et kuigi vabatahtlikud ei saa oma tegevusest rahalist kompensatsiooni, oodatakse ja saadakse sellest muid hüvesid. Uurijad Snyder ja Omoto (2000, 128) ning Wilson (2012, 198) on vabatahtliku tegevuse kasuna vabatahtlikule välja toonud isikliku arengu, abivalmiduse, eneseväärikuse ja enesekindluse suurenemise, võimaluse arendada ja harjutada oma oskusi ning hea füüsilise tervise soodustamise. Eeltoodud hüvede kõrval rõhutatakse oluliste teguritena abistavate tänutunnet, sotsiaalset tunnustust ja heakskiitu

(Wilson & Musick, 2003, 259). Laiemalt vaadatuna on Wilson ja Musick (2000, 153-154) vabatahtliku tegevuse positiivse mõju välja toonud kolmes aspektis.

1. Vabatahtlikus tegevuses osalemine suurendab sotsiaalset integratsiooni, sotsiaalse võrgustiku suurust ja sidemete tihedust.
2. Vabatahtlik tegevus on oma olemuselt abistav käitumine, mis võib teatud tingimustel soodustada usalduse ja lähedustunde tekkimist ning julgustab abi osutajat uskuma, et vajadusel abistatakse ka teda ennast.
3. Teiste abistamine võib suurendada subjektiivset heaolutunnet, soodustades uskumust, et inimene on suuteline oma panust andes asjade kulgu parendama.

Vabatahtlik tegevus võimaldab tunda kontrolli oma elu ja keskkonna üle ning see leevendab üksindust, kurvameelsust, stressi, depressiooni, ärevust ja haigusrisiki (Konwerski & Nashman, 2008, 51; vrdl Wilson & Musick, 2003, 259-260; Wilson & Musick, 2000, 150, 154; Wilson, 2012, 198). Eeltoodu paneb inimesi omakorda vähem osalema sotsiaalselt patoloogilises käitumises nagu vandalism ja ennastkahjustav käitumine (Wilson & Musick, 2000, 148). Uurijad Konwerski ja Nashman (2008, 52), Meier ja Stuzer (2004, 19) ning Wilson ja Musick (2003, 259) väidavad, et lisaks tõstab vabatahtlik tegevus vabatahtlike elukvaliteeti, rahulolu, enesehinnangut ning suurendab õnnetunnet. Eeltoodust lähtudes võib väita, et vabatahtlikuna tegutsemise positiivsed mõjurid annavad inimesele heaolutunde ja parandavad eluga rahulolu, millel on oluline roll vabatahtlike jätkuvas hoidmises vabatahtlikus tegevuses. Vabatahtlike rahulolu on läbi aegade pakkunud huvi paljudele sotsiaalsühholoogia teoretikutele ning on leitud, et eeltoodud hüved suurendavad vabatahtlike rahulolu oma vabatahtliku tegevuse kogemusega. Need vabatahtlikud, kelle vajadustele ja soovidele on vastatud, on ka oma tegevusega rahulolevamad ning seega pühendunumad ja aktiivsemad vabatahtlikus tegevuses osalejad. (Finkelstein, 2008, 9-10; vrdl Clary & Snyder, 2000, 136; Gaskin, 2003, 21-25; Snyder & Omoto, 2008, 18.) Seega on vabatahtlik tegevus kasulik mitmel tasandil, abistades ühelt poolt abivajajaid ja panustades ühiskonnaelu parendamisse ning teisalt tuues kaasa hüvesid ka vabatahtlikule endale. Wilson ja Musick (2003, 259) on vabatahtlikuna tegutsemisele andnud kokkuvõtliku hinnangu, mille kohaselt on paljudele inimestele maailma paremaks muutmine oluliseks väärtuseks ning kui inimesed käituvad oma väärtustest lähtuvalt, tunnevad nad end hästi ja rahulolevana. Teiste abistamine võib vabatahtlikule tekitada missiooni ja eesmärgi, mis annab elule tähenduse ja struktuuri. Snyder ja Omoto (2008, 2) väidavad, et mida levinum on ühiskonnas vabatahtlik tegevus ja

abistav käitumine, seda parem on nii indiviidide kui ka ühiskonna tervis, rahulolu ja heaolu.

3.3.2. Negatiivne mõju kui vabatahtlikkust takistav tegur

Positiivsete emotsioonide kõrval esineb vabatahtlikel oma tegevuses ka negatiivseid emotsioone. Vabatahtliku tegevusega seotud negatiivne mõju vabatahtlikule pärsib tema tegevuses osalemise soovi, mistõttu on oluline mõista, millised on need tegurid ja asjaolud, mis tõkestavad, piiravad või vähendavad vabatahtlike tegutsemissoovi (Gage & Thapa, 2011, 409). BBC NEWS'i artikli (2004) järgi on vabatahtlikku tegevust uuritud pigem positiivsest aspektist lähtudes, mistõttu ei ole vabatahtliku tegevuse negatiivse mõju kohta palju informatsiooni. Eeltoodu ei tähenda aga, et vabatahtlikul tegevusel ei ole vabatahtlikule negatiivset mõju.

Omoto ja Snyder (2008, 15) ning Haski-Leventhal ja Meijs (2010) tuginedes erinevate uurijate (Handy & Cnaan, 2007; Mitchell et al., 2005; Omoto & Snyder, 1993) töödele, on esitanud vabatahtliku tegevuse kolm peamist kuluallikat vabatahtlikule.

1. Vabatahtlik tegevus võtab rohkem aega, kui esialgu arvati ning seega jääb vaba aega vähemaks. Eeltooduga seonduvalt on esile tõstetud lähedaste mittetoetavat käitumist, mis tuleneb asjaolust, et vabatahtlik tegevus võtab inimeselt ära aega, mida vastasel juhul saaks veeta pere ja sõpradega.
2. Stigma ja negatiivne sotsiaalne vastukaja tegeledes vähemus- ja riskigruppidega (HIV-i, AIDS-i põdevad inimesed). Snyder ja Omoto on eeltoodut ilmestanud oma uurimustest selgunuga, mille kohaselt vabatahtlikud tundsid niisuguste sihtgruppidega tegeledes sageli piinlikkust, ebamugavust ja stigmatiseerimist ning seda nii võõraste kui ka vabatahtliku enda sotsiaalse võrgustiku poolt.
3. Psüühilised probleemid nagu läbipõlemine, sekundaarne trauma, stress ja meeleheide ning sotsiaalne ärevus, mis kaasneb uue rolli alustamisega.

Nazroo ja Matthews (2012, 9) on selgitanud vabatahtlike liigset koormatust sellega, et neil on sageli palju erinevaid rolle, mis esitavad nõudmisi niisugustele ressurssidele nagu aeg, energia ja emotsioonid ning võivad seetõttu viia rollipingete tekkimiseni. Sekundaarse trauma käsitlemist toetas BBC NEWS'i (2004) artikkel, mille kohaselt avaldavad

vabatahtlikele negatiivset mõju rasked olukorrad, millega nad oma tegevuses silmitsi seisavad.

Negatiivsed emotsioonid kaasnevad ka sellega, kui vabatahtlik, kes panustab oma aega teiste abistamiseks, ootab teatud tasu või tunnustust, mida ei järgne. Ta tajub seda kui ebaõiglust, mis võib negatiivselt mõjutada vabatahtliku rahulolu, heaolu ja tervist. (Nazroo & Matthews, 2012, 9.) Vabatahtliku tegevusega kaasnevad ka materiaalsed (bussipiletid, telefonikõned) ja alternatiivkulud (millest peab loobuma, et olla vabatahtlik) (Haski-Leventhal & Meijs, 2010). Lisaks takistavad vabatahtliku tegevuse viljelemist ebapiisav ja projektipõhine rahastamine, osapoolte ebaselge vastutuse ja ülesannete jaotus (Siseministeerium, 2006, 17), vähene koolitamine ja supervisiooni puudumine (BBC NEWS, 2004), sidumine sobimatute ülesannetega, vähene toetus ja vabatahtlike väärtustamine ning napp juhendamine (Acans, 1992, 5-12), aja ja informatsiooni puudus, lisakulude mittekompenseerimine, halvustav suhtumine ja liigne koormus (Luide, 2010, 42). Gaskin (2003) on nimekirja lisanud vabatahtliku tegevuse negatiivse kuvandi, ebapiisavad värbamismeetodid (infopuudus), vabatahtliku tegevuse kehva organiseerituse ning organisatsiooni palgaliste töötajate hoolimatu suhtumise vabatahtlikesse.

Eeltoodust lähtudes on Gage ja Thapa (2011, 409) järgi oluline roll vabatahtlike tunnustamisel ja väärtustamisel, mis ajendab ületama vabatahtlikus tegevuses ette tulla võivaid barjääre, tõkkeid ja negatiivseid kogemusi.

3.4. Kodanikuühiskonna organisatsioon Serve the City ja selle tegevus

Kodanikuühiskonna organisatsioonile Serve the City, mis pälvis 2011. aastal tulemusliku töö eest Euroopa Komisjoni kõrgeima tunnustuse „Euroopa Aktiivsete Kodanike Autasu“ näol (Serve the City ASBL), pandi alus 2005. aastal Brüsselis, kui 72 vabatahtlikku koondus selleks, et aidata Brüsseli linna vaeseid elanikke (Serve the City ASBL, 2012). Üritus, mis koosnes erinevatest projektidest, sai laialdast reklaami ja vastukaja ning käesoleval ajal, 2013. aastal, tegutsevad organisatsiooni haruorganisatsioonid enam kui 72 maailma riigi linnades (nt Tallinn, Brüssel, Kaplinn, Montevideo, Dublin, Baltimore jt) (ibid). Serve the City näol on tegemist ülemaailmse vabatahtlike organisatsiooniga, mis pakub vabatahtlikust tegevusest huvitatud inimestele võimalust praktilistel viisidel abistada

neid, kes seda vajavad, uskudes, et ühiselt väikseid ettevõtmisi tehes, võib korda saata suuri muudatusi (Serve The City Mittetulundusühing, 2011, 3). Serve the City organiseerib üritusi, tehes ära eeltöö erinevaid võimalusi pakkuvate organisatsioonide ja asutustega ning võimaldab vabatahtlikel osaleda mitmesugustes projektides vastavalt vabatahtlike huvidele, oskustele ja võimetele. Vabatahtlikud võivad osaleda individuaalses või gruppidegevuses, olla osalised organisatsiooni tegevuses ühel korral või regulaarselt. (Serve the City ASBL.)

Peamised Serve the City tegevuse fookusgrupid on: kodutud, varjupaiga taotlejad, puudega inimesed, eakad, abivajavad lapsed ja vägivalla ohvrid. Organisatsioon ja sealsed vabatahtlikud väärtustavad: usku parema maailma võimalikkusesse, lootust muutuseks, kaastunnet abivajavate inimeste suhtes, koos teenimist ning avatust kõigile. Organisatsiooni moto on ülemaailmselt samasugune: *“Põgenikud, kodutud, orvud, inimkaubanduse ohvrid, puudega inimesed, vaesed. Me teame neid nende vajaduste järgi. Mis siis, kui me teaksime neid nimepidi?”* (ibid.)

STC MTÜ on haruorganisatsioon, mis tegutseb Tallinnas ning lähtub oma tegevuses Serve the City’le omastest tõekspidamistest ja väärtustest (Serve The City Mittetulundusühing 2011, 3; vrdl Serve the City ASBL, 2012).

Selleks, et vabatahtlikke tegevusse rakendada ning muuta nende tegevus võimalikult efektiivseks, on vaja, et abistamine oleks läbimõeldud ja organiseeritud. Serve the City on ülemaailmselt üha enam tuntust koguv organisatsioon, mille eesmärgiks on eeltoodut võimaldada. Vastutavad vabatahtlikud teevad ära kogu planeerimistöö, et anda inimestele, kes soovivad abivajajaid aidata, lihtne võimalus osaleda prosotsiaalses käitumises. Selleks et muuta vabatahtlik tegevus atraktiivseks võimalikult paljudele inimestele, planeeritakse tegevusi erinevate sihtgruppidega nagu kodutud, põgenikud, puudega inimesed, eakad jne. Serve the City tegevusest on välja kasvanud palju haruorganisatsioone, mis tegutsevad maailma erinevates riikides, püüdes kodanikualgatuse korras ühiskonna elu edendada.

4. UURIMISTÖÖ PROBLEEMIASETUS JA METOODIKA

Käesolevas peatükis antakse ülevaade uurimiseesmärgist ja –ülesannetest, kirjeldatakse uurimismeetodit ja uurimistöo läbiviimise etappe. Lisaks antakse ülevaade valimist, analüüsi meetodist, uurimuse eetikast ja piirangutest.

4.1. Uurimisprobleemi asetus ja uurimuse eesmärk

Kuigi vabatahtlikku tegevust on maailmas palju uuritud ja kajastatud, vajab antud valdkond jätkuvat propageerimist, tunnustamist ja teadlikkuse tõstmist. Ühiskonnas eksisteerib palju probleeme, millega avalik ja erasektor ei tule toime ning kus kolmas sektor ja vabatahtlik tegevus võiks tuua olulist leevendust (vrld Pärnumaa Kodukant MTÜ, 2010, 4). Vabatahtlik tegevus annab inimestele võimaluse osaleda aktiivselt ühiskonnas, saada kogemusi ja ennast arendada, suurendada ühtekuuluvustunnet ning parendada ühiskonnaelu kvaliteeti. Kuigi vabatahtlikku tegevust ja vabatahtlikke püütakse üha enam väärtustada, on hetkel siiski vabatahtlike näol jäänud suures osas rakendamata potentsiaalne ressurss ühiskonna elu igakülgeks edendamiseks. Eeltoodut toetab ka „Pärnumaa vabatahtliku tegevuse uuring“, mis rõhutab, et kuigi mõistetakse vabatahtliku tegevuse olulisust ja väärtust, on vabatahtliku tegevuse propageerimine ja vabatahtlike motiveerimine siiski tagaplaanile jäänud. Samas ilmnes antud uurimuse tulemustest, et kuigi poliitilised suunad Pärnu maakonnas ja Eesti riigis ei kajasta vabatahtliku tegevuse väärtustamist, on vabatahtlikkuse näol siiski tegemist üha enam levinud trendiga, mis on oluline nii inimeste kui ka ühiskonna üldise arengu jaoks. (Pärnumaa Kodukant MTÜ, 2010, 4.) Siiski näen probleemina seda, et Eestis on Kaarna ja Noor'i (2011, 22) järgi regulaarseid vabatahtlikke vaid umbes 7% elanikkonnast. Selleks, et vabatahtlikke efektiivselt kaasata, on oluline teada, millised ajendid panevad neid tegutsema ja tagavad rahulolu ning kuidas tõsta veelgi vabatahtliku tegevuse väärtustamist ühiskonnas.

Eestis on kirjutatud mitmeid uurimistöid ja analüüse vabatahtliku tegevuse teemal üldisemalt, kuid tegutsemist STC MTÜ raames varasemalt käsitletud ei ole. Kuna tegemist on innovaatilise ja Tallinnas järjest nähtavamaks muutuva organisatsiooniga, mis võimaldab väga lihtsal viisil tegeleda vabatahtliku tegevusega laialt sihtrühmal, olen

pidanud oluliseks uurida komplekselt antud organisatsiooni ja seal tegutsevate vastutavate vabatahtlike vabatahtliku tegevuse viljelemist ning neid motiveerivaid tegureid.

Käesoleva magistritöö eesmärgiks on kirjeldada vabatahtlike organisatsiooni STC MTÜ tegevust ja selgitada vabatahtlike tegutsemist motiveerivaid tegureid.

Eesmärgist lähtuvalt otsitakse vastuseid järgnevatele uurimisküsimustele:

- millised on STC MTÜ eesmärgid ja tegevusvaldkonnad?
- millised on STC MTÜ-s tegutsevate vabatahtlike motivatsioonitegurid?
- milliseid probleeme näevad vabatahtlikud oma tegevusvaldkonnas?
- milliseks hindavad STC MTÜ vabatahtlikud oma tegevuse tulemuslikkust?
- millisena tajuvad vabatahtlikud vabatahtlikku tegevust ja selle rolli ühiskonnas?

Magistritöö teoreetilisteks lähtekohtadeks on Clary et al.-i (1998) tegutsemismotiivide funktsionaalne analüüs, Omoto ja Snyder'i (2008) vabatahtliku tegevuse protsessi mudel ning Penner'i (2002) püsiva vabatahtlikkuse kontseptuaalne mudel.

4.2. Uurimistöö metoodika

Uurimistöö metoodika peatükk koondab informatsiooni käesoleva uurimuse ainestiku kogumise ja andmete analüüsi meetodite kohta.

4.2.1. Uurimisainestiku kogumise meetod

Käesolevas magistritöös on uurimisainestiku kogumise meetodina kasutatud nii teemaintervjuud kui ka eksperdiintervjuud. Oka ja Shaw (2000, 7) on Rogers ja Bouey (1996) järgi pidanud kõige enam kasutatavaks informatsiooni kogumise meetodiks intervjuud, mille eelisenähtuseks toob Laherand (2008, 178) välja paindlikkuse, mis võimaldab intervjuueeritavat aktiivselt kaasata ning saada põhjalikku teavet. Kuna STC MTÜ puhul on tegemist innovaatilise nähtusega, mille kohta on vähe informatsiooni, on intervjuu parimaks andmete kogumise meetodiks.

Teemaintervjuudega, mis viidi läbi STC MTÜ vastutavate vabatahtlikega, koguti

uurimisandmeid selle kohta, kuidas nad tõlgendavad vabatahtlikku tegevust ning kirjeldavad, missugused on nende tegutsemisajendid, tegevuse tulemuslikkus ja tegevuses kogetud probleemid. Eeltoodu eeldab subjektiivset teemakäsitlust, mida Berg'i (2001, 70) ning Oka ja Shaw (2000, 7) järgi teemaintervjuu paindlikkus võimaldab, sisaldades kindlate küsimuste või teemade käsitlemist, mis esitatakse intervjuueeritavatele süstemaatilises järjekorras, kuid millele järgnevad täpsustavad, ettevalmistamata esile kerkinud küsimused. Teemaintervjuu raamistik (vt Lisa 2) põhineb Snyder ja Omoto (2008) vabatahtliku tegevuse protsessi mudelil ning Penner'i (2002) püsiva vabatahtlikkuse kontseptuaalsel mudelil. Intervjuu esimese teemabloki moodustab üldine valimi kirjeldus. Teine teemablokk kajastab vabatahtlike käsitlusi ja arusaamasid vabatahtlikust tegevusest, vabatahtlikust ning vabatahtlikuks kujunemisega seonduvast. Kolmandana käsitletakse vabatahtlike esialgseid ja jätkuvaid tegutsemisajendeid. Neljandana tuuakse välja tegutsemine vabatahtlikuna, keskendudes vabatahtlike tegevusele, panusele ja suhetele organisatsioonis STC MTÜ. Viimases, viiendas teemablokis keskendutakse vabatahtliku tegevusega kaasnenud kogemustele, tagajärgedele ja vabatahtlike tegevuse tulemuslikkusele. Töö uurimuslik osa viidi läbi ajavahemikus 10.02.2013–10.03.2013. Intervjuude läbiviimise aeg ja koht lepitati valimisse kuulunud vabatahtlikega kokku individuaalselt. Peamiselt viidi intervjuud läbi vabatahtlike kodus või STC MTÜ kontoris, lähtudes vabatahtliku soovist. Intervjuud kestsid 25-48 minutit; need lindistati ning hiljem transkribeeriti. Transkribeeritud intervjuude tekst moodustas kokku 65 lehekülge analüüsivat materjali.

Ekspertiintervjuu viidi läbi STC MTÜ rajaja Brett Toft'iga. Ekspertiintervjuu puhul on Laherand'i (2008, 199-200) järgi samuti tegemist poolstruktureeritud intervjuuga, milles intervjuuskeemil on suunav roll, aidates välistada ebaolulisi teemasid. Antud intervjuus ei paku intervjuueeritav uurijale huvi ainult inimesena, vaid ka eksperdina teatud valdkonnas (ibid). Ekspertiintervjuu ülesehitus lähtub käesoleva uurimuse eesmärgist ja püstitatud uurimisküsimustest ning selle eesmärgiks on välja selgitada STC MTÜ arengulugu ja tegevussuunad kompleksse informatsiooni koondamiseks (vt Lisa 3). Kuna Brett Toft'i alaliseks elukohaks on USA, viidi ekspertiintervjuu, mille kestuseks oli 55 minutit, erandina läbi Skype programmi vahendusel 13.03.2013. a. Antud intervjuu trükitud tekst moodustas 9 lehekülge analüüsivat materjali.

4.2.2. Uurimisandmete analüüsimeetod

Käesolevas magistritöös on uurimisandmete analüüsi meetodina kasutatud kvalitatiivset sisuanalüüsi, mida Berg (2001, 258) on hinnanud üheks kasulikumaks meetodiks intervjuu analüüsimisel. Neuman (2003, 310) rõhutab, et sisuanalüüsi abil kogutakse ja analüüsitakse teksti – uuritakse sõnu, sümboleid, tähendusi, ideesid, teemasid või muid suhtlemisviise. Uurijate Laherand (2008, 271) ning Oka ja Shaw (2000, 9) järgi on andmete kogumine, analüüsimine ja kirjutamine terviklik protsess, mida tehakse paralleelselt. Berg'i (2001, 34) järgi tuleb lindistatud intervjuud panna kirjalikku vormi ning seetõttu transkribeeriti need. Laherand'i (2008, 284-285) järgi uurib kvalitatiivne sisuanalüüs keelt intensiivselt ning selle eesmärgiks on tekstmaterjali vähendamine, mida tein parafraseerimise, summeerimise teel, mille lõpptulemuseks oli kategooriate moodustamine. Eskola ja Suoranta (1998) järgi saab andmete analüüsil lähtuda kolmest aspektist: a) ainult kogutud uurimisainestikust, b) ainult teoreetilistest kontseptsioonidest või c) lähtuda mõlema eeltoodud variandi kombinatsioonist. Käesoleva magistritöö raames on lähtutud nii kogutud uurimismaterjalist kui ka töö aluseks olevatest teoreetilistest kontseptsioonidest. Tervikliku ülevaate saamiseks on hoolikalt tutvutud andmestikuga, seda korduvalt läbi lugedes. Berg'i (2001, 34) ja Laherand'i (2008, 290) järgi on koondatud vastutavate vabatahtlike intervjuudest esile kerkinud sarnaste tähendustega tekstiosad erinevatesse kategooriatesse, mis esindasid selgelt välja öeldud ja kaudselt mõista antud sõnumeid. Bryman'i (2008, 542) järgi on kategooriatele ja alakategooriatele antud nimetused ning püütud välja tuua nendevahelisi seoseid. Eeltoodu aitas interpreteerida uurimuses osalenute lähtekohti, arvamusi ja hinnanguid.

Ekspertiintervjuu analüüsi meetodina on kasutatud tematiseerimist. Bryman (2008, 554) on tematiseerimise eesmärgiks pidanud sisujuhi loomist, milles on esile toodud kesksed teemad ja alateemad (Bryman, 2008, 554). Oka ja Shaw'le (2000, 11) tuginedes olen uurimuse analüüsi osas oma väidete, seisukohtade ja ideede toetamiseks toonud välja tsitaate intervjuudest. Oka ja Shaw (2000, 11) rõhutavad Kvale'le (1996) tuginedes, et tsitaate on mõttekas kasutada juhul, kui need on tekstiga seotud, tabavad, lugejale lahti tõlgendatud, teksti suhtes tasakaalus olevad ja vahetud, sest siis illustreerivad ja toetavad need uurija väiteid. Intervjuudest pärinevad tsitaadid on edasi antud nii täpselt, kui võimalik, sh keelereegleid eirates.

Uurimuses osalenute intervjuud on kodeeritud vastavalt Int. 1... Int. 11. , kus Int on intervjuu ja 1...11 intervjuu läbiviimise number.

Olulised märgistused intervjuueeritavate tekstide tsiteerimisel:

„“ = intervjuueeritava kõne;

/--/ = osa tekstist on tsiteerimisel välja jäetud;

[ ] = intervjuueerija selgitus intervjuueeritava jutule;

... = mõttepaus.

4.3. Uurimistöö valim

Käesoleva uurimistöö valimi moodustamisel on uurimuse eesmärgist, olemasolevatest ressurssidest, uuritavatest küsimustest ja valitsenud piirangutest Patton'i (1990, 181) ja Tooding'i (1998, 160, 176) järgi hinnatud sobilikuks meetodiks kiht- ja kriteeriumivalimi rakendamist. Kihtvalimist lähtudes on valinud kõikidest vabatahtlikest kirjeldamiseks vaid organisatsiooni STC MTÜ raames tegutsevad vabatahtlikud, kellest kriteeriumivalimile tuginedes on omakorda intervjuueerinud vaid vastutavaid vabatahtlikke (*blackshirt*'e), kes on antud organisatsiooni raames aktiivselt tegutsenud vähemalt viimase kuue kuu jooksul (osalenud koosolekutel ja üritustel). *Blackshirt*'id ei erine oma olemuselt *blueshirt*'idest ehk STC MTÜ raames tegutsevatest lihtvabatahtlikest, kuid nad on oma tegevuses regulaarsemad, nende panus on suurem ning nad juhivad vabatahtlike gruppe. Välja toodud inglise keelsed nimetused ja vastavat värvi T-särgid anti vabatahtlikele STC MTÜ rajamisel ning on organisatsiooni vabatahtlikest rääkides igapäevaselt kasutusel, mistõttu esineb antud mõisteid valimisse kuulunud vabatahtlike tsitaatides ning eksperdiintervjuu analüüsis.

Patton'i (1990, 169; 183-186) järgi keskendub kvalitatiivne valim tavaliselt väiksemale grupile, isegi üksikutele juhtumitele, mis on eesmärgipäraselt valitud ning mida uuritakse sügavuti, sest inforikkus on olulisem kui grupi suurus. Käesolevas uurimistöös osales 11 STC MTÜ vastutavat vabatahtlikku vanusevahemikus 17-28 aastat, kes on vabatahtlikuna tegutsenud 1-3,5 aastat. Teise valimisse kuulus eksperdi rollis olnud STC MTÜ rajaja Brett Toft.

4.4. Uurimistöõ eetika ja piirangud

Käesolevas magistritöös on Berg'ile (2001, 39) tuginedes lähtunud niisugustest eetikanõuetest nagu konfidentsiaalsus ja informeeritud nõusolek. Uurimuse eetika tähtsuse üle on palju diskuteeritud ning leitud, et sellel on kriitiline roll, sest kui konfidentsiaalsust ei tagataks, oleksid väga vähesed inimesed valmis väljendama oma elu privaatseid detaile, arvamusi ja emotsioone uurimistöös kajastamiseks. Seega on konfidentsiaalsuse tagamine eelduseks, et uurimistulemused oleksid usaldusväärsed. Samuti on rõhutatud, et ei piisa pelgast anonüümsusest nimede mitte nimetamise näol, vaid konfidentsiaalsus peab olema reaalselt tagatud. (Oka & Shaw, 2000, 17; vrdl Laherand, 2008, 51.) Uurimuses osalenutele on selgitatud nende konfidentsiaalsuse ja anonüümsusega seonduvat. Informeeritud nõusoleku osas rõhutatakse, et intervjueeritavatel tuleb nõusolek saada korduvalt selgitades, mis uurimuse käigus toimub (Oka & Shaw, 2000, 17-18). Berg (2001, 53) lisab, et intervjueeritavat tuleb teavitada ka võimalikest negatiivsetest tagajärgedest. Antud uurimuses osalenud vabatahtlikele selgitati, et uurimuses osalemine on vabatahtlik. Uurimuse läbiviimiseks on saadud kirjalik luba ka organisatsioonilt STC MTÜ. Organisatsioon on huvitatud uurimistulemustest, kuid soovib oma vabatahtlike isikuandmete kaitse eesmärgil, et vabatahtlike intervjuusid täies mahus ei avaldataks.

Eetikanõudeid on Laherand'ist (2008, 51) lähtudes järgitud lisaks andmeanalüüsi osale ka uurimistulemustest kirjutades, et kellegi tundeid või õigusi ei riivataks.

Töö kitsendusest võib tuua välja võimaluse, et kuna intervjueritakse kindla organisatsiooni vastutavaid vabatahtlikke, keda on vähe, võivad nende intervjuudest välja toodud tsitaadid olla mõnele inimesele teatud määral äratuntavad. Töö kitsenduseks saab Finkelstein et al.-ist (2005, 416-417) lähtudes pidada ka seda, et käesolev uurimus keskendus suhteliselt homogeensele vabatahtlike grupile, kellest enamik on noored aktiivsed vabatahtlikud, kes tegutsevad ühe organisatsiooni raames. Oma vanuse tõttu puudub mitmetel varasem vabatahtlikuks olemise kogemus. On tõenäoline, et iga mainitud tunnusjoon mõjutas antud uurimuse tulemusi. Berg (2000, 61) on potentsiaalse kitsaskohana lisanud asjaolu, et intervjueritavad võivad püüda jätta endast paremat muljet, sest neil on tunne, et neid jälgitakse, mistõttu proovitakse leida vastuseid, mis näitaksid neid paremas valguses.

5. UURIMISANDMETE ANALÜÜS JA ARUTELU

Viies peatükk sisaldab valimisse kuulunud vastutavate vabatahtlike ja eksperdi käsitluste, hinnangute ja arvamuste analüüsil saadud uurimistulemusi, millele järgneb arutelu.

5.1. Uurimisandmete analüüs

Magistritöö raames kogutud andmete analüüsis moodustus 3 peakategooriat ja 19 alakategooriat.

Kategooria 1 *Vabatahtlikud, vabatahtlik tegevus ja selle roll*

Kategooria 2 *STC MTÜ tegevus ja vabatahtlikud*

Kategooria 3 *Vabatahtlike motivatsioonitegurid*

Antud peatükk annab ülevaate eeltoodud kategooriatest ning alakategooriatest, mis nende alla kuuluvad.

5.1.1. Vabatahtlik, vabatahtlik tegevus ja selle roll ühiskonnas

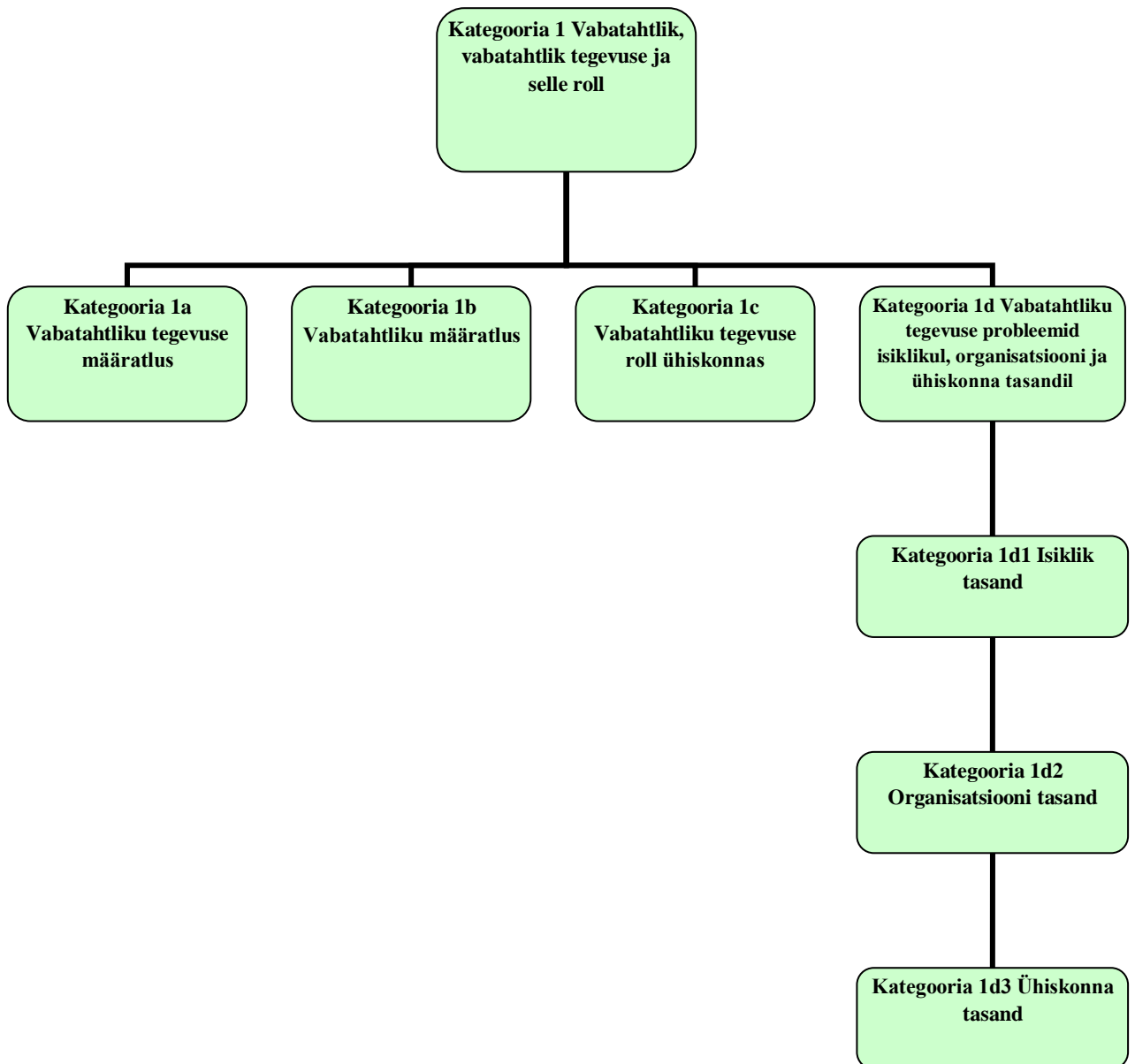
Kategooria 1 *Vabatahtlik, vabatahtlik tegevus ja selle roll ühiskonnas* all esitatakse uurimuses osalenud vastutavate vabatahtlike käsitlused vabatahtliku tegevusega seonduvast laiemalt. Selle alla kuulub neli alakategooriat.

Kategooria 1a *Vabatahtliku tegevuse määratlus*

Kategooria 1b *Vabatahtliku määratlus*

Kategooria 1c *Vabatahtliku tegevuse roll ühiskonnas*

Kategooria 1d *Vabatahtliku tegevuse probleemid isiklikul, organisatsiooni ja ühiskonna tasandil* (vt joonis 3, lk 39.)

Joonis 3. Kategooria 1 *Vabatahtlik, vabatahtlik tegevus ja selle roll ühiskonnas*

- **Kategooria 1a *Vabatahtliku tegevuse määratlus***

Vabatahtliku tegevuse määratlemisel kerkis esile mitmeid erinevaid käsitlusi, kuid oldi üksmeelel, et antud tegevuse eest ei saada materiaalseid hüvesid ning seda tehakse sooviga midagi muuta või kedagi aidata. Lisaks selgus erinevate vabatahtlike käsitlustest, et vabatahtliku tegevuse raames panustatakse niisuguseid ressursse nagu oma aeg, oskused, anded ja vahel ka raha; seda tehakse vabast tahtest ning väljaspool tööaega; samuti ei ole tegevus suunatud pereliikmetele ja lähedastele, vaid vabatahtlikule võõrastele inimestele.

„Vabatahtlik tegevus on niisugune asi, kui sa tahad aidata inimesi tasuta, kui sa ei võta mingit tasu selle eest ja kui sa annad oma aega ja oma ressursse nendele inimestele, kes seda vajavad. Ja see ei ole pereliikmete või lähedaste heaks tehtav tegevus.“ (Int. 10)

- **Kategooria 1b Vabatahtliku määratlus**

Konkreetsemalt vabatahtlikust rääkides tõid intervjueeritavad kõige enam esile, et tegemist on aktiivse inimesega, kes oma vabast ajast ja tahtest aitab teisi ja soovib midagi muuta.

„Vabatahtlik ongi see, kes teeb midagi, tegeleb mingi sellise asjaga, millega ta ei teeni elatist, vaid millega ta teenib kedagi teist. See on nagu... ta teeb midagi sellist, mida ta ei pea tegema.“ (Int. 1)

Vabatahtlike jaoks osutus lihtsamaks vabatahtlikku kirjeldavate iseloomuomaduste esile toomine. Vabatahtlikku tegutsejat kirjeldati järgmiste isikuomadustega: elurõõmus, empaatiline, heasüdamlik, abivalmis, tolerantne, lahke, keskmisest inimesest aktiivsem, enda eluga rahulolev, hea suhtlemisoskusega, positiivne, sõbralik, siiras, ettevõtlik, avatud, teistega arvestav, seltskondlik, jutukas ning tal on ka oskus vaadata enda elust kaugemale.

- **Kategooria 1c Vabatahtliku tegevuse roll ühiskonnas**

Vabatahtlikku tegevust nähti Eesti ühiskonnas enamjaolt valdkonnana, mida ei osata hetkel piisavalt hinnata. Samas oli enamik vabatahtlikke arvamusel, et vabatahtlik tegevus on ühiskonnas leidmas järjest enam kõlapinda, toetust ja väärtustamist.

„Ma arvan, et see trend hakkab kusjuures kasvama. Sest mida enam ma suhtlen erinevate ettevõtete ja organisatsioonidega, siis väga paljud on huvitatud sellest asjast, väga paljud on minult küsinud lisainfot. /--/ Et selles mõttes minu meelest hakkab nagu inimestes tõusma see kohusetundlikkus, et peab vahepeal ikka tagasi andma ühiskonnale, mitte ainult võtma.“ (Int. 5)

Mõned intervjueeritavad tõid esile ka sellise hinnangu, et juba praegu on meie ühiskonnas vabatahtlike ja vabatahtliku tegevuse väärtustamisega olukord hea. Osa intervjueeritavatest olid arvamusel, et ajal, mil ühiskonnas peaaegu kõik on tasuline ning esinevad mitmesugused probleemid, on vabatahtlikel ja nende tegevusel väga oluline roll.

„Ma arvan, et praegu on väga palju... kõik isegi... tasuline ja on vaja niisuguseid inimesi, kes teevad seda tasuta. Sest on väga raske saada esmaabi, raske saada süüa, kui sa seda vajad. Ja kui seda tehakse tasuta, siis see on väga hea ja kättesaadav. Ma arvan, et see on

väga vajalik ja vabatahtlikud on väga vajalikud inimesed ühiskonnas. Sest praegu Eestis on väga palju inimesi, kes seda vajavad ega saa seda endale lubada.“ (Int. 10)

Vabatahtlikud tõid esile, et vabatahtliku tegevuse väärtust ja kasutegurit näevad pigem need, kes on asjaga otseselt seotud – vabatahtlikud ise ja abisaajad. Samas arvasid mitu intervjuueeritavat, et vabatahtlik tegevus etendab olulist rolli selles, et inimesed õpiksid vaatama enda vajadustest ja probleemidest kaugemale ning tegutseksid ka teiste inimeste hüvanguks. Kokkuvõtlikult oldi arvamusel, et vabatahtlikul tegevusel on oluline roll ühiskonna hoolivamaks, paremaks ja tähelepanelikumaks muutmisel. Tulevikku silmas pidades oli enamik valimisse kuulunud vabatahtlikest pigem optimistlikult meelestatud.

„Ma arvan, et mida rohkem seda [vabatahtlikku tegevust] tehakse, seda rohkem see tõuseb esile. Inimeste silmad lähevad lahti ja nad tahavad ka midagi teha.“ (Int. 11)

- **Kategooria 1d *Probleemid vabatahtlikus tegevuses***

Kategooria 1d *Probleemid vabatahtlikus tegevuses*, mis annab ülevaate vabatahtlike poolt välja toodud takistustest ja barjääridest, mis vabatahtlikus tegevuses esinevad, jaguneb kolmeks.

Kategooria 1d1 *Isiklik tasand*

Kategooria 1d2 *Organisatsiooni tasand*

Kategooria 1d3 *Ühiskonna tasand* (vt joonis 3, lk 39.)

- **Kategooria 1d1 *Isiklik tasand***

Isiklikul tasandil toodi kõige enam muret tekitava probleemina välja väsimus, mida mainis enamik valimisse kuulunud vabatahtlikest ning millele lisati läbipõlemisoht.

„Ee... minu puhul... kuna ma esiteks olen juba siuke inimene, et kui ma näen asju, mis jäävad tegemata, siis selle asemel, et delegeerida, ma võtan need kõik enda peale, sest ma mõtlen, et ma saan ise kõige kiiremini. Siis minu puhul on küll see läbipõlemise oht olnud aktuaalne.“ (Int. 6)

„Isiklikus elus, mis on negatiivset toonud, ongi see, et vahel sa lihtsalt väsid ära ja tüdid ära. Et lihtsalt ei jaksa.“ (Int. 7)

Teise sagedasema probleemina toodi esile ajaressursiga seonduv mure. Kuna kõik valimisse kuulunud vabatahtlikud tegutsevad vabatahtlikuna oma põhikohustuste kõrvalt,

siis on raske vabatahtliku tegevuse jaoks piisavalt aega leida. Toodi välja ka see, et vabatahtlikke koordineerides säilib ürituseni pingeseisund ja vastutus, mis on seotud sellega, kas registreerunud vabatahtlikud ka kohale ilmuvad.

„Et seda ma olen kogenud, et on raske. Kuni viimase hetkeni sa ei tea, kas sul tuleb vajalik arv inimesi kokku ja kas kõik on oma ülesannete kõrgusel.“ (Int. 2)

Üks vabatahtlik rõhutas intervjuu käigus, et on oluline olla teadlik isiklikest põhjustest ja eesmärkidest, miks vabatahtlikuna tegutsetakse ning olla motiveeritud sisemiselt, mitte oodata oma tegutsemise eest kiitust ja esile tõstmist.

„Ja teisalt see, et see on ilmselt selline asi, mille puhul sa pead aru saama, et sa ei tee kellegi teise jaoks, vaid sa teed iseenda jaoks. Sest muidu... kui sa jäädki ootama vabatahtliku töö eest sellist nagu kiitust või mingit tasu ja seda nagu võib-olla ei tule sellel hetkel, kui sul on vaja, siis on päris raskeid nagu hetki... ja ma arvan, et mul on olnud niimoodi... et päris hästi nagu ei saanudki aru, miks ma nagu seda teen, kui oli aint selline sõprade poolne kaasatus või nii ja võtta endale lihtsalt kohustusi peale, siis see... siis on olnud selliseid hetki, kus on raske.“ (Int. 6)

Lisaks tõi üks valimisse kuulunud vabatahtlik esile pere ja sõpradega tekkinud probleeme, mille puhul peab ta oma tegevust lähedaste ees õigustama.

„Et ma pean ennast nagu kaitsma, õigustama oma sõprade ja ema ja perekonna ees. Et miks ma lähen, et miks ma sel hetkel ei aita tal puid tassida. /--/ Mitte ei tule tüli üles sellest, aga samas mingi konflikt ikka on. Ema vist vaatab kuidagi kõrvalt ja nagu tunneb, et... noh, kuna ma käin tööl ja niimoodi, et ma võiksin seda aega oma lapsele pühendada või oma elu korrastada. /--/ Aga see sama probleem on võib-olla selle poolt tulnud rohkem üles, et tema on see, kes on meid sinna kirikusse viinud ja käib ise regulaarselt... et just sellest tõuseb konflikt. Et tema peaks kõige rohkem aru saama, miks ma seda vabatahtlikku tegevust teen /--/.“ (Int. 8)

- **Kategooria 1d2 Organisatsiooni tasand**

Organisatsiooni tasandil on enamike intervjueritavate hinnangul suurimaks probleemiks organisatsiooni vähene finantsiline jätkusuutlikkus. Kuna tegemist on suhteliselt noore ja Eesti maastikul pigem unikaalse organisatsiooniga, siis potentsiaalsed sponsorid ja toetajad ei oma organisatsiooni kohta piisavalt informatsiooni ega ole nii alati toetust jagama, mistõttu ei jätku tegutsemiseks alati piisavalt ressursse.

„No üks igas organisatsioonis ole raskus leida piisavaid vahendeid et teha, mida sa tahaksid. Just rahalises mõttes üldjuhul. Et... kuna meie organisatsioon on suhteliselt unikaalne, vähemalt Eesti maastikul. /--/ Tänu sellele on meil raske leida fonde ja

toetajaid, kes saaksid aru, mida me teeme, mis on meie eesmärk ja kes tahaksid meid toetada.“ (Int. 4)

Mõned vabatahtlikud mainisid ka seda, et lisaks toetajatele ja sponsoritele valitseb suhteliselt madal teadlikkus organisatsioonist ka teiste ühiskonnaliikmete seas. Lisaks toodi esile seisukoht, et kuigi eeltoodud probleem oleks lahendatav või leevendatav organisatsiooni kohta informatsiooni levitamisega, on see ühelt poolt kulukas ja teisalt aeganõudev, tehes ühiskonnas laiemas kõlapinna ja tuntuse saavutamise keeruliseks. Intervjueeritavad tõid probleemina korduvalt esile asjaolu, et ettevalmistuslik ja korralduslik pool ei ole alati väga põhjalikult organiseeritud, mis on seotud asjaoluga, et organisatsioonis puuduvad palgalised töötajad ning kuna vabatahtlikel on lisaks töö, kooli ja perega seonduvad kohustused, ei saa nad alati piisavalt panustada, mistõttu väheneb tegevuse kvaliteet.

„Kuna organisatsioon töötab alati paremini siis, kui on inimesed, kes sellega tegelevad. Ja kui organisatsiooni aetakse oma põhitegevuste kõrvalt, siis paratamatult tähendab see ka seda, et see tegevus on siuke poolik. Ma arvan, et kindlasti oleks üheks siukseks edufaktoriks see, kui oleks inimene, kes saaks siin realselt töötada ja panustada 100% organisatsiooni arengusse, siis oleks kindlasti parem.“ (Int. 5)

Toodi esile, et organisatsiooni juhtkond koosneb noortest ja pigem kogenumatutest inimestest, kes alles õpivad, kuidas parimal viisil organisatsiooni ja vabatahtlikke juhtida ning ka see mõjutab tegutsemise efektiivsust. Osa vabatahtlikest olid arvamusel, et mõni aeg tagasi esinesid probleemid organisatsioonisisese informatsiooni liikumisega, kuid käesoleval ajal arvati see normaliseerunud olevat. Valitses seisukoht, et info liikuvus võib aeg-ajalt olla probleemiks vabatahtlike vastuvõtvast organisatsioonis, sest on esinenud olukordi, kus partnerorganisatsioon, kuhu vabatahtlikega minnakse, ei ole nende tulekust teadlik, kuigi vastav info on asutusele edastatud. Osa valimisse kuulunud vabatahtlikest pidas probleemiliseks asjaolu, et vabatahtlikud, kes end projektidesse registreerivad, ei ilmu alati üritusele kohale.

„Ja muidugi see vabatahtlike puutumatus tunne, et meil just korraldatakse asju nii, et meil on väga konkreetseid arvud, kuhu keegi minna saab ja grupid lähevad lukku, kui on kõik ära registreerinud ja siis sul ei tule need inimesed ja eemale jäävad need, kes väga tahaks, aga lihtsalt reageerivad viimasel hetkel ja siis ei tule ka nemad, kes avaldasid soovi, sest nad lihtsalt ei mahu kuhugi.“ (Int. 2)

Eelnevale lisati, et isegi kui vabatahtlikud tulevad kohale, võib neil tegevusest olla teistsugune ettekujutus, kui on reaalsus, mistõttu ei ole nad alati vastutava vabatahtliku

suuniseid kuulama ja projektides kaasa tegutsema. Mõned vastutavad vabatahtlikud olid arvamusel, et eeltoodu tekitab probleeme ka partneritega, sest kui ei teata, kui palju vabatahtlikke realselt kohale ilmub ning kui tegutsemisvalmid nad on, ei saa koostööpartnerile anda garantiid, et kokkulepitud töö ja ülesanded saavad täidetud. Probleemina toodi esile ka see, et osa lihtvabatahtlikest käib üritusel, võtab projektist osa, kuid millegipärast teistkordselt tagasi ei tule. Seetõttu oldi arvamusel, et tuleks leida viis lihtvabatahtlike korduvaks kaasamiseks, et nende tegevus muutuks regulaarseks ja tooks ühiskonnale kaasa suurema kasuteguri. Üks vabatahtlik tundis muret, kas organisatsiooni tegevus ka tegelikkuses inimesi aitab, soovides, et vabatahtlike tegevused oleks praktilisemat laadi.

- **Kategooria 1d3 Ühiskonna tasand**

Ühiskonna tasandi probleemidest vabatahtlikus tegevuses peeti suurimaks informatsiooni vähesust või selle puudust vabatahtliku tegevuse ja tegutsemisvõimaluste kohta, mis põhjustab huviliste eemalejäämise vabatahtlikust tegevusest.

„Siukest vabatahtliku tegevuse infot väga palju vist ei liigu jah. Et vabatahtliku tegevuse võimalustest. Et inimesed ei tea neid võimalusi, mis neil on, et nad saaksid aidata. Lihtsalt kui... kui see võimalus inimesele ette anda... siis nad kasutavad seda. Muidu... kas inimesed ei leia või nad ei otsi, et niisama seda infot väga palju ei liigu jah. Sest vastasel juhul oleks vabatahtlikke tunduvalt rohkem.“ (Int. 1)

Info puudulikkusest tulenevalt võib probleemiks osutada nii see, et inimesed ei julge oma abi pakkuda aga ka see, et pakutavat abi peljatakse vastu võtta. Toodi esile, et see vähene reklaam, mis siiski kutsub inimesi üles abistama, on suunatud pigem rahaliste toetuste ja annetuste saamisele, mis ei ole kõigile inimestele jõukohane. Eeltoodu tõttu võib inimestel kujuneda välja arvamus, et abistada saab vaid materiaalseid ressursse omades ning puudub ettekujutus ja teadmised, et abistada saab ka oma aega ja oskusi panustades.

„Jah, ja siiamaani on ikka see, et vähemalt jõulude ajal sageneb, et toeta seda ja toeta toda, et võib-olla olekski vaja kommunikeerida seda, et sa saad aidata ka siis, kui sul ei ole materiaalselt midagi anda või rahaliselt midagi toetada. Et selliseid organisatsioone on üsna palju, kes ütlevad, et meil on nagu vaja nii ja nii palju raha, et siis kuna neid organisatsioone on nii palju, siis sa mõnes mõttes muutud juba apaatseks selles suhtes. Ja siis võib-olla ei märka ka seda, kui tuleb Serve The City ja ütleb, tule anna oma kolm tundi onju, ilma et sa peaksid midagi taskust andma või nii.“ (Int. 2)

Samuti toodi vähese informatsiooniga seonduvalt esile, et sageli valitsevad ühiskonnas vabatahtliku tegevuse osas teatud stereotüüpsed eelarvamused ja negatiivne suhtumine, mis vähendavad inimeste tegutsemisvalmidust. Ühelt poolt kerkis esile, et inimestel on tihti arvamus, mille kohaselt on vabatahtlikuna tegutsemise taga omakasu soov.

„Inimesed pole vabatahtliku tegevusega harjunud ja ootavad alati, et vabatahtlikud proovivad saada mingit kasu enda jaoks. Näiteks esimene minu projekt oli poes inimeste ostude pakkimine ja peaaegu kõik küsisid, et kas me oleme mingist parteist või mis see kasu meie jaoks võiks olla.“ (Int. 3)

Teisalt ilmnes, et probleemiks võib olla ka ühiskonnas valitsev negatiivne suhtumine sotsiaalset abi vajavate inimgruppide ja nende abistamise kohta, kes on sageli heategevusorganisatsioonide tegevuse sihtgrupiks.

„Aga lihtsalt inimesed on oma mugavustsoonis ja nende pilt sellest, mis tähendab sotsiaalne abi, on üsna palju nagu sa tänavapildis näed – kodutuid või mingeid selliseid asju, siis nad võib-olla pigem ei tahaks kontakteeruda selliste inimestega ja siis nad ei suuda mõelda enda elust kaugemale.“ (Int. 2)

Mitmed intervjueeritavad tõid välja asjaolu, et Eesti ühiskonnas, kus majanduslik olukord on paljude inimeste jaoks murettekitav, on välja kujunenud olukord, kus iga inimene seisab pigem iseenda ja oma pere vajaduste rahuldamise eest ning vabatahtliku tegevuse traditsiooni ja harjumust ei ole veel välja kujunenud.

„See eesti inimeste suhtumine. See ei tähenda, et inimesed ei taha midagi teha, inimesed ei ole halvad, vaid on ikka head ja sõbralikud, aga ongi see, et traditsioon ja ühiskond on selline. See pole ühiskonnale omane.“ (Int. 8)

„Eesti majanduslikus keskkonnas... inimeste enda siuke ohvri-tunne. Tunne, et nad vajaksid ise pigem abi, kui et teist aidata.“ (Int. 9)

Eeltoodule lisas mitu valimisse kuulunud vabatahtlikku, et inimeste elutempo on väga kiire ning neil on palju kohustusi, hobisid ja tegevusi, mistõttu vabatahtlikule tegevusele ei jää inimeste elus aega ega ruumi. Arvati, et vabatahtlikku tegevust ei ole ühiskonnas suudetud teha inimestele atraktiivseks ning seetõttu otsustavad nad pigem oma hobide ja muude enesele suunatud ajaveetmise võimaluste kasuks. Vabatahtliku tegevuse harjumuse ja traditsiooni puudumisega seonduvalt toodi paaril korral esile ka asjaolu, et Eestis ei ole väga palju inimesi, organisatsioone ja firmasid, millel oleks välja kujunenud stabiilse annetamise ja toetamise kogemus. Lisati seisukoht, mille kohaselt ka kohalikud

omavalitsused ja muud võimuorganid ei ole valmis vabatahtlikku tegevust reaalselt toetama.

Vabatahtliku tegevuse kohta ebapiisava informatsiooni ning ühiskonnas puuduliku traditsiooniga seoses kerkis esile, et vabatahtlike hinnangul ei ole potentsiaalsed koostööpartnerid alati huvitatud vabatahtlike kaasamisest ega oska nende panust vääriliselt hinnata. Eeltoodule lisati, et organisatsioonis, kuhu vabatahtlikega minnakse, ei ole alati töötajepoolset avatud vastuvõttu, vaid pigem võib jääda mulje, et vabatahtlikud ei ole oodatud.

„Justkui oleks pigem tüli, et me segame nende rutiinset elu seal. Selline... et see teeb natuke kurvaks, et nad nagu... jah, et nad nagu ei hindaks meie tegevust.“ (Int 7)

Lisaks pidasid mitmed vabatahtlikud probleemiks seda, et igasugune bürokraatia on ajamahuks ja keeruline, raskendades vabatahtlikuna tegutsemist. Rõhutati, et teatud juhtudel takistab tegevust ka jäik seadusandlus või kehtestatud nõuded.

„Meil on üks selline nagu projekt olnud... kus me tahaks näiteks talvel minna ja jagada inimestele, kes on tänaval, teed – kuuma teed, et nagu juua. Aga me ei tohi seda teha, sellepärast, et meil ei ole toidukäitlisluba.“ (Int. 6)

Vabatahtliku tegevuse määratlemisel püüdsid vabatahtlikud kirjeldada antud mõistet ning erinevate vabatahtlike käsitlusi kokku võttes võib esile tuua, et tegemist on tegevusega, mida tehakse tasu saamata võõraste inimeste heaks, kes vajavad abi, panustades selleks oma ressursse nagu aeg, anded, oskused ja vahel raha. Vabatahtliku mõiste defineerimisel oldi arvamusel, et tegemist on aktiivse inimesega, kes oma vabast ajast ja tahtest aitab teisi ja soovib midagi muuta. Vabatahtliku tegevuse rolli ühiskonnas nähti hetkel veel ebapiisavalt väärtustatuna, kuid samas on vabatahtlikud ise positiivselt meelestatud tuleviku suhtes, kuna vabatahtlik tegevus on ühiskonnas tõusujoones liikuv trend. Probleeme, mis takistavad efektiivset vabatahtlikku tegevust, toodi välja palju. Isiklikul tasandil mainiti kõige sagedamini väsimust ja aja puudust, mis on tingitud sellest, et vabatahtlikuna tegutsetakse oma igapäevaste kohustuste kõrvalt. Organisatsiooniga seondult peeti problemaatiliseks asjaolu, et STC MTÜ ei ole ühiskonnas veel piisavalt tuntud, mistõttu võivad tekkida probleemid partnerorganisatsiooniga ning lisaks on oma tegevusele keeruline leida stabiilset finantsilist toetust. Samuti kerkis esile, et kuna organisatsioonis puuduvad palgalised töötajad ning vabatahtlike ressursid on limiteeritud, ei ole korralduslik pool alati niisugusel tasemel, mis tagaks maksimaalselt efektiivse

tegutsemise ja arengu. Ühiskonna tasandil peeti suurimaks probleemiks valitsevat informatsiooni puudust vabatahtliku tegevuse ja tegutsemisvõimaluste osas, mis tekitab ühiskonnas eelarvamusi antud tegevuse ja sihtgruppide suhtes. Oldi arvamusel, et Eesti ühiskonnas ei ole vabatahtlikkuse traditsioon veel juurdunud ning inimesed tegelevad pigem oma huvidega ja vajaduste rahuldamisega.

5.1.2. STC MTÜ tegevus ja vabatahtlikud

Kategooria 2 all, milleks on *STC MTÜ tegevus ja vabatahtlikud*, tuuakse välja uurimuses osalenud vastutavate vabatahtlike käsitletud organisatsioonist STC MTÜ, sealsest tegevusest, organisatsioonile omastest väärtushinnangutest ning vabatahtlikust tegevusest saadud rahulolust ja tulevikuplaanidest. Selle alla kuulub viis alakategooriat.

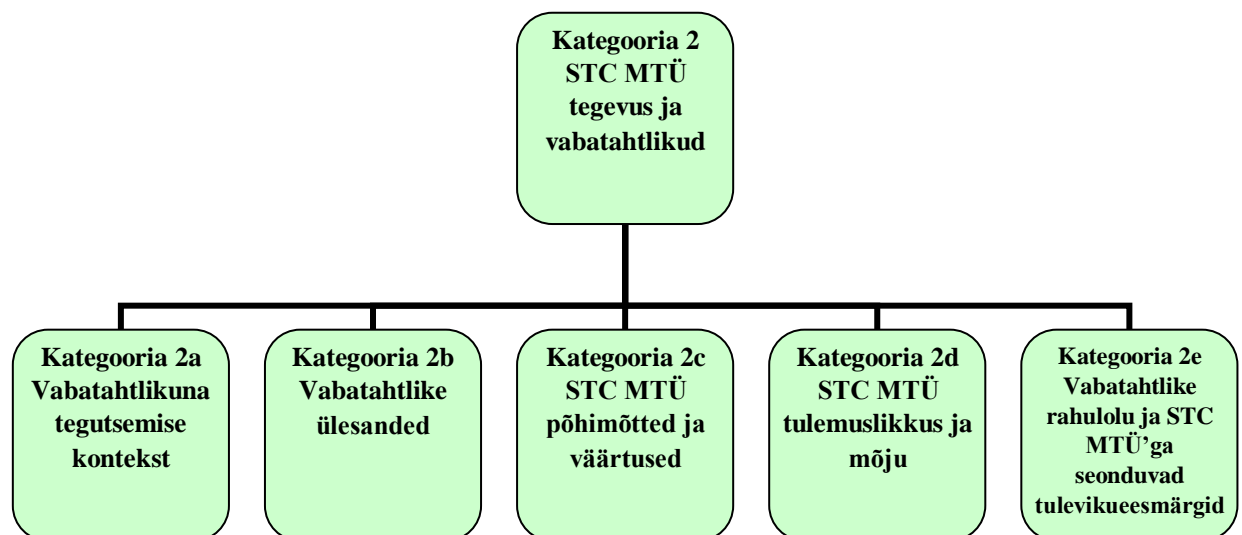
Kategooria 2a *Vabatahtlikuna tegutsemise kontekst*

Kategooria 2b *Vabatahtlike ülesanded*

Kategooria 2c *STC MTÜ põhimõtted ja väärtused*

Kategooria 2d *STC MTÜ tulemuslikkus ja mõju*

Kategooria 2e *Vabatahtlike rahulolu ja STC MTÜ-ga seonduvad tulevikueesmärgid* (vt joonis 4.)

Joonis 4. Kategooria 2 *STC MTÜ tegevus ja vabatahtlikud*

- **Kategooria 2a Vabatahtlikuna tegutsemise kontekst**

Kategooria 2a *Vabatahtlikuna tegutsemise kontekst*, koondab enda alla uurimistöös osalenud vabatahtlike käsitletud antud organisatsiooni jõudmisest, sellele järgnenud lähedaste reaktsioonidest, organisatsiooni rollist regulaarseks vabatahtlikuks kujunemisel ja vabatahtlike panusest.

Informatsioon antud organisatsioonist levis uurimuses osalenud vabatahtlikeni peamiselt suusõnaliselt. Enamik vabatahtlikest kuulis tegutsemisvõimalusest STC MTÜ-s sõpradelt, tuttavatelt või pereliikmetelt, kes omasid antud organisatsiooni raames isiklikku tegutsemiskogemust.

„Ee... no Serve The City kohta sõprade kaudu. Et ma tundsin päris paljusid nendest, kes sellega Eestis alustasid... Tallinnas siis. Ja nad kutsusid mind juba kõige esimesele üritusele ja sellest ajast siis olengi kaasas olnud.“ (Int. 6)

Lisaks mainiti informatsiooni saamist reklaami vahendusel ning lastelaagri kasvataja kursuse kaudu. Ühel vabatahtlikul oli olnud võimalus osaleda Serve the City Brüsseli tegevuses, millest hiljem tuleneski idee rajada sarnane organisatsioon Eestis.

Regulaarseks vabatahtlikuks kujunemisel mängis enamike vabatahtlike hinnangul STC MTÜ olulist rolli.

„Ma usun, et ilma selleta ma võib-olla teeks sama moodi neid väikseid selliseid asju, kui oleks vaja. Aga samas ma usun, et ma ei tegeleks vabatahtliku tegevusega nii palju. Praegu ma teen seda umbes kord kuus ma usun... juhin projekte ja nii edasi. Aga siis... ma ei tea, kas ma leiaksin mingi teise organisatsiooni, aga ma pigem arvan, et ei.“ (Int. 3)

Oldi arvamusel, et STC MTÜ on võimaldanud järjepidevat tegutsemist, teinud tegutsemise lihtsaks, mugavaks ja mitmekesiseks ning see on tõstnud aktiivsust ja soodustanud regulaarseks vabatahtlikuks kujunemist. STC MTÜ raames on valimisse kuulunud vabatahtlikud tegutsenud keskmiselt kaks aastat. Kuus tegutsesid vabatahtlikud umbes 10-15 tundi, erandina organisatsiooni juht ja osa administratiivmeeskonna liikmetest, kes tegutsevad vabatahtlikuna vahemikus 30-80 tundi kuus.

Vabatahtlikuna tegutsema hakkamisele järgnesid vabatahtlike hinnangul enamjaolt toetavad ja positiivsed reaktsioonid sõpradelt. Selgus, et sõbrad tundsid pigem uudishimu

selle vastu, mida antud organisatsioonis tehakse ning mitmete vabatahtlike väitel on aja jooksul sõbrad ja tuttavad ka üritustel osalenud.

„Sõpradel oli väga hea meel, kiitsid, et ikka tubli ja et oleks ka endal huvi edaspidi proovida seda ja minu kaudu on päris paljud tulnud.“ (Int. 9)

Perega seondult esines vabatahtlike hinnangul erinevaid emotsioone ja suhtumist. Osa vabatahtlikest tõi esile, et pere toetab vabatahtlikuna tegutsemist.

„Ja mu ema toetab seda väga ja mu isa toetab seda väga.. et siis ei panda mingit ekstra asja sinna ja ei solvuta, kui me ei lähe mingile pere üritusele, sest on Serve The City, kus me kõik tahame väga kaasas olla.“ (Int. 2)

Mõned intervjuueeritavad olid arvamusel, et perekonna suhtumine on pigem ükskõikne.

„Perekond... kui nüüd perekonna ajalugu vaadata, siis me oleme üles kasvanud just mitte kõige rikkamas peres, siis on siuke diil, et tuleb väga palju palka saada. Neile on oluline, et tegevuste ees oleks sissetulek, kuigi minu jaoks see oluline ei ole. Pereliikmed on pigem ükskõiksed.“ (Int. 9)

Vaid üks vabatahtlik tõi esile, et peab oma valikuid õigustama ja kaitsma nii pereliikmete kui ka sõprade ees, sest neile ei ole võõraste inimeste heaks tegutsemine omane.

„Et kõigepealt tuleks oma kodu vaadata. Et ma tunnen, et ma pigem pean õigustama seda oma sõprade ja lähedaste osas, et miks ma oma elu ja nagu oma ümbrust korda ei tee ja alles siis ei hakka teisi aitama.“ (Int. 8)

Lisaks sõprade ja lähedaste reaktsioonidele mainisid mõned vabatahtlikud, et ka laiem vastukaja vabatahtlikuna tegutsemisele on olnud positiivne.

- **Kategooria 2b Vabatahtlike ülesanded**

Kategooria *Vabatahtlike ülesanded* annab ülevaate erinevatest ülesannetest, mida vastutavad vabatahtlikud organisatsiooni raames täidavad. Vastutavate vabatahtlike ülesannete hulka kuulub inimeste abistamine ja teenimine erinevates projektides, millele lisanduvad spetsiifilisemad vabatahtlike koordineerimise ja organisatsiooni juhtimisega seonduvad ülesanded. Enamik vastutavatest vabatahtlikest tõi oma ülesandena välja projektide juhtimise, mis seisneb selles, et vastutav vabatahtlik juhib teemapäeva raames kindlat projekti, kuhu lihtvabatahtlikega minnakse. Vajadusel mõeldakse välja tegevused, mida tehakse ning hangitakse selleks vajalikud vahendid. Eeltooduga haakub vabatahtlike

ja partnerorganisatsioonidega seonduv koordineerimistöö, mille raames informeeritakse nii vabatahtlikke kui ka vastuvõtvat organisatsiooni sellest, mida plaanitakse konkreetses projektis teha. Püütakse valmistada ette nii vabatahtlikud kui ka organisatsioonid, et koostöö ja abistamine võiks võimalikult hästi sujuda. Esile toodi ka konkreetsemalt teemapäevade raames kõige vajaliku ettevalmistamine ja organiseerimine. Otsitakse sobiv koht ürituse korraldamiseks, valmistatakse ette ruumid – koristatakse, kujundatakse. Paar vabatahtlikku lisas eeltoodud ettevalmistustele programmi välja mõtlemise ja õhtujuhtide paika panemise ning toitlustuse ja tehnika tellimise. Lisaks kuulub viis intervjueeritavat administratiivmeeskonda, mis tegeleb konkreetsemalt organisatsiooni juhtimise ja tulevikusuundade välja töötamisega. Osa administratiivmeeskonda kuuluvatest vabatahtlikest tegeleb vastutavatele vabatahtlikele suunatud koosolekute ja koolituste ettevalmistamise ning läbi viimisega, osa finantsiliste vahendite saamiseks projektide ja taotluste kirjutamisega, tagades samal ajal vastava aruandluse ja raamatupidamise korrastamise. Lisaks on ülesandeks potentsiaalsete koostööpartnerite otsimine.

Kaks vabatahtlikku tõid esile, et tegelevad STC MTÜ raames tegutsevate vene rahvusest vabatahtlikega, tagades neile vajaliku informatsiooni ja tõlke. Välja toodi ka juhatusse kuulumist ning vastutavate vabatahtlike koordineerimise. Esile toodi ka STC MTÜ-st välja kasvanud Serve The City Kohila organiseerimist, alates projektide koostamisest ja koostööpartnerite otsimisest kuni vabatahtlike registreerimiseni.

- **Kategooria 2c *STC MTÜ põhimõtted ja väärtused***

Alakategooria *STC MTÜ põhimõtted ja väärtused* koondab vastutavate vabatahtlike käsitlused ja arvamused selle kohta, mis on antud organisatsioonile oluline ning milliseid väärtusi esindatakse.

Vabatahtlikud tõid esile väga palju erinevaid põhimõtteid ja väärtusi, mis on organisatsioonile, aga ka seal tegutsevatele vabatahtlikele iseloomulikud ning mille poole püüeldakse. Kõige enam rõhutati hoolivust, heatahtlikkust ja abivajaja märkamist – oskust vaadata enda vajadustest kaugemale. Eeltoodule lisati olulisena abivalmidus ja tegutsemisjulgus, et lisaks märkamisele võetaks ka midagi ette.

„Ma arvan, et üks asi, mis on oluline meile mõlemale, on... on... see, et me õpiks märkama teisi inimesi enda ümber. Nagu on Serve The City üks nendest põhilausetest, et „me teame

inimesi nende vajaduste järgi, aga mis oleks, kui me teaksime neid nimepidi?“ Et... ma arvan, et mind on see küll mõningal määral õpetanud. /--/ Ma arvan, et tähelepanelikkus ja hoolivus on väga õiged sõnad ja lisaks nendele ka tegutsemine, et need ei oleks lihtsalt sõnad, vaid et sa näitaksid ka välja seda, mida sa usud selles, kuidas sa käitud.“ (Int. 6)

„Hoolivus, see on, ütleme... noh, kütus. Et ee, kui sa ei hooli, siis ei ole mitte mingit põhjust teha mitte midagi. /--/ Et kui sa ei hooli oma ühiskonnast, siis ei ole mitte mingit põhjust aidata või üldse vaadatagi endast kaugemale. Ja kui sa ei hooli Eestist või Tallinnast, siis ei ole mõtet ju isegi siin elada, pigem minna kusagile, millest sa hoolid.“ (Int. 4)

Lisaks töid mõned intervjuueeritavad põhimõttena esile integratsiooni, mis seisneb selles, et sama eesmärgi nimel tegutsevad ühiselt nii eesti kui ka vene noored. Paar vabatahtlikku mainis, et STC MTÜ väärtuseks võib pidada seda, et organisatsioon on tolerantne ja avatud kõigile ning on alati valmis kaaluma uusi tegutsemis- ja projektivõimalusi. Vabatahtlikud rõhutasid ka seda, et tegevus peaks olema mitmekesine ja inspireeriv ning võimaldama üha uute inimeste kaasamist vabatahtlikku tegevusse. Selleks peeti oluliseks, et organisatsioon oleks kergesti ligipääsetav ja tegevus lõbus. Mitme vabatahtliku poolt toodi esile ka seisukoht, mille kohaselt STC MTÜ väärtustab võrdset suhtumist inimestesse, pööramata tähelepanu nende positsioonile ühiskonnas. Oldi seisukohal, et kõik inimesed on erilised ning inimsuhteid tuleb väärtustada.

„Ee... ja arvan, et Serve The City väärtustab inimesi, indiviide. Et igaüks on eriline... olgu selleks vabatahtlik, kes tuleb projektist osa võtma... või olgu see mõni abivajaja või olgu selleks siis need organisatsiooni töötajad, kus me käime. Et ma arvan, et Serve The City väärtustab inimsuhteid.“ (Int. 5)

Lisaks mainiti positiivsust, sõbralikkust ja siirust tegutsemisel, elurõõmu, ühiskonnale tagasi andmist ning panustamist sellesse, et inimeste elu Tallinnas võiks olla parem.

- **Kategooria 2d STC MTÜ tulemuslikkus ja mõju**

Kategooria STC MTÜ tulemuslikkus ja mõju all tuuakse välja vabatahtlike hinnangud selle kohta, kuivõrd on organisatsioon muutnud Tallinna linna elu, inimesi ja laiemalt ühiskonda. Valimisse kuulunud vabatahtlikud olid pigem seisukohal, et laiemalt ei ole STC MTÜ Tallinna linna elu märkimisväärselt mõjutada suutnud, kuid tulevikku silmas pidades hinnati seda reaalseks võimaluseks.

„Ma arvan, et võib-olla praegu vähesel määral vast on, aga kindlasti on STC MTÜ suuremad päevad veel ees. Ma arvan, et praegu on see organisatsioon veel natuke liiga väike, et ta suudaks nii suurt linna nagu Tallinn väga suuresti mõjutada. Et ta peaks selleks kasvama ikka veel.“ (Int. 1)

Tulemuslikkust nähti pigem inimeste tasandil: positiivne mõju vabatahtlikele, aga ka abivajajatele ja inimestele, kellega kokku puututakse (sh koostööpartnerid ja partnerorganisatsiooni töötajad). Oluliseks peeti ka võimalust olla oma käitumisega eeskujuks teistele ühiskonnaliikmetele.

Positiivne mõju vabatahtlikele avaneb vastutavate vabatahtlike hinnangul selles, et tegevus ja sellest tulenevad kogemused avardavad vabatahtlike maailmapilti ja arusaamist, õpetab väärtustama elu, suurendab tänutunnet olemasoleva eest, pakub vabatahtlikule positiivseid emotsioone, võimaldab aega kasulikult sisustada ning tekitab vabatahtlikes jätkuvat abistamissoovi.

„See avardab kõvasti nende maailmapilti ja seda arusaamist, et on igat sorti inimesi ja kõikvõimalikke tervislike seisunditega, siis ma arvan, et see annab neile positiivse süsti ka selles osas, et nad võivad olla tänulikud, et neil on kaks kätt ja kaks jalga, mis funktsioneerivad ja nende mõte töötab.“ (Int. 2)

Samuti kerkis esile tegevusest tulenev positiivne mõju nendele inimestele, kellega STC MTÜ ja organisatsiooni vabatahtlikud kokku puutuvad. Antud sihtrühma kuuluvad nii abivajajad, partnerorganisatsioonide töötajad kui ka inimesed, kes märkavad või puutuvad mingil määral kokku antud organisatsiooni tegevusega. Abivajajate puhul toodi positiivsena välja see, et inimesed, kellest väga ei hoolita ning kellele ei pöörata tähelepanu, võivad tunda, et on keegi, kes neid siiski tähele paneb ja aidata soovib.

„Aga selle inimese puhul ka [abivajaja]... ma mõjutan teda tõenäoliselt rohkem sellega, et ma talle head teen, kui see, mis see heategu reaalselt on. Keegi hoolib, et ta nagu näeb seda.“ (Int. 1)

Samuti toodi esile, et mõni inimene võib vabatahtlike tegevusest innustatud saada ja soovida näha muutusi ka iseenda elus. Organisatsiooni töötajate osas nähti, et vabatahtlik tegevus võimaldab neile vaheldust ja tuge erinevate abivajajatega tegeledes. Laiema üldsuse osas oldi arvamusel, et kuigi suurem osa ühiskonnast ei ole kursis organisatsiooni STC MTÜ tegevusega, leidub neidki, kelleni info siiski on jõudnud. Lisati, et oma eeskujuga on võimalik olla teistele eeskujuks ja tõsta ühiskonnas teadlikkust abistamise võimaluste kohta ning leevendada valitsevaid probleeme.

„Samm-sammu haaval nagu minu tegutsemine arendab abistamist. Mina arvan, et kõik koos koostöös saame parandada sotsiaalseid probleeme.“ (Int. 10)

Kõik vabatahtlikud olid üksmeelel, et nende tegevus on oluline ning muudab ühiskonda paremuse suunas, kuid märkimisväärsete muutuste ja arengute esile kerkimiseks kulub aega. Oldi arvamusel, et tegevust saaks muuta tulemuslikumaks, kui lihtvabatahtlikele oleks võimalik pakkuda rohkem regulaarseid tegutsemisvõimalusi.

- **Kategooria 2e Vabatahtlike rahulolu ja STC MTÜ-ga seonduvad tulevikueesmärgid**

Kategooria *Vabatahtlike rahulolu ja STC MTÜ-ga seonduvad tulevikueesmärgid* annab ülevaate vabatahtlike hinnangutest vabatahtlikuna tegutsemise kogemusele ning organisatsiooniga seonduvatest tulevikuplaanidest.

Intervjuude analüüsist selgus, et kõik uurimuses osalenud vabatahtlikud on rahul vabatahtlikust tegevusest saadud kogemuste, emotsioonide, hüvede ja enesearengu tulemustega.

„Muidugi olen rahul. Et kuna ma olen väga selline inimeste inimene ja minu sisse on millegipärast pandud selline tohutu kaastunne inimeste vastu, siis see pakub väga palju rõõmu ja õnnetunnet.“ (Int. 7)

Vabatahtlikud leiavad, et nende tegevus rikastab elu ning annab võimaluse olla kasulik ja teha head.

„Ma olen ikka rahul. Et kindlasti seda tunnet ei ole, et päev oleks raisku läinud. /--/ Mina olen üks väike detail sellest aint. aga olla üks osa sellest suurest puslest, see on ka üks asi, mis tekitab rahulolu.“ (Int. 1)

Paar vastutavat vabatahtlikku tõid esile, et ei ole rahul oma isikliku panusega vabatahtlikku tegevusse. Oma tegevust STC raames plaanivad tulevikus jätkata kõik valimisse kuulunud vabatahtlikud, kellest neli on arvamusel, et praegune ajaline panus on piisav ega soovi seda lähitulevikus suurendada.

„Ma arvan, et vabatahtlikuna ma olen üsnagi maksimumi piiril. Et rohkem teha... see on päris raske, ilma, et saada selle eest tasustatud. /--/.“ (Int. 6)

Ülejäänud seitse vastutavat vabatahtlikku on tulevikus valmis oma panust organisatsiooni raames tegutsedes suurendama.

„Minu jaoks oli see tundide arv väga väike, mistõttu ma võtsingi omale uusi kohustusi juurde projektikirjutamise ja projekti finantstaotluste kirjutamise näol. Siia maani ma olen endale järjest uusi väljakutseid võtnud.“ (Int. 9)

Vabatahtlike sooviks ja eesmärgiks tulevikuperspektiivis on: panna rõhku regulaarprojektide toimimisele, arendada organisatsiooni tegevust, kaasata rohkem inimesi tegevusse, hoida vabatahtlikke innustatuna ja motiveerituna, leida ja tegeleda põhjalikumalt „oma“ projektiga ning rajada Serve The City veel kusagil mujal – Eestis teistes linnades või siis teises riigis.

STC MTÜ-sse jõudmisega seoses tõid vabatahtlikud kõige enam esile, et info pärines sõpradelt, tuttavatelt või pereliikmelt, kes omasid tegutsemiskogemust antud organisatsioonis. Vabatahtlikud olid arvamusel, et STC MTÜ on etendanud olulist rolli regulaarseks vabatahtlikuks kujunemisel, kuna on tegutsemise muutnud lihtsaks, mitmekesiseks ja regulaarseks. Lähedaste reaktsioonid vabatahtlikuna tegutsema hakates olid pigem toetavad, vaid mõnel üksikul oli esinenud selle tõttu konflikte või arusaamatusi pere või sõpradega. Vabatahtlike ülesannete osas toodi esile väga palju erinevaid tegevusi, millest kõige sagedamini mainiti erinevate projektide juhtimist ning sellega seonduvat – projektis osalevate vabatahtlike ja partnerorganisatsioonidega suhtlemine, tegevuste planeerimine jne. Lisaks toodi välja administratiivmeeskonna ülesannete täitmine, aruandluse koostamine ja sponsorite otsimine. STC MTÜ väärtuste ja põhimõtetenähtena rõhutati kõige enam hoolivust, heatahtlikkust, abivajaja märkamist ja abivalmidust, millele lisati tegutsemisjulgus, et oma väärtushinnangute alused realiseerida. STC MTÜ tulemuslikkuse ja mõju osas olid vabatahtlikud arvamusel, et kuigi Tallinna linna elu ja laiemat ühiskonda ei ole suudetud märgatavalt muuta, on positiivselt puudutatud saanud inimesed, kes siin elavad (nii vabatahtlikud kui ka abivajajad). Vabatahtlikud väitsid, et nad on oma tegevusega rahul ning tulevikus plaanivad STC MTÜ raames tegutsemist jätkata kõik valimisse kuulunud vabatahtlikud. Vabatahtlike eesmärgiks ja sooviks on panna rõhku regulaarprojektide toimimisele, arendada igakülgset organisatsiooni tegevust, hoida aktiivsena praeguseid vabatahtlikke ja kaasata uusi inimesi tegevusse.

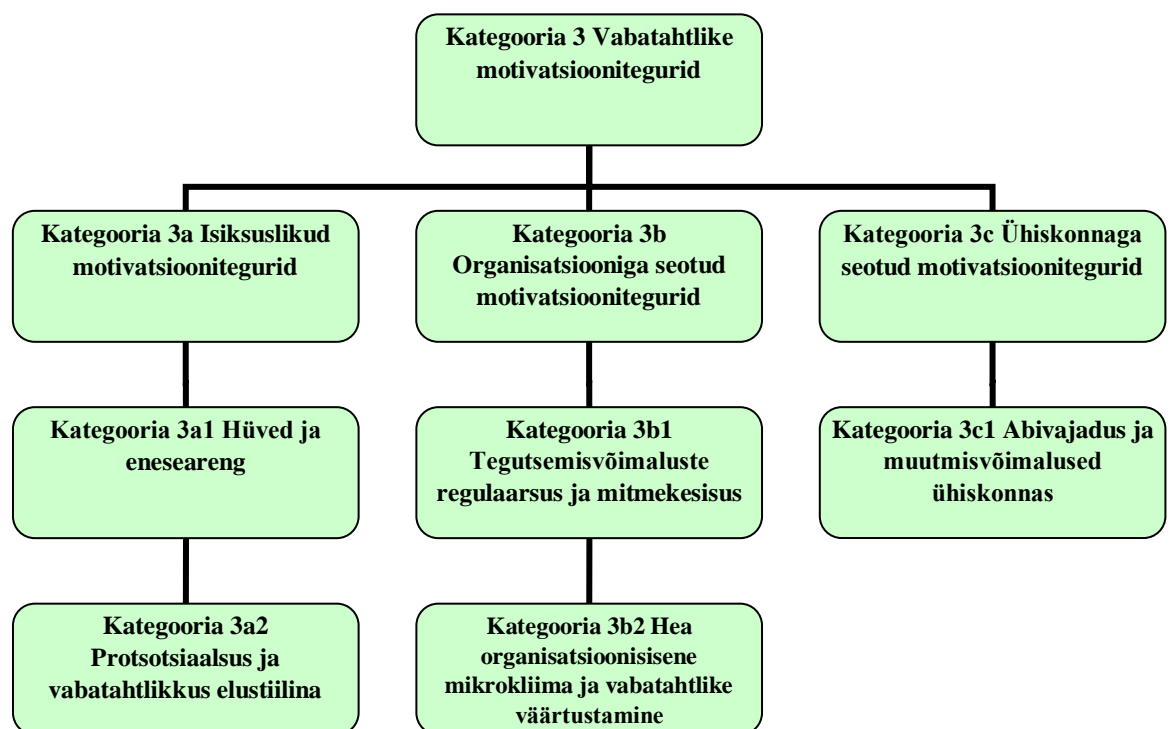
5.1.3. Vabatahtlike motivatsioonitegurid

Kategooria 3 *Vabatahtlike motivatsioonitegurid* all esitatakse uurimuses osalenud vastutavate vabatahtlike käsitlused erinevatest tegutsemisajenditest ja motiividest, mis neid vabatahtliku tegevuseni viisid ning jätkuvalt tegutsemas hoiavad. Kolmanda peakategooria alla kuulub omakorda kolm alakategooriat.

Kategooria 3a *Isiksuslikud motivatsioonitegurid*

Kategooria 3b *Organisatsiooniga seotud motivatsioonitegurid*

Kategooria 3c *Ühiskonnaga seotud motivatsioonitegurid* (vt joonis 5.)

Joonis 5. Kategooria 3 *Vabatahtlike motivatsioonitegurid*

- **Kategooria 3a *Isiksuslikud motivatsioonitegurid***

Antud kategooria koondab enda alla uurimuses osalenud vabatahtlike käsitlused positiivsetest teguritest, mis on mõjutanud nende isiksuslikku arengut, arusaamade ja suhtumise muutumist ning eneseteostust. Samuti kuuluvad kategooria 3a alla vabatahtlike käsitlused sellest, et teisi abistav käitumine ja vabatahtlik tegevus on neile harjumuspäraseks kujunenud, tulenedes nende kasvatuses, usulistest tõekspidamistest või väärtushinnangutest. Kategooria 3a jaguneb kaheks.

Kategooria 3a1 *Hüved ja eneseareng*

Kategooria 3a2 *Prosotsiaalsus ja vabatahtlikkus elustiilina* (vt joonis 5, lk 55.)

- **Kategooria 3a1 *Hüved ja eneseareng***

Vabatahtlikust tegevusest saadud hüvedest toodi kõige enam esile tegevusega kaasnenud positiivseid emotsioone nagu rõõmu ja entusiasmi, head enesetunnet ning enda kasulikkuse tunnetamist.

„Ja siis... kui mingi projekti päev on seljataga, siis on hea enesetunne, et midagi head on kellelegi ära tehtud. Et kellegi päeva sa oled saanud nagu mõjutada positiivselt.“ (Int. 1)

Lisaks leiti, et vabatahtlik tegevus iseenesest on põnev ja lõbus ettevõtmine, mis võimaldab leida uusi ja toredaid tutvusi ning rikastab elu, andes sellele juurde mitmekülgust ja positiivset suhtumist. Osa vabatahtlikke mainis motiveeriva tegurina abisaajate emotsioone ja tänulikkust, mis tekitas neis hea ja sooja tunde.

„See, et mis emotsioonid inimestel sellega [vabatahtliku tegevusega] kaasnesid. Kuidas sa nägid, kuidas sinu mingi väike... ee... kaastunne või sinu kallistus võis muuta mõne inimese päeva niivõrd... pöörata teistpidi täiesti... et kui ta enne oli morn ja kurb, et siis ta lahkus sinu juurest rõõmsa ja tänulikuna. Päris lahe oli seda kogeda.“ (Int. 5)

Enesearenguga seonduvalt toodi hüvedele lisaks välja uute teadmiste ja oskuste saamist ja isiksuslikku arengut. Esile toodi avatuse, suhtlemisoskuste, tolerantsuse, aga ka kaastundlikkuse, hoolivuse, empaatia, sõbralikkuse, positiivsuse, kannatlikkuse ja enesekindluse arengut, mida seostati vabatahtlikus tegevuses osalemisega. Mitmed vabatahtlikud rõhutasid, et uued teadmised, oskused ja kogemused on niisugused, mis annavad neile eelise tulevikus tööturul konkureerides.

„/-/ karjääriliselt... ta annab ikka nii palju, sellepärast, et need kogemused, mis sa saad siin... noh, mina eriti tehes siin projektijuhtimisi ja finantsaruandeid ja ma ei tea... raamatupidamist mõnikord. Need annavad mulle karjäärilises mõttes kindlasti siukest edu või potentsiaali... et kui ma lähengi tööintervjuule ja nad näevad mu CV'st, et ma olen olnud vabatahtlik või olen... ja nad küsivad, millega sa täpsemalt siis tegeled... siis need asjad, millega me tegelen, need ju lähevad mõnes mõttes nii palju kokku nende organisatsioonide tavapärase tegevustega. Ja kõik see... on ikka päris palju andnud ka karjäärilises mõttes.“ (Int. 5)

Intervjuudest kerkis isiksusliku motivatsioonitegurina esile ka oma suhtumise muutumine, mis seisnes vastutavate vabatahtlike hinnangul eelkõige silmaringi avardamises ning abistamisjulguse tekkimises.

„/--/ praegu ma ei vaja mingeid suuri projekte selleks, et inimesi aidata. Et kui ma näen kas või koolis või kusagil, et keegi vajab abi, siis mul on tunne, et ma saan teda aidata. Ja siis ma lihtsalt lähen ja aitan. Mul on nagu kadunud see kartmine, et teisi inimesi aidata.“ (Int. 3)

Samuti toodi esile prioriteetide paika nihkumist ning oskust väärtustada elus seda, mis olemas on.

- **Kategooria 3a2 Prosotsiaalsus ja vabatahtlikkus elustiilina**

Isiksuslikul tasandil nähti prosotsiaalsel mõtlemisel ja käitumisel olulist rolli vabatahtliku tegutsemise alustamisel ning selle jätkamisel. Valimisse kuulunud 11 vabatahtlikust oli kaheksale omane STC MTÜ-s tegutsemisele eelnev prosotsiaalne tegutsemine, mis avaldus teisi abistavas käitumises (koolis, kirikus) või vabatahtlikus tegevuses osalemises.

„Enamasti see, et ma nägin, et inimesed panevad tihtipeale oma eesmärged elus enne teisi inimesi ja siis nad ei mõtle teiste inimeste peale. Aga mulle see väga ei meeldinud ja ma tahtsin teisi inimesi aidata. Panna mõnikord teisi inimesi nagu prioriteediks.“ (Int. 3)

Lisaks kerkis esile, et kuigi ükski vastutav vabatahtlik ei olnud tundnud konkreetset välist survet vabatahtlikuks hakkamisel, oli osale vabatahtlikest omane sisemine kohusetunne, mis neid tegutsemas hoiab.

„Sest et kui sina ei tee, siis nagu keegi ei tee. Kui sina ei lähe seda projekti tegema, siis keegi ei lähe.“ (Int. 10)

Mõned vabatahtlikud leidsid, et nende võimuses on oma oskuste ja teadmistega aidata edendada ühiskonnaliikmete elu ning ka see motiveerib neid initsiatiivi haarama ja tegutsema.

„Missioonitunne – ma tunnen, et minul kui kodanikul ehk ühiskonna liikmel on vaja mõelda natukene mitte ainult enda heaolule, vaid kogu ühiskonna hüvanguks.“ (Int. 4)

Sisemise kohusetundega seoses mainisid valimisse kuulunud vabatahtlikud enda jaoks oluliseks motiveerivaks teguriks ka emotsionaalset sidet, mis vabatahtliku ja abivajaja vahel tekib ega lase tegevust lõpetada.

„/-/ siis ma näen neid lapsi ja ma ei suuda loobuda sellest. Sest see nagu seob mind sellega.“ (Int. 10)

Enamik valimisse kuulunutest arvas, et vabatahtlik tegevus on elu loomulik osa, milleta nad ei suudaks oma elu ette kujutada. Vabatahtlikku tegevust nähti oma elus olulise prioriteedina, mida osalt seoti oma usuliste tõekspidamistega, osalt kasvatus ja harjumusega.

„/-/ vabatahtlik tegevus on üks väljund oma kristlikule eluviisile.“ (Int. 1)

„Kuidagi on nagu elustiiliks kujunenud juba madalast peale. Et ma nagu ei oskagi öelda täpselt kus ja millal see alguse sai. See on mu eluga käinud kaasas kogu aeg.“ (Int. 2)

Vabatahtliku tegevuse rolli olulisust põhjendati mitmete vabatahtlike poolt sellega, et nad on ise kogenud ja näinud, kuidas tegevuses osalemine muudab iseennast, teisi vabatahtlikke ja ühiskonda paremuse poole.

- **Kategooria 3b *Organisatsiooniga seotud motivatsioonitegurid***

Kategooria *Organisatsiooniga seotud motivatsioonitegurid* annab ülevaate uurimuses osalenud vabatahtlike tegutsema innustavatest motiividest, mis on seotud konkreetselt STC MTÜ-ga. Kategooria 3b jaguneb omakorda kaheks.

Kategooria 3b1 *Hea organisatsioonisisene mikrokliima ja vabatahtlike väärtustamine*

Kategooria 3b2 *Tegutsemisvõimaluse regulaarsus ja mitmekesisus* (vt joonis 5.)

- **Kategooria 3b1 *Hea organisatsioonisisene mikrokliima ja vabatahtlike väärtustamine***

Antud kategooria alla on koondunud käsitlused, mis rõhutasid valimisse kuulunute häid suhteid teiste vabatahtlikega. Mitmed vabatahtlikud olid arvamusel, et STC MTÜ koondab sarnase mõttemaailmaga inimesi, mistõttu on tegemist pigem sõpruskonna kui pelgalt vabatahtlike grupiga.

„Serve The City koondab minu jaoks sarnase mõtteviisiga inimesi võib-olla selles suhtes, et inimesi kellega koos on palju mugavam ja arened rohkem. Ma olen nendega lähedaseks saanud. Teiste tiimijuhtidega või lihtvabatahtlikega, kellega kohtud esimest korda. Nendega, kellega olen kauem suhelnud Serve The City's... nendega oleme lähedased sõbrad, võiks öelda.“ (Int. 9)

Lisaks rõhutati, et omavahelised suhted ning sellest tingitud positiivne ja avatud õhkkond organisatsioonis teevad ühiselt tegutsemise ja meeskonnatöö tegemise meeldivaks. Esile toodi, et vabatahtlike vahel valitseb võrdsus.

„Jaa, mulle väga meeldivad need inimesed, sest... ma olen olnud väga mitmetes organisatsioonides ja ma nägin, kuidas seal kõik toimub ja mõnikord on see väga niisugune halb tunne, et nad töötavad... et nad teevad tööd ja need on minu alluvad. Ja see nagu mulle ei meeldi. Ja kui ma tulin Serve The City'sse, siis ma nagu imestasin, et inimesed on kõik sõbralikud ja sõbrad ja sina ei tunne end alluvana, et sa ei tee tööd nende jaoks, vaid kõik teevad koostööd ja see mulle väga meeldib.“ (Int. 10)

Mitmete vabatahtlike poolt toodi välja, et organisatsioonis tegutsevad sõbrad ja tuttavad kutsusid kaasa ja julgustasid tegutsema vabatahtlikuna alustades ning vajadusel innustavad, abistavad ja pakuvad jätkuvalt toetust, et vabatahtlik ei väsiks oma tegevusest. Heast sisekliimast ning omavahelistest suhetest tingituna tundsid valimisse kuulunud vabatahtlikud, et nemad ja nende tegevus on organisatsiooni ja teiste vastutavate vabatahtlike poolt väärtustatud. Kõik intervjueeritavad olid arvamusel, et nad saavad organisatsioonist ja teistelt vastutavatelt vabatahtlikelt tehtud töö eest kiitust ja tunnustust. Motiveeriva tegurina mainiti ka seda, et organisatsioon on innovaatiline ja arvestab vabatahtlike ideedega ning võimalusel toetab mõtete elluviimist.

„Serve The City juures on päris kihvt see, et kui tuleb mingi uus idee või siuke... siis ei öelda kohe ei. Uuritakse, kas on see võimalik.“ (Int. 8)

Samuti leiti, et organisatsioon on oma töökorralduses paindlik ning kui on vähegi võimalust, arvestatakse vabatahtlike vajaduste ja soovidega ning püütakse neile vastu tulla.

„Ma olen selles suhtes väga rahul, et on olnud perioode, kus ma ei saa väga kaasas olla ja kõik on mõistnud ja on perioode, kus ma saan lihtsalt rohkem panustada.“ (Int. 7)

- **Kategooria 3b2 Tegutsemisvõimaluse regulaarsus ja mitmekesisus**

Antud kategooria moodustus käsitlustest, milles mitme vabatahtliku poolt toodi esile, et neid motiveerib võimalus tegutseda vabatahtlikuna regulaarselt. Ühelt poolt toodi esile võimalust regulaarselt tegutseda teemapäevade raames ning teisalt lisati, et soovijad võivad alustada või osaleda ka regulaarprojektides, mis toimuvad näiteks iganädalaselt.

„Mulle meeldis Serve The City's just see, et nagu UNICEF-is ja seal ma ei olnud nii veel selles süsteemis sees – ma olin see, keda aeg-ajalt kutsuti, aga seal võis ka paus tulla pikk

ja siukene. Aga siin nagu on tunne, et sa saad kogu aeg midagi teha... kasvõi ongi see, nagu supiköögis see regulaarprojekt oli või... noh, nüüd ma elan seal loomade varjupaiga kõrval ka ja ma olen seal ka hakanud palju rohkem käima. Enne ma ka käisin ka, aga ikkagi nagu harvem... et see on nagu sellist regulaarsust andnud juurde.“ (Int. 8)

Lisaks regulaarsusele on vabatahtlike hinnangul teinud STC MTÜ head tegemise lihtsaks, ligipääsetavaks ja mugavaks. Mõned valimisse kuulunud vabatahtlikud tõid välja ka projektide mitmekesisuse, mis võimaldab osaleda erinevatele sihtgruppide suunatud tegevustes ning leida valdkonna, mis endale võiks sobivaim olla.

„Ma nagu saan seal mingis mõttes valida, mis inimgruppi ma saan nagu hetkel abistada. Et kui mul on parasjagu südames vanurid või kodutud või lapsed või loomad või tänavate koristamine, siis ma saan seal nagu ise valida, mis ma parasjagu teha tahan.“ (Int. 7)

„Seinast seina erinevad projektid on. Igaüks võib endale midagi leida.“ (Int. 1)

- **Kategooria 3c Ühiskonnaga seotud motivatsioonitegurid**

Kategooria 3c *Ühiskonnaga seotud motivatsioonitegurid* alla kuulub üks alakategooria.

Kategooria 3c1 *Abivajadus ja muutmisvõimalused ühiskonnas* (vt joonis 5, lk 55.)

Selles esitatakse uurimuses osalenud vabatahtlike arvamused ja seisukohad ühiskonnas valitseva abivajaduse ja ühiskonnaliikmete suhtumise muutmise vajaduse kohta.

- **Kategooria 3c1 Abivajadus ja muutmisvõimalused ühiskonnas**

Kõige enam toodi antud alakategooriasse koondatud käsitlustega seonduvalt esile valitsevat vajadust vabatahtliku töö järele, mis panebki tegutsema.

„/--/ nii palju arenguruumi on veel näha, kuhu saab liikuda. Nii palju inimesi on, kelleni abi pole veel jõudnud; kes tunnevad ennast üksi, kes on muidu sellised, kes vajavad midagi. Selline abivajadus.“ (Int. 11)

Mitmete valimisse kuulunud vabatahtlike intervjuude analüüsist ilmnes, et lisaks motiveeris ja motiveerib jätkuvalt tegutsema soov muuta ühiskonnaliikmete suhtumist sotsiaalset abi vajavatesse sihtgruppidesse.

„/--/ tahtmine küll oli, et selline ühiskonnakorraldus, nagu on, see peab muutuma ja ma tahan midagi teha, et ühiskond muutuks veits teistsugusemaks, paremaks, positiivsemaks. /-

-/ mul on natuke kõrini sellest, kuidas ühiskond suhtub nendesse inimestesse, kes on kuidagi kõrvale jäetud.“ (Int. 11)

Oldi arvamusel, et vabatahtlik tegevus on võimalus kaasata inimesi prosotsiaalsesse käitumisse, muutes neid seeläbi hoolivamaks ning mõjutades nende maailmavaadet ja suhtumist.

Vabatahtlikke motiveerivad tegutsema nii isiksuslikud, organisatsiooni kui ka ühiskonnaga seotud tegurid, millega arvestamine suurendab tõenäosust, et vabatahtlik on motiveeritud ja soovib tegevust jätkata pikema aja jooksul. On selge, et vabatahtlik tegevus ei paku vabatahtlikule materiaalseid hüvesid, kuid sellegi poolest saavad nad antud tegevusest mitmekülgset kasu: positiivsed emotsioonid ja tunnustav tagasiside abisaajatelt, huvitav ajasisustus, uued tutvused, eneseareng ja suhtumise muutumine ning oma tõekspidamiste ja prosotsiaalsuse edasi kandmine. Oluline on ka organisatsiooni ja ühiskonnaga seonduv, mis samuti panustab sellesse, et vabatahtlikuna tegutsemine oleks meeldiv ja vastaks vabatahtlike tegutsemismotiividele. Ühiskonnas eksisteeriv abivajadus, mis aktiivsele inimesele silma jääb, on sageli esimeseks vabatahtlikuna tegutsema hakkamise ajendiks. Ühiskonna tasandil motiveerib tegutsema ka rahulolematuse ühiskonnaliikmete suhtumisega sotsiaalset abi vajavatesse sihtgruppidesse. Positiivne tagasiside organisatsiooni liikmetelt, organisatsioonipoolne vabatahtlike väärtustamine, tegevuse lihtsaks, regulaarseks ja põnevaks kujundamine ning eeltoodud mittemateriaalsed hüved on kõik olulised tegurid, mis aitavad vabatahtlikke hoida motiveerituna ning tegutsemisealtina.

5.2. Eksperdiintervjuu analüüs: STC MTÜ rajaja käsitletud ja hinnatud organisatsiooni tegevusele

Käesolevas alapeatükis tuuakse välja STC MTÜ rajaja Brett Toft'i arvamuste, hinnangute ja käsitletud analüüsi vabatahtlikust tegevusest ja STC MTÜ-st. Intervjuu analüüsi käigus kerkis esile viis olulisemat teemat.

- 1. Vabatahtliku tegevuse olulisus*
- 2. Serve the City olemus ja tekkelugu*
- 3. STC MTÜ idee, rajamine ja struktuur*
- 4. STC MTÜ vastutavate vabatahtlike omadused, motivatsioonitegurid ja tegevus*
- 5. STC MTÜ põhimõtted, väärtused, eesmärgid ja tulevik.*

5.2.1. Vabatahtliku tegevuse olulisus

STC MTÜ rajaja Brett Toft'i hinnangul on vabatahtlik tegevus Eesti ühiskonnale kriitilise tähtsusega. Nõukogude-aegsele kommunismile omane filosoofia ei soosinud ühiskonnaliikmete ühtehoidmist ning teineteise toetamist. Seetõttu ei ole eksperdi hinnangul meie ühiskonnas väga levinud aktiivne kodanikualgatus, mis tegelikkuses on demokraatliku riigi alustalaks ning võimaldab lahendada ühiskonnas valitsevaid probleeme ning toetada abivajajaid.

5.2.2. Serve the City olemus ja tekkelugu

Ekspert tõi esile, et esimene Serve the City rajati Belgias, Brüsselis 2006. aastal ameerika misjonäri poolt, kes soovis panustada Brüsseli kodanikuühiskonda. Selleks selgitas ta välja oma naabruskonna ja linna vajadused ning püüdis leida viise nende vastamiseks. Esiolgu osalesid tegevuses USA-st Brüsselisse tulnud kristlikud noortegrupid, kuid aja jooksul soovisid ka kohalikud elanikud tegevusest osa saada ning rajati Serve the City Brüssel. Kuigi Serve the City puhul ei ole tegemist kristliku organisatsiooniga, on organisatsiooni rajajad ning enamik organisatsiooni juhtidest kristlased. Serve the City tegevus on inspireeritud Jeesus Kristuse elust ja on avatud kõigile inimestele. Tänapäevaks on Brett Toft Serve the City jaoks välja töötanud elutsükli, mille abil on võimalik organisatsiooni iseloomustada. Elutsüklikeks on: a) huvist alustamiseni (*interest to starting*), b) alustamisest aktiivseni (*starting to active*), c) aktiivsest jätkusuutlikuni (*active to sustainable*) ning d) keskus (*hub*). Esimesse etappi kuulub iga linn, milles on väljendatud huvi antud idee ja organisatsiooni rajamise vastu ning selles elutsükli on võimalik saada regulaarselt tegutsevate Serve the City juhtidelt koolitusi ja abi organisatsiooniga alustamiseks. Teises etapis on juba tegutsemisega alustatud ning korraldatud üks kuni kaks üritust. Kolmandas etapis on organisatsioonil regulaarne tegevus ja üritused ning eesmärgiks on organisatsiooni jätkusuutlikkuse tagamine (piisav inimressurss ja projektide arv, finantsiline toetus jne). Viimases etapis on saavutatud kohaliku kogukonna igakülgne toetus organisatsiooni toimimiseks. Keskuseks saab nimetada end niisugune Serve the City, kuhu alustamissoovi omavad asjaosalised saavad tulla kogemusi ja väljaõpet omandama. Nüüdseks on Euroopas, Põhja-Ameerikas ja Lõuna-Aafrikas 50 kohalikku

aktiivset ja regulaarset Serve the City organisatsiooni. Lisaks neile on veel umbes 30 linna, mis on huvitatud sarnase organisatsiooni loomisest, kuid ei ole sellega veel alustanud. Brett Toft rõhutab, et tegelikkuses võiks öelda, et Serve The City puhul ei ole tegemist niivõrd organisatsiooni kui ülemaailmse liikumisega (*movement*), mille erinevus seisneb selles, et liikumine on paindlikum ja lähtub rohkem iga riigi ja linna kontekstist ja olemusest, kohandades end kohaliku kogukonna vajadustega. Eeltoodust tingituna on Serve the City'd osaliselt erinevad, kuid samas valitsevad teatud standardid, mis kehtivad igas Serve the City's. Näiteks on universaalne organisatsiooni sõnum ja manifest (vt Lisa 1), millega peab iga juht nõustuma ning sellest oma tegevuses ka lähtuma. Ka väärtused (inspireeritud Jeesus Kristuse elust, avatus kõigile) on ülemaailmselt samad. Samas on osa Serve the City organisatsioone suuremad, paremini organiseeritud ning see sõltub juhtide pädevusest, kohaliku valitsuse toetusest ja kehtestatud asjaajamise korrast.

5.2.3. STC MTÜ idee, rajamine ja struktuur

Idee rajada Serve the City Tallinnasse tuli Brett Toft'il 2009. aasta suvel, kui paari eestlasega otsustati Serve the City Brüsselit külastada ning selle raames vabatahtlikku tegevust teha. Brüsselis intervjueriti Serve the City juhte, uuriti, kuidas organisatsioon toimib, millised on väärtused ja eesmärgid selle tegevuse taga. Kuna ees oli kolimine Eestisse ning ekspert soovis panustada siinse ühiskonna ellu, tundus niisuguse organisatsiooni rajamine hea ideena. 2009. aasta augustis koondati 12 noorest kristlasest koosnev grupp ning alustati kursusega (*internship*), mille eesmärgiks oli õpetada, kuidas elada oma elu nii, et sellest saaks kasu kogu ühiskond. Ekspert soovis, et kristliku usutunnistusega kaasneks aktiivne tegutsemine teiste inimeste heaks ning et teiste teenimine ja abistamine saaks grupiliikmete igapäevaelu loomulikuks osaks. Grupp elas Brett Toft'i ja tema abikaasa vahetus läheduses ning ühiselt hakati õppima tundma piiblit ning samal ajal tegutseti teisi abistaval viisil. Otsiti igakülgseid abistamisvõimalusi ning tegeldi lume lükkamise, tänava koristuse, kodutute varjupaigas riiete sorteerimise jm taolisega. Esimesed kolm kuud õpiti ja teeniti oma grupiga ning 2009. aasta oktoobris organiseeriti esimene üritus, millest võtsid osa nii grupiliikmed kui ka nende sõbrad, kokku 45 vabatahtlikku. Kuna ettevõtmine oli edukas, korraldati samal aastal veel kolm samalaadselt üritust, milles osalejate arv aina kasvas. 2010. aastal leiti, et on aeg kaasata inimesi laiemalt, kui keskenduda ainult grupiliikmetele ning nende sotsiaalsele

võrgustikule. Tegevusse kaasati kaks uut inimest, kellest ühest sai Brett Toft'i assistent ning kelle ülesandeks sai ürituste korraldamine ja vabatahtlike värbamine. Assistendi omamise eeliseks pidas ekspert seda, et tegemist on noore inimesega, kes valdab kohalikku keelt, omab laia sotsiaalset võrgustikku väljaspool kirikut ning samuti kogemusi ja teadmisi inimeste värbamisest ja ürituste planeerimisest. Lisaks kaasati teine, sotsiaaltöölase haridusega inimene, kelle ülesandeks oli leida sotsiaalpartnereid ja huvilisi, kes sooviks teha STC MTÜ-ga koostööd. Veel kahe liikme organiseerimisse kaasamine oli strateegiline otsus, mille eesmärgiks oli teha organisatsioon ja selle tegevus ühiskonnas nähtavamaks.

Kogu tegevus toimus vabatahtlikkuse alusel ning keegi asjaosalistest ei saanud oma töö eest palka. 2010. aasta oktoobris registreeriti STC MTÜ, mille juhtkonda kuulus lisaks Brett Toft'ile tema kauaaegne misjonitöö partner. STC MTÜ rajamine oli eksperdi hinnangul kogu grupi ühine pingutus ja saavutus, mida finantsiliselt toetas USA kristlik sihtasutus.

Organisatsiooni struktuuri osas kuulusid esialgu juhatusse kaks inimest, kellele on praeguseks lisandunud STC MTÜ ja Serve The City Kohila juhid. STC MTÜ juhiks on Lauri Luide, kes koos administratiivmeeskonnaga tegeleb igapäevaselt organisatsiooni tegevuse administreerimise ja organiseerimisega. Oluline roll on ka *blackshirt*'idel, kes samuti abistavad projektide ja ürituste organiseerimisega.

STC MTÜ on eeltoodud elutsükleid silmas pidades keskus, millest on välja kasvanud viis Serve the City't – Eestis Kohilas, Ungaris Budapestis, Iirimaal Galways, Taanis Kopenhaagenis ning Poolas Wroclaw'is.

5.2.4. STC MTÜ vastutavate vabatahtlike omadused, motivatsioonitegurid ja tegevus

Blackshirt'id on eksperdi hinnangul erilised vabatahtlikud, kes on *blueshirt*'idest enam valmis panustama oma ajaressurssi ning on oma tegevuses regulaarsed. Nad on loovad ning valmis üles näitama initsiatiivi, organiseerides ning korraldades projekte ja üritusi. Võrreldes *blueshirt*'idega on neil rohkem ülesandeid ja vastutusvaldkondi. Eksperdi

arvamusel on nad oma tegevusest ja kogemustest inspireeritud ning muutnud teiste abistamise ja teenimise oma elus oluliseks väärtuseks ja lahutamatuks osaks, mis oli STC MTÜ-d rajades üheks peamiseks eesmärgiks. *Blackshirt*'e peab Brett Toft vabatahtlike musternäidiseks, kes esindavad STC MTÜ-d ja seda, mis on antud organisatsioonis oluline ja väärtustatud, olles eeskujuks nii teistele vabatahtlikele kui ka ühiskonnaliikmetele laiemalt. Kui *blueshirt*'idel, kes osalevad üritustel, on näha eeltoodud omadusi, siis antakse neile soovi korral võimalus hakata tegutsema vastutava vabatahtlikuna.

Brett Toft'i hinnangul on STC MTÜ *blackshirt*'ide peamiseks tegutsemismotiiviks soov ja võimalus inimesi aidata abivajajate eest hoolt kandes ning pakkudes neile oma tegevuse ja suhtumisega lohutust ja lootust. Vastutavad vabatahtlikud on õppinud väärtustama ja armastama teiste inimeste abistamist. Samuti motiveerib eksperdi hinnangul *blackshirt*'e asjaolu, et nad on STC MTÜ-s justkui aktsionärid, mistõttu on neile oluline, et organisatsioon jätkaks kasvamist ja arenemist ning selle tegevus inspireeriks ka siinset kogukonda oma ligimesi teenima ja aitama.

Vastutavad vabatahtlikud täidavad STC MTÜ raames eksperdi hinnangul väga mitmeid ülesandeid. Eelkõige on eesmärgiks ja ülesandeks abivajajate aitamine. Et eeltoodut teha saaks, juhivad ja organiseerivad nad projekte ja vabatahtlikke, kes neis osalevad, mõtlevad välja uusi tegutsemis- ja abistamisvõimalusi. Lisaks kuulub osa neist administratiivmeeskonda, juhatusse ning üks *blackshirt* vastutab kogu organisatsiooni juhtimise eest. STC MTÜ väärtustab oma tegevuses eelkõige niisuguseid projekte, mis on seotud inimeste ja nendega suhtlemisega. Vabatahtlikud tegelevad naistega, kes on väljumas prostitutsioonist ning nende lastega, abistatavad supiköögis toidu serveerimisega, külastavad neid eakaid, kelle liikumine on piiratud ja kes veedavad suurema osa ajast koduseinte vahel, käivad hooldekodudes ja vaesemate piirkondade noortekeskustes. Lisaks otsestele inimkontaktiga projektidele, tegelevad vabatahtlikud STC MTÜ raames ka prügikoristusega ja grafiti puhastamisega linnas ning käivad loomade varjupaigas kasside ja koertega tegelemas. Projektide osas on eesmärgiks pakkuda erinevaid tegevusi, et võimaldada maksimaalselt laiale sihtrühmale abi ja samas ka võimalikult paljudele vabatahtlikele meelepärast tegutsemisvõimalust.

5.2.5. STC MTÜ põhimõtted, eesmärgid ja tulevik

STC MTÜ rajati eesmärgiga: 1) panustada Tallinna ühiskonda aidates leevendada nende inimeste vajadusi, kes seda kõige enam vajavad ning 2) tutvustada ühiskonnaliikmetele teineteisest hoolimise printsiipi, aidates abivajajaid praktilistel viisidel ning võttes osa vastutusest ühiskonna heaolu edendamisel. Lisaks on ekspert eesmärgina maininud seda, et suurem osa Tallinna linna elanikest osaleks aktiivselt ja regulaarselt vabatahtlikus tegevuses STC MTÜ või mõne muu kodanikuühiskonna organisatsiooni või ettevõtmise kaudu. STC MTÜ rajaja sooviks näha antud organisatsioonil olulist rolli Eesti ühiskonnas vabatahtliku tegevuse populaarsemaks ja igapäevasemaks muutmisel, mis edendaks ühiskonnas elavate inimeste hoolivust teineteisest suhtes ja tõstaks inimeste elukvaliteeti.

Ekspert peab põhimõtteks, mida tema sooviks näha ühiskonnale edasi kanduvana, et iga inimene võtaks osa vastutusest ühiskonnaelu edendamisel ning aitaks neid kogukonna liikmeid, kes vajavad abi ja tuge. Samuti on põhimõttena esile toodud see, et meil kõigil, vaatamata majanduslikust ja sotsiaalsest seisust, on midagi väärtuslikku – oskused, anded, mida teiste heaks rakendada. STC MTÜ väärtustab eksperdi arvamusel seda, et abistamine oleks kõigi jaoks lihtne, ligipääsetav ja lõbus ettevõtmine. Vabatahtlik tegevus peaks olema inspireeriv ja positiivne kogemus, milles inimesed tahavad osaleda.

Hetkel on eksperdi hinnangul STC MTÜ pärast nelja tegutsemisaastat Eestis siiski suhteliselt vähetuntud. Kuna projektide arv on piiratud ning huvilisi juba praegu palju, ei ole tegeldud väga laiale avalikkusele suunatud reklaamiga. Vabatahtlikke on võimalik kaasata vaid nii palju, kui võrd on projektides kohti ja abistamisvõimalusi. Tulevikus on plaan laiendada oma tegevust ja kaasata sellesse rohkem vabatahtlikke. Samuti rakendada tööle palgaline organisatsiooni direktor, kes saaks täielikult keskenduda organisatsiooni arendamisele. Eesmärgiks on leida organisatsiooni tegevusele stabiilne rahastus kohalikest vahenditest ning plaaniks kaasata organisatsiooni tegevusse inimene, kes suudaks pakkuda finantsalast nõustamist, et olla tegevuses efektiivsem.

Kuigi keskmine tallinlane ei ole STC MTÜ-st teadlik, siis need, kes on, pooldavad organisatsiooni tegevust, mistõttu hindab ekspert suhtumist organisatsiooni siiski positiivseks. Poolehoidu on eksperdi sõnade kohaselt avaldanud kohalikud omavalitsused, erinevad firmad ja korporatsioonid, sotsiaalset abi pakkuvad asutused, usuga seotud MTÜ-

d ning vabatahtlikud, kes omavad tegutsemiskogemust STC MTÜ raames. Hetkel ei ole STC MTÜ jõudnud Tallinna linna elule väga laialdast mõju avaldada, kuid positiivselt on puudutatud saanud inimesed, kelle elu organisatsioon on mõjutanud. Tulevikku hindab ekspert positiivseks, sest STC MTÜ tegevus on inspireeriv ning huvi vabatahtliku tegevuse ja antud organisatsiooni tegevuse vastu on olemas.

5.3. Arutelu

Vabatahtlik tegevus on väga lai mõiste, millel puudub ühene definitsioon ning mistõttu on seda keeruline määratleda (Hustnix et al., 2010). Eeltoodud toetasid ka käesoleva uurimuse tulemused, mille kohaselt vabatahtlikku tegevust käsitleti erinevalt. Kokkuvõtlikult nähti vabatahtliku tegevusena tegevust, mille eest ei saada materiaalet kasu; mida tehakse sooviga midagi muuta või kedagi aidata; mis on suunatud võõraste inimeste abistamisele; mille raames ohverdatakse oma aega, oskuseid, andeid ja vahel materiaalseid ressursse ning millega tegeletakse töövälisel ajal oma vabast tahtest tulenevalt. Uurimistulemused toetavad Penner'i (2002, 448) ning Snyder ja Omoto (2008, 2) peamisi seisukohti, et vabatahtlik tegevus on vabal tahtel põhinev, tasustamata tegevus, mille eesmärgiks on midagi muuta või kedagi aidata.

Vabatahtlikust tegutsejast lähtudes kerkis uurimistöös esile, et lihtsam on vabatahtlikku kirjeldada, kui määratleda. Definitsiooni suutsid välja tuua vaid mõned vabatahtlikud ning see kattus Wilson ja Musick'i (1997, 694-695) käsitlusega, mille kohaselt on vabatahtlik inimene, kes panustab oma aega võõraste inimeste hüvanguks tegutsemiseks tasu saamata. Vabatahtlikku kirjeldati kokkuvõtlikult omadustega, mida ka Penner ja Finkelstein (1998, 526-527), Snyder ja Omoto (2008, 14) ning Hustnix et al. (2010, 418-419) on rõhutanud – prosotsiaalsus, teistele orienteeritud empaatia ja abivalmidus, mis on peamisteks teguriteks, mis panevad inimese vabatahtlikuna teiste inimeste heaks tegutsema. Intervjueeritavad lisasid eeltoodule ka positiivsuse, elurõõmu, aktiivsuse, rahulolu enda eluga ning hea suhtlemisoskuse, mida samuti seostati vabatahtlikuga.

Vabatahtlikuks kujunemisega seoses on Penner (2002, 461-462) ning Grube ja Piliavin (2000) väitnud, et antud otsuse juures mängivad rolli vabatahtlikule oluliste inimeste arvamus ja suhtumine antud tegevusse, mis sai käesolevas töös kinnitust vaid osaliselt.

Selgus, et paljusid vabatahtlikke kutsusid tegevuses osalema sõbrad või pereliikmed, kes omasid tegutsemiskogemust antud organisatsioonis, mistõttu võib väita, et nende suhtumine vabatahtlikku tegevusse oli positiivne ja toetav. Samas on ühel vabatahtlikul tekkinud vabatahtlikus tegevuses osalemisega seoses probleemid lähedastega, kuid sellest hoolimata on ta otsustanud oma tegevust jätkata ning valmis koguni oma panust lähitulevikus suurendama. Eeltoodus võivad mängida rolli erinevad asjaolud: see, kui oluliseks on inimesele vabatahtlikuna tegutsemine; kui meeldiv on olnud vabatahtliku tegevuse kogemus; kui lähedased ja head on suhted perega ning samuti inimese individuaalsed omadused – osa inimesi on teiste arvamustest vähem mõjutatavad kui teised.

Vabatahtlikuks kujunemise osas on Penner'i (2002, 461-462) püsiva vabatahtlikkuse kontseptuaalse mudeli kohaselt oluline roll ka organisatsioonil, tuues esile, et osa organisatsioone, nende omadused ja tegevus, on vabatahtlikele ligitõmbavamad kui teised. Uurimuses tõid mitu vabatahtlikku esile arvamuse, et kui STC MTÜ-d ei oleks, tegeldaks vabatahtliku tegevusega tõenäoliselt vähem ning ebaregulaarsemalt. STC MTÜ juures paelus vabatahtlikke tegutsemisvõimaluste lihtsus, mitmekesisus, regulaarsus, lõbusus ning olulise tegurina toodi esile ka omavahelisi häid suhteid organisatsioonis, mis muudavad tegevuse ja koos tegutsemise meeldivaks.

Toetades Albert et al.-i (2011, 110), Hustnix et al.-i (2010, 421) ning Yeung'i (2004, 23) seisukohta, et vabatahtlike motivatsioon on kompleksne nähtus, milles mängivad rolli paljud erinevad tegurid, tõid ka käesolevasse uurimusse kaasatud vabatahtlikud esile mitmeid erinevaid tegutsemisajendeid. Samuti kerkis uurimistöös esile Clary et al.-i (1998, 1517-1518) tegutsemismotiivide funktsionaalset analüüsi toetav seisukoht, mille kohaselt on vabatahtlike eesmärgiks rahuldada üht või mitut vajadust, mis erinevate inimeste puhul on erinevad. Valimisse kuulunud vabatahtlikud tõid esile motivatsioonitegurid isiklikul, organisatsiooni ja ühiskonna tasandil, millest kõik sobitusid Clary et al.-i (1998, 1517-1518) poolt funktsionaalse motivatsiooniteooria abil loodud kuue peamise vabatahtliku tegevuse ajendi alla. Uurimusse kuulunud tõid esile kõiki kuut tegutsemisajendit, millest kõige enam pandi rõhku motivatsiooniteguritele, mis on seotud enesehinnangu tõstmise (enese kasulikkuse, vajalikkuse tunnetamine, uute sõprade leidmine), mõistmise (uute teadmiste ja oskuste omandamine, maailmavaate avardamine) ja väärtushinnangutega (mure teiste pärast, empaatia ja kaastunne, abistamissoov). Ka valimisse kuulunud eksperdi

hinnangul on vastutavaid vabatahtlike motiveerivaks teguriks eelkõige väärtushinnangutega seonduv. Eeltoodud kolme motivatsioonitegurit on vaatamata vabatahtlike gruppide heterogeensusele toonud enimlevinuna välja ka Clary ja Snyder (1999, 157) ning Widjaja (2010, 38-40). Teistest oluliselt vähem toodi vastutavate vabatahtlike poolt välja turvalisusega (põgenemine oma murest ja rutiinist) seotud motivatsioonitegureid. Toetades Clary ja Snyder'i (1999, 157), Konwerski ja Nashman'i (2008, 48-50) seisukohta tegutsemismotiivide egoistlikkusest ja altruistlikkusest, on ka valimisse kuulunud nii teistest kui ka enesest lähtuvaid tegutsemisajendeid.

Mõne uurimuses osalenud vabatahtliku puhul ilmnes tegutsemismotiivina ka Dutta-Bergman'i (2004) ühtse vastutuse teooria raames esile toodud tugev vastutustunne, mis muudab inimese aktiivseks tegutsejaks oma isiklikus elus, aga ka vabatahtlikus tegevuses ja kodanikualgatuses. Uurimusest selgus, et inimesed, kes on oma isiklikus elus aktiivsed, on altimad ka vabatahtlikus tegevuses osalema ning sellesse enam panustama. Eeltoodut võib ühelt poolt selgitada asjaoluga, et aktiivsemad tegutsejad omavad laiemat sotsiaalset võrgustikku, mistõttu on tõenäolisem, et neid kutsutakse tegevuses osalema või et vastavasisuline informatsioon nendeni jõuab. Niisugust seisukohta toetavad ka Wilson (2000), Horton-Smith (1994) jt uurijad, kes on parema sotsiaal-majandusliku positsiooniga inimesi pidanud tõenäolisemaks vabatahtlikus tegevuses osalejaks. Teisalt võib selgituseks olla mitme vabatahtliku enda poolt välja toodud mõte, mille kohaselt see, kes teeb palju, ka jõuab palju, mistõttu ollakse vaatamata muudele kohustustele siiski valmis vastutava vabatahtlikuna tegutsema ning oma panust veelgi suurendama.

Mitme valimisse kuulunud vabatahtliku käsitluste alusel võib tõmmata paralleeli ka Son ja Wilson'i (2011, 646), Einolf ja Chambre (2011, 301) jt teadlaste poolt esile toodud sotsiaalsete rollidega, mille kohaselt näiteks kirikuliikmeks olemine soodustab vabatahtlikuna tegutsemist, kuna religioosne inimene peab oluliseks altruistlike väärtusi. Valimisse kuulunud vabatahtlikest töid mitmed esile, et vabatahtlikus tegevuses osalemine laseb neil rakendada ja välja elada oma usulisi tõekspidamisi. Lisaks võib välja tuua, et kristliku usuga pidas end vähemal või rohkemal määral seotuks valimisse kuulunud 11 vabatahtlikust 8.

Vabatahtliku tegevuse probleemid toodi uurimuses osalenud vabatahtlike poolt välja nii isiklikul, kui ka organisatsiooni ja ühiskonna tasandil. Isiklikul tasandil toodi takistavate

teguritena välja väsimus, ajapuudus ja läbipõlemisoht, mida on varasemalt kinnitanud minu 2010. aasta bakalaureusetöö tulemused ning Omoto ja Snyder (2008, 15) ning Haski-Leventhal ja Meijs'i (2010) seisukohad, et läbipõlemist võib põhjustada liigne koormatus. Ajaga seonduvad probleemid seisnevad ühelt poolt selles, et põhikohustuste kõrvalt on raske leida aega vabatahtlikuks olemiseks ning teisalt võivad tekkida probleemid lähedastega, mida põhjustab see, et vabatahtlik tegevus võtab ära aega, mida vastasel juhul saaks vabatahtlik veeta pere ja sõpradega. Esile toodi ka ebaõigluse tajumise seisukoht, mis Nazroo ja Mattherws'i (2012, 9) hinnangul kerkib esile juhul, kui vabatahtlik, kes ootab oma tegevuse eest tunnustust, seda ei saa. Vabatahtlik tunneb, et tema panust ei ole hinnatud, mistõttu on tema suhtes käitunud ülekohtuselt ning see vähendab tema rahulolu.

Ühiskonna tasandil peeti olulisteks probleemideks vähest informatsiooni vabatahtlikust tegevusest ja tegutsemisvõimalustest, mis omakorda võib tekitada tegevusest negatiivse kuvandi ning põhjustada partnerorganisatsiooni töötajate poolset mittetoetavat suhtumist, mida on varem esile toonud Gaskin (2003) ning mina oma 2010. aasta uurimistöös. Probleemina nähti ka seda, et vabatahtliku tegevuse traditsioon ei ole meie ühiskonnas veel juurdunud, millele lisati varasemalt ka Siseministeeriumi poolt (2006, 17) KATA raames esile toodud probleem finantsilise jätkusuutlikkusega. Uurimistulemuste alusel võib väita, et enamik probleeme, mis vabatahtlikku tegevust tõkestavad, on vähemal või suuremal määral seotud informatsiooni ebapiisavuse ning sellest tingitud madala teadlikkuse ja vabatahtliku tegevuse traditsiooni puudumisega.

Vabatahtliku tegevuse rolli osas ühiskonnas toetasid valimisse kuulunute arvamused Albert, Simha ja Topuzova (2011, 110), Vabatahtliku tegevuse arengukava (2006, 4) ja Siseministeeriumi (2006, 17) seisukohta, mille kohaselt on vabatahtlik tegevus ja vabatahtlikud oluline ja väärtuslik ressurss, mille osakaal ja tähtsustamine ühiskonnas on üha aktuaalsem. Mitmete intervjueeritavate, aga ka eksperdi seisukohad vabatahtliku tegevuse olulisusest langesid kokku Snyder ja Omoto (2000, 128) ning Snyder ja Omoto (2008, 21) poolt välja toodud arusaamaga, mille kohaselt aitab vabatahtlik tegevus lahendada ühiskonnas levinud probleeme ning muuta ühiskonda hoolivamaks.

STC MTÜ põhimõtete ja väärtuste osas tõid vabatahtlikud eelkõige välja hoolivuse, heatahtlikkuse, abivajaja märkamise, abivalmiduse ja tegutsemisjulguse, millest kaht viimast rõhutas ka ekspert. Lisaks olid ekspert ning mõned vabatahtlikud arvamusel, et

väärtustatakse seda, et vabatahtlik tegevus ja abistamine on vabatahtlikule inspireeriv kogemus ning mis on inimeste jaoks tehtud lihtsaks, ligipääsetavaks ja lõbusaks.

Nii uurimuses osalenud vabatahtlikud kui ka ekspert tõid esile, et ülesandeid, mida STC MTÜ raames täidetakse, on palju ning erinevaid, kuid neid täidetakse eesmärgiga inimesi ja kogukonda abistada. Eelkõige toodi esile erinevate projektide organiseerimist ja juhtimist ning sellega seonduvat (vabatahtlike informeerimine, juhendamine jne). Lisaks toodi mitmete vabatahtlike, aga ka eksperdi poolt välja administratiivmeeskonda ning juhatusse kuulumine ning sellega seonduvate ülesannete täitmine.

Valimisse kuulunud vabatahtlikest hindasid kõik oma vabatahtlikku tegevust ja sellest saadud kogemusi positiivseks, tuues esile, et tegutsemisvõimalustega ja tegevuse tulemuslikkusega ollakse rahul. Kooskõlas Gage ja Thapa (2011, 406) seisukohaga arvati, et kuigi vabatahtlikud ei saa oma tegevusest materiaalselt tasu, kaasnevad sellega mitmed muud hüved. Rahulolu tagamisel mängisid rolli nii Snyder ja Omoto (2000, 128), Wilson ja Musick'i (2003, 259) kui ka Wilson'i (2012, 198) poolt esile toodud vabatahtliku tegevuse kasutegurid vabatahtlikule, nagu tegevusest saadud positiivsed emotsioonid ja tunnustav tagasiside, uute kogemuste, teadmiste ja oskuste saamine ning toimunud eneseareng.

Vabatahtlikku tegevust nähti enamiku valimisse kuulunud vabatahtlike poolt oma elu loomuliku ja lahutamatu osana, mida võib seostada Penner'i (2002, 461-462) poolt esile toodud rolli-identiteedi tekkimisega, mis näitab, kuivõrd on inimene vabatahtliku rolli omaks võtnud ja end sellega samastab. Kuigi osa vabatahtlike olid arvamusel, et see ei ole nende prioriteet, arvasid kõik vabatahtlikud, et vabatahtlikul tegevusel on nende elus väga oluline roll. Ka ekspert oli arvamusel, et vastutavad vabatahtlikud on oma tegevusest inspireerituna muutnud prosotsiaalse käitumise ja vabatahtliku tegevuse oma elu väärtuslikuks ja lahutamatuks osaks. Penner'i (2002, 463) poolt väljatoodud väidet, et rolli-identiteet kujuneb tõenäoliselt välja niisugusel vabatahtlikul, kelle panus ja tegevuses osalemise sagedus on suur, võib pidada asjakohaseks ka antud uurimuse sihtgrupi osas, arvestades, et tegemist on vastutavate vabatahtlikega, kelle panus on lihtvabatahtlikuga võrreldes oluliselt suurem. Samuti on Penner (2002, 463) pidanud rolli-identiteeti parimaks teguriks, ennustamaks, kes plaanib vabatahtlikuna tegutsemist jätkata, millega seoses võib esile tuua, et ükski uurimuses osalenud vabatahtlik ei planeerinud oma tegevust lõpetada.

Tuleviku osas töid vabatahtlikud ja ekspert esile soovi kaasata tegevusse rohkem inimesi ning arendada organisatsiooni tegevust ühiskonnas. Vabatahtlikud pidasid arengusuundades oluliseks eelkõige regulaarprojektide välja töötamist ning rakendamist ning ekspert pidas oluliseks palgalise töötaja ja erialaste teadmistega finantsnõustaja kaasamist tegevusse, et muuta organisatsiooni tegevus efektiivsemaks ning tagada stabiilne rahastus.

Minu uurimistöö tulemused kinnitavad suuremas osas töö teoreetilises osas välja toodud seisukohti. Erinevad uurijad on väitnud, et vabatahtliku tegevuse osas on tegemist mitmekülgse ja dünaamilise nähtusega, mida üheselt seletada ei saa ning mille tõttu ei valitse ka teoreetikute seas täielikku üksmeelt. Nii nagu Omoto ja Snyder (2008, 28) ning Hustnix et al. (2010, 414) on rõhutanud vabatahtliku tegevuse ja sellega seonduva tajumisel olulisena regionaalseid ja kultuurilisi eripärasid, on valimisse kuulunud vabatahtlike arvamused ja seisukohad mõjutatud kodanikuühiskonna ja vabatahtliku tegevuse arengust, kultuurist ja iseärástustest Eesti ühiskonnas, mistõttu on arusaadav, et valitsevad ka teatud erinevad seisukohad.

6. KOKKUVÕTE JA JÄRELDUSED

Käesoleva magistritöö eesmärgiks on kirjeldada vabatahtlike organisatsiooni STC MTÜ tegevust ja selgitada vabatahtlike tegutsemist motiveerivaid tegureid. Innovaatiline kodanikuühiskonna organisatsioon STC MTÜ on ühiskonnas järjest märgatavamaks muutuv, pakkudes lihtsat, mitmekesist ja regulaarset võimalust vabatahtlikuna tegutsemiseks väga laiale sihtgrupile. Selleks, et hoida organisatsioonis praegu aktiivselt tegutsevaid vabatahtlikke ning kaasata uusi, on oluline teada, millised tegurid mõjutavad vabatahtlike tegutsemissoovi ja rahulolu. Eeltoodu võimaldab tagada meelepärased tegutsemisvõimalused ja –tingimused ning panustada sellesse, et inimestel oleks huvi vabatahtlikuna tegutseda ning sellesse üha enam panustada.

Uurimistöö teoreetilisteks lähtekohtadeks on Clary et al.-i (1998) tegutsemismotiivide funktsionaalne analüüs, Omoto ja Snyder'i (2008) vabatahtliku tegevuse protsessi mudel ning Penner'i (2002) püsiva vabatahtlikkuse kontseptuaalne mudel, mis aitavad mõista ja lahti mõtestada vabatahtlike tegutsema motiveerivaid tegureid ning sellega seonduvaid asjaolusid. Magistritöö viidi läbi kvalitatiivsel uurimissuunal ning aineistik on kogutud eksperdiintervjuu ja teemaintervjuudega. Andmete analüüsimisel on kasutatud kvalitatiivset sisuanalüüsi. Valimi koostamise aluseks on kiht- ja kriteeriumivalimi meetod. Uurimistöö valimisse kuulus 11 STC MTÜ vastutavat vabatahtlikku, kellele lisandus uurimusse kaasatud ekspert.

Peamised uurimistulemused on koondunud 3 peakategooriasse ja 19 alakategooriasse.

- Kategooria 1 *Vabatahtlik, vabatahtlik tegevus ja selle roll ühiskonnas*
- Kategooria 2 *STC MTÜ tegevus ja vabatahtlikud*
- Kategooria 3 *Vabatahtlike motivatsioonitegurid*

Alakategooriad käsitlevad vabatahtliku ja vabatahtliku tegevuse määratlust, vabatahtliku tegevuse probleeme ja rolli ühiskonnas, vabatahtlikuna tegutsemist STC MTÜ raames, organisatsiooni põhimõtteid, väärtusi ja tulemuslikkust, vabatahtlike rahulolu ja tulevikueesmärke tegevuse jätkamise osas ning tegutsema motiveerivaid tegureid isiksuslikul, organisatsiooni ja ühiskonna tasandil. Eeltoodust on antud põhjalik ülevaade uurimistöö analüüsi osas (vt lk 37-60).

Uurimuse empiirilises osas leidsid vastuse kõik uurimistöö alguses püstitatud küsimused, millest kokkuvõtlikku ülevaadet andes järgnevalt lähtutakse. Käesoleva magistr töö uurimistulemused näitavad, et vabatahtlikku tegevust käsitleti Kategooria 1 ning selle alakategooriate alusel tegevusena, millele on iseloomulikud järgmised omadused:

- soov aidata kedagi võid midagi muuta,
- vabal tahtel põhinemine,
- materiaalse kompensatsiooni puudumine,
- oma aja, oskuste, annete ja raha panustamine,
- väljaspool tööaega tegutsemine ning
- vabatahtlikule võõrastele inimestele suunatus.

Selgus, et vabatahtliku tegevuse rolli ühiskonnas hinnati käesoleval ajal pigem ebapiisavaks, tuues esile, et tuleviku osas ollakse optimistlikult meelestatud ning vabatahtlik tegevus on muutumas järjest esilekerkivamaks, olulisemaks ja väärtustatumaks.

Vabatahtlikus tegevuses esinevad probleemid toodi vastutavate vabatahtlike poolt Kategooria 1 ning selle alakategooriate alusel välja kolmel tasandil: isiklikul, organisatsiooni ja ühiskonna tasandil.

Isiklikul tasandil toodi probleemidest kõige enam esile:

- ajapuudust ning
- väsimust ja läbipõlemisohtu.

Neile lisandusid vähesemal määral vastutusega seotud pingeseisund ja lähedastega esile kerkinud probleemid.

Organisatsiooni tasandil kerkisid Kategooria 1 ja selle alakategooriate alusel enim välja toodud probleemidena uurimistööst esile:

- organisatsiooni puudulik finantsiline jätkusuutlikkus
- madal teadlikkus organisatsioonist,
- ebapiisav organiseeritus ja korralduslik pool ning
- lihtvabatahtlike vastutustundetud (registreeritakse end, kuid ei ilmuta kohale).

Vähem lisati eeltoodule probleemidena info levitamise kulukus, palgaliste töötajate puudumine ning info halb levik partnerorganisatsioonides.

Ühiskonna tasandi probleemidest nähti Kategooria 1 ning selle alakategooriate alusel suurimatena:

- informatsiooni puudulikkust ja sellest tulenevaid väärarvamusi ning
- vabatahtliku tegevuse traditsiooni puudumist ühiskonnas.

Vähesemal määral toodi esile vabatahtliku tegevuse madal atraktiivsus võrreldes hobidega, stabiilse annetamiskogemuse puudumine ühiskonnas, partnerorganisatsioonide töötajate ükskõikne suhtumine vabatahtlikesse, abistamist takistav bürokraatia ja seadusandlus.

Uurimusest selgunud vabatahtlike motivatsioonitegurid jagunesid Kategooria 3 ning selle alakategooriate alusel samuti kolmeks: isiksuslikud, organisatsiooni ja ühiskonnaga seotud tegurid.

Isiksuslikul tasandil toodi tegutsemisajenditena kõige sagedamini välja:

- tegevusest saadud hüved (positiivsed emotsioonid ja tagasiside, eneseareng ja suhtumise muutumine, uute tutvuste loomine) ja
- vabatahtlikele omane prosotsiaalne mõtlemine ning vabatahtliku tegevuse tajumine elu loomuliku osana (kasvatusest ja usulistest tõekspidamistest tulenev abistamissoov, sisemine kohusetunne).

Organisatsiooni tasandil selgusid peamiste motivatsiooniteguritena eeltoodud kategooriate alusel:

- head organisatsioonisiseseid suhteid, õhkkond ja vabatahtlike väärtustamine ning
- lihtne, regulaarne ja mitmekesine tegutsemisvõimalus.

Ühiskonna tasandil toodi motivatsiooni allikatena välja:

- valitsev abivajadus ning

- rahulolematus ühiskonnaliikmete suhtumisega sotsiaalset abi vajavatesse inimestesse.

Kategooria 2 ja selle alakategooriate alusel selgus tegevuse tulemuslikkuse osas, et vastutavate vabatahtlike hinnangul ei ole veel suudetud Tallinna linna elu märgatavalt mõjutada, kuid toodi esile, et positiivset mõju on oma tegevusega avaldatud nii vabatahtlikele, abivajajatele kui ka inimestele, kellega organisatsiooni vabatahtlikud on kokku puutunud. Uurimuses osalenute seisukohtadest selgus, et neil on võimalus olla oma käitumise ja tegevusega ühiskonnaliikmetele eeskujuks ning see panustab tegevuse tulemuslikkuse tõstmisse, tekitades tegutsemissoovi ja -huvi ka teistes.

Eksperdilt kogutud informatsioonist kujunes välja viis suuremat teemat.

- Vabatahtliku tegevuse olulisus
- Serve the City olemus ja tekkelugu
- STC MTÜ idee, rajamine ja struktuur
- STC MTÜ vastutavate vabatahtlike omadused, motivatsioonitegurid ja tegevus
- STC MTÜ põhimõtted, eesmärgid ja tulevik.

STC MTÜ eesmärkidena kerkisid eksperdiintervjuu analüüsil esile:

- Tallinna linna ellu panustamine, aidates leevendada abivajajate probleeme,
- tutvustada ühiskonnaliikmetele üksteisest hoolimise printsiipi,
- aidata kaasa olukorra saavutamisele, kus suurem osa Tallinna linna elanikest oleksid aktiivsed ja regulaarsed vabatahtlikus tegevuses osalejad ning
- panustada vabatahtliku tegevuse igapäevasemaks ja populaarsemaks muutumisse Eesti ühiskonnas laiemalt.

Organisatsiooniga seotud tegevusvaldkondade osas selgus eksperdiintervjuu analüüsist, et STC MTÜ väärtustab eelkõige inimestega seotud tegutsemisvõimalusi, hinnates oluliseks inimkontakti. Tegutsemisvaldkondadena toodi esile:

- prostitutsioonihvrite ja nende lastega tegelemine,
- supiköögis toidu serveerimine,
- üksi või hooldekodus elavate eakate külastamine ning

- noortekeskustega koostöö tegemine.

Lisaks inimestega töötamisele, tegeletakse STC MTÜ raames ka:

- prügikoristuse ja grafiti puhastamisega linnas ning
- käiakse loomade varupaigas kasside ja koertega tegelemas.

Organisatsiooni eesmärgiks on pakkuda väga erinevaid tegutsemisvõimalusi, et ühelt poolt võimalikult laia sihtgruppi abistada ja teisalt maksimaalselt palju inimesi vabatahtlikku tegevusse kaasata.

Uurimistöö tulemustest võib järeldada:

- kuigi leidub nii vabatahtlike organisatsioone kui ka vabatahtlikke, on ühiskonnaliikmete üldine teadlikkus vabatahtlikust tegevusest ja tegutsemisvõimalustest siiski madal;
- inimesed on pigem valmis vabatahtlikuna tegutsema, kui neile anda võimalus osaleda hästi korraldatud tegevustes. Eeltoodu põhjal saab järeldada, et efektiivseks ja edukaks vabatahtlikuna tegutsemiseks on vaja vabatahtlikke ühendavaid organisatsioone, mille tegevus on hästi organiseeritud;
- uurimistulemused lubavad järeldada ka seda, et kuigi vabatahtliku tegevuse roll ühiskonnas on kasvamas, ei osata käesoleval ajal piisavalt väärtustada vabatahtlikku tegevust ega märgata vabatahtlike olulist panust ühiskonnas valitsevate probleemide leevendamisel ning ühiskonna hoolivamaks muutmisel;
- STC MTÜ-ga seonduvaks järelduseks on see, et ühiskonna madal teadlikkus organisatsioonist vähendab potentsiaalsete vabatahtlike osalemisvõimalust ning sponsorite ja toetajate panustamist organisatsiooni tegevusse;
- STC MTÜ tegevuse tulemuslikkuse osas võib järeldada, et ühelt poolt tõstaks tulemuslikkust arvukam vabatahtlike kaasamine ning teisalt olemasolevate projektide raames regulaarsem tegutsemine;
- uurimistulemustest võib järeldada, et STC MTÜ peamiseks eesmärgiks on panustada sellesse, et maksimaalselt paljud Tallinna linna elanikud oleksid

kaasatud vabatahtlikku tegevusse ning neist kujuneksid aktiivselt ja regulaarselt toimivad vabatahtlikud erinevates vabatahtlikes organisatsioonides.

Lähtudes uurimistulemustest, teen järgmised ettepanekud:

- haridusministeeriumile: tõsta ühiskonnas kooli tasandil kodanikuhariduse kvaliteeti ning siduda kodanikuühiskonnatund reaalse vabatahtliku tegevusega, et tõsta inimeste seas prosotsiaalse käitumise ja vabatahtliku tegevuse väärtustamist;
- kultuuriministeeriumile: koostöös Vabatahtlike väravaga korraldada sagedamini teabepäevi vabatahtlikust tegevusest teadlikkuse tõstmiseks, tehes seda inimeste jaoks käidavates kohtades (näiteks Viru Keskuse aatriumis);
- vabatahtlike organisatsioonidele: tagada, et vabatahtlikke kaasatakse läbimõeldud ning hästi korraldatud tegevustesse, tehes kindlaks oma organisatsiooni eesmärgid ja võimalused vabatahtlike kaasamisel;
- vabatahtlike organisatsioonidele STC MTÜ eestvedamisel: teha ettepanek vabatahtlike organisatsioonidele ümaralaua või suvepäeva korraldamiseks, mille raames oleks võimalik jagada häid praktikaid ja arutada edasisi koostöövõimalusi vabatahtliku tegevuse osas, kaasamaks tegevusse suuremat osa tallinlastest;
- STC MTÜ-le: sõlmida kokkulepe Tallinna linna gümnaasiumite ja/või põhikoolidega, tutvustamaks õpilastele laiemalt vabatahtliku tegevuse olemust, aga konkreetsemalt ka antud organisatsiooni tegevust ja võimalusi;
- STC MTÜ-le: kirjutada artikleid, arvamusaluseid *online*-väljaannetele ja kodanikuühiskonnaga seotud ajakirjadele nagu „Hea Kodanik“, tõstmaks teadlikkust antud organisatsiooni olemusest ja tegevusest;
- STC MTÜ-le: panna rõhku regulaarprojektide toimimisele, mis võimaldaks kaasata rohkem vabatahtlikke ning sagedamini, mis omakorda aitab kaasa regulaarseks, pikemaajaliseks vabatahtlikuks kujunemisele.

Uurimistöö tulemusi tutvustatakse organisatsiooni STC MTÜ rajajale ning vastutavatele vabatahtlikele, et tõhustada edasist tööd ning selle põhjal on plaanis täiendada

organisatsiooni kodulehekülge. Uurimistöö praktiliseks väärtuseks on see, et kogutud informatsioon ja uurimuse tulemused võimaldavad tõsta antud organisatsiooni usaldusväärsust ja läbipaistvust, tõstes loodetavasti nii potentsiaalsete vabatahtlike, aga ka sponsorite ja koostööpartnerite teadlikkust STC MTÜ tegevusest. Samuti aitavad uurimustulemused selgunud kitsaskohtadele, probleemidele ja välja toodud võimalustele tähelepanu suunates ning nendega tegeledes tõsta organisatsioonisest tegutsemiseefektiivsust. Näiteks on võimalik vähendada osa organisatsiooniliikmete koormust, jagades seda ümber liikmetele, kes avaldasid soovi oma panust tegevuses suurendada.

Kokkuvõtlikult võib öelda, et uuritav teema on jätkuvalt aktuaalne, sest sisaldab endas olulist ressursi ühiskonnaelu parendamisel, mistõttu on vajalik selle fenomeni edasine uurimine. Vabatahtlikku tegevust oleks oluline uurida laiemal tasandil, viies läbi kvantitatiivse uurimuse Eestis tegutsevate vabatahtlike motivatsioonitegurite välja selgitamiseks. Samuti aitaks vabatahtliku tegevuse edendamisele kaasa see, kui oleks selgitatud vabatahtlike organisatsioonide valmisolekut ja võimalusi vabatahtlike kaasamiseks ühiskonna elu edendamisse ning kohalike omavalitsuste valmidust ja ressursse vabatahtliku tegevuse toetamiseks.

KASUTATUD KIRJANDUS

Avaldatud allikad

- Aarelaid, A. (1996). Kodanikualgatus, seltsid ja tsiviilühiskond. Kogumikus Aarelaid, A. *Kodanikualgatus ja seltsid Eesti muutuval kultuurimaastikul* (9-16). Tallinn: Jaan Tõnissoni Instituut.
- Acans, I., S. (1992). *Why people volunteer? A report to the Voluntary Action Directorate Multiculturalism and Citizenship*. Canada: Volunteer Centre Ottawa-Carleton. Alla laaditud 23. jaanuaril 2013, <http://www.nald.ca/library/research/heritage/compartne/pdfdocs/whypeopl.pdf>
- Albert, J. F., Simha, A., & Topuzova, N. (2011). V for Volunteer(ing) – The Journeys of Undergraduate Volunteers. *Journal of Academic Ethics*, 9(2), p 107. EBSCOhost andmebaasist: Springer Link (20. november 2012)
- BBC NEWS. (2004). *Volunteering „bad for health“*. Alla laaditud 23. jaanuaril 2013, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/health/3715119.stm>
- Berg, B. L. (2001). *Qualitative research methods for the social sciences*. Long Beach: California State University.
- Bryman, A. (2008). *Social research methods*. Oxford: University Press.
- Clary, E. G., Snyder, M., Ridge, R. D., Copeland, J., Stukas, A. A., Haugen, J., & Miene, P. (1998). Understanding and assessing the motivations of volunteers: A functional approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(6), 1516-1530. EBSCOhost andmebaasist: PsycARTICLES (22. jaanuar 2013)
- Clary, E. G., & Snyder, M. (1999). The motivations to volunteer: Theoretical and Practical Considerations. *Current Directions in Psychological Science*, 8(5), 156-159. EBSCOhost andmebaasist: SAGE Journals (19. jaanuar 2013)
- Cohen, J. L., & Arato, A. (1994). *Civil Society and Political Theory*. Massachusetts Institute of Technology. Alla laaditud 07. veebruaril 2013, http://books.google.ee/books?hl=en&lr=&id=gPvkeE7t0IC&oi=fnd&pg=PR7&dq=civil+society&ots=kf8I1wTXMU&sig=Eme8ZuDhIOA2YF2Xvojpg3GpjdW&redir_esc=y
- Dolnicar, S., & Randle, M. (2007). What motivates which volunteers? Psychographic heterogeneity among volunteers in Australia. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organisations*, 18(2), 135-155. Alla laaditud 22. jaanuaril 2013, <http://ro.uow.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1391&context=commpapers>
- Einolf, C., & Chambre, S. M. (2011). Who volunteers? Constructing a hybrid theory. *International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing*, 16(4), 298-310. EBSCOhost andmebaasist: Business Source Complete (05. jaanuar 2012)
- Eskola, J., & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vasatapaino
- Finkelstein, M. A., Penner, L. A., & Brannick, M. T. (2005). Motive, role identity, and prosocial personality as predictors of volunteer activity. *Social Behaviour and*

- Personality*, 33(4), 403-418. EBSCOhost andmebaasist: Academic Search Complete (18. detsember 2012)
- Finkelstein, M. A. (2008). Volunteer satisfaction and volunteer action: a functional approach. *Social Behaviour and Personality*, 36(1), 9-18. EBSCOhost andmebaasist: Academic Search Complete (05. detsember 2012)
- Finkelstein, M. A. (2008a). Predictors of volunteer time: the changing contributions of motive fulfillment and role identity. *Social Behaviour and Personality*, 36(10), 1353-1364. EBSCOhost andmebaasist: Academic Search Complete (06. detsember 2012)
- Gage, R. L., & Thapa, B. (2011). Volunteer Motivations and Constraints Among College Students: Analysis of the Volunteer Function Inventory and Leisure Constraints Models. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 41(3) 405–430. EBSCOhost andmebaasist: SAGE Journals (20. detsember 2012)
- Gaskin, K. (2003). *A choice blend: What volunteers want from organisation and management*. London: Institute for Volunteering Research. Alla laaditud 28. jaanuaril 2013, <http://www.ivr.org.uk/images/stories/Institute-of-Volunteering-Research/Migrated-Resources/Documents/C/choice-blend-report-for-printing.pdf>
- Grube, J., & Piliavin, J., A. (2000). Role Identity, Organizational Experiences, and Volunteer Performance. *Personality and Social Psychology Bulletin* 26(9), 1108-1119. EBSCOhost andmebaasist: SAGE Journals Online (11. jaanuar 2013)
- Haski-Leventhal, D., & Meijs, L. C. P. M. (2010). *The volunteer matrix: positioning of volunteer organizations*. Alla laaditud 23. jaanuaril 2013, http://www.academia.edu/433803/The_volunteer_Matrix_positioning_and_volunteering
- Hustnix, L., Cnaan, R. A., & Handy, F. (2010). Navigating Theories of Volunteering: A Hybrid Map for a Complex Phenomenon. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 40(4), 410-429. EBSCOhost andmebaasist: Academic Search Complete (10. oktoober 2012)
- Kaarna, R., & Noor, K. (2011). *Ülevaade vabatahtliku töö majandusliku ja sotsiaalse väärtuse hindamise võimalustest*. Praxis: Lõppraport. Tallinn-Tartu. Alla laaditud 07. veebruaril 2013, http://www.praxis.ee/fileadmin/tarmo/Projektid/Valitsemine_ja_kodanike%C3%BChiskond/VKP_VABAMet_l6ppraport.pdf
- Konwerski, P. A., & Nashman, H. W. (2008). *Philanthropy: a benefit for personnel and organisations managing volunteers (volunteer therapy)*. Alla laaditud 14. jaanuaril 2013, http://www.ivr.org.uk/images/stories/Institute-of-Volunteering-Research/VA-Documents/VA9_1/article4_konwerski.pdf
- Laherand, M-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: OÜ Infotrükk.
- MacNeela, P. (2008). The Give and Take of Volunteering: Motives, Benefits, and Personal Connections among Irish Volunteers. *Voluntas* 19, 125-139. EBSCOhost andmebaasist: Academic Search Complete (05. detsember 2012)

- Maakondlike Arenduskeskuste Infosüsteem. (2011). *Mis on kodanikuühiskond?* Alla laaditud 19. jaanuaril 2013, <http://www.arenduskeskused.ee/Kodanikuuhiskond/Mis-on-kodanikuuhiskond.html>
- Marta, E., & Pozzi, M. (2008). Young People and Volunteerism: A Model of Sustained Volunteerism During the Transition to Adulthood. *Journal of Adult Development* 15(1), 35-46. EBSCOhost andmebaasist: SpringerLink (30. november 2012)
- Meier, S., & Stutzer, A. (2004). Is Volunteering Rewarding in Itself? *Economica* 75(297), 39-59. EBSCOhost andmebaasist: Wiley Journals (19. jaanuar 2013)
- Mowen, J. C., & Sujan, H. (2005). Volunteer Behavior: A Hierarchical Model Approach for Investigating Its Trait and Functional Motive Antecedents. *Journal of Consumer Psychology*, 15(2), 170-182. EBSCOhost andmebaasist: ScienceDirect (04. detsember 2012)
- Musick, M. A., Wilson, J., & Bynurm, W. B. (2000). *Race and Formal Volunteering: The Differential Effects of Class and Religion*. The University of North-Carolina Press.
- MTÜ Serve The City. (2010). *Põhikiri*. Alla laaditud 11. veebruaril 2013, <http://www.servethecity.ee/about-stc/stc-pohikiri/>
- Mänd, T., Gramberg, A., & Kõre, K. (2004-2005). *Vabatahtlik töö Euroopa Liidus: paberid ja praktika*. Tartu: Tartu Vabatahtlike Keskus.
- Nazroo, J., & Matthews, K. (2012). *The impact of volunteering on well-being in later life*. A report to WRVS. Alla laaditud 23. jaanuaril 2013, [http://www.wrvs.org.uk/Uploads/Documents/Reports%20and%20Reviews/the impact of volunteering on wellbeing in later life.pdf](http://www.wrvs.org.uk/Uploads/Documents/Reports%20and%20Reviews/the%20impact%20of%20volunteering%20on%20wellbeing%20in%20later%20life.pdf)
- Neuman, W. L. (2003). *Social research methods – qualitative and quantitative approaches*. Whitewater: University of Wisconsin.
- Oka, T., & Shaw, I. (2000). *Qualitative Research in Social Work*. Alla laaditud 14. mail 2009, <http://pweb.sophia.ac.jp/~t-oka/qrs.html>
- Omoto, A. M., & Snyder, M. (1995). Sustained helping without obligation: motivation, longevity of service, and perceived attitude change among AIDS volunteers. *Journal of Personality and Social Psychology* 68(4), 671-686. EBSCOhost andmebaasist: PsycARTICLES (27. november 2012)
- Omoto, A. M., & Snyder, M. (2002). Considerations of Community: The Context and Process of Volunteerism. *American Behavioral Scientists*, 45(5), 846-867. EBSCOhost andmebaasist: SAGE Journals (10. detsember 2012)
- OSCE. (2011). Supporting civil society. Lithuania: Vilnius. Alla laaditud 19. jaanuaril 2013, <http://www.osce.org/odihr/44461>
- Patton, M. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods*. Beverly Hills: SAGE Publications
- Penner, L. A., & Finkelstein, M. A. (1998). Dispositional and Structural Determinants of Volunteerism. *Journal of Personality and Psychology*, 74(2), 525-537. EBSCOhost andmebaasist: Web of Science (03. jaanuar 2013)

- Penner, L. A. (2000). Promoting Prosocial Actions: The Importance of Culture and Values. *Journal of Social Philosophy* 31(4), 477-487. EBSCOhost andmebaasist: Academic Search Complete (03. jaanuar 2013)
- Penner, L. A. (2002). Dispositional and organizational Influences on Sustained Volunteerism: An Interactionist Perspective. *Journal of Social Issues* 58(3), 447-467. EBSCOhost andmebaasist: Wiley Journals (12. detsember 2012)
- Penner, L. A. (2004). Volunteerism and Social Problems: Making Things Better or Worse. *Journal of Social Issues* 60(3), 645-666. EBSCOhost andmebaasist: Academic Search Complete (17. oktoober 2012)
- Purcell, M. (2012). *The Importance of Civil Society Engagement*. Australian Government: AusAID. Alla laaditud 19. jaanuaril 2013, <http://ausaid.govspace.gov.au/2012/06/20/the-importance-of-civil-society-engagement/>
- Pärnumaa Kodukant MTÜ. (2010). *Pärnumaa vabatahtliku tegevuse uuring*. Alla laaditud 07. veebruaril 2013, <http://www.vabatahtlikud.ee/UserFiles/uuringud/vabatahtlik%20tegevus%20p%C3%A4rnumaal.pdf>
- Raudla, H. (2002). *Kodaniku raamat*. Tallinn: Eesti Vabariik ja Siseministeerium. Alla laaditud 22. jaanuaril 2013, https://www.siseministeerium.ee/public/kodaniku_raamat.pdf
- Serve the City ASBL. (2012). *STC International Forum 18-20 November. Antwerp, Belgium*. Alla laaditud 19. oktoobril 2012, <http://servethecity.net/2012/10/stc-international-forum-18-20-november-antwerp-belgium/>
- Serve the City ASBL. (s.a). *Serve the City International: About us*. Alla laaditud 19. oktoobril 2012, <http://servethecity.net/about/>
- Serve the City. (s.a). *Serve the City International: Videos – Cross the line*. Alla laaditud 19. oktoobril 2012, <http://servethecity.net/media/videos/>
- Serve The City Mittetulundusühing. (2011). *Majandusaasta aruanne*. Alla laaditud 29. novembril 2012, <http://www.servethecity.ee/wp-content/uploads/2012/08/stc-majandusaasta-aruanne-2011.PDF> 22.11.2012 (29.11.2012)
- Shye, S. (2010). The Motivation to Volunteer: A Systemic Quality of Life Theory. *Social Indicators Research* 98(2), 183-200. EBSCOhost andmebaasist: Springer Link (09. jaanuar 2012)
- Siseministeerium. (2006). *Kodanikualgatuse toetamise arengukava 2007-2010*. Alla laaditud 15. jaanuaril 2013, https://www.siseministeerium.ee/public/KATA_18_12_08.doc
- Snyder, M., & Omoto, A. M. (2000). Doing good for self and society: Volunteerism and the psychology of citizen participation. In Vugt, M. V., Snyder, M., Tyler, T., & Biel, A. Cooperation in modern society: *Promoting the welfare of communities, states, and organizations*, 127–141. London: Routledge.
- Snyder, M., & Omoto, A. M. (2008). Volunteerism: Social Issues Perspectives and Social Policy Implications. *Social Issues and Policy Review*, 1(2), 1-36. EBSCOhost andmebaasist: Wiley Journals (20. detsember 2012)

- Snyder, M., Omoto, A. M., & Smith, D. M. (2009). The Role of Persuasion Strategies in Motivating Individual and Collective Action. In E. Borgida, C.M. Federico, J.L. Sullivan (Eds). *The Political Psychology of Democratic Citizenship*, 125-150. New York: Oxford University Press.
- Son, J., & Wilson, J. (2011). Generativity and Volunteering. *Sociological Forum*, 26(3), 644-667. EBSCOhost andmebaasist: Wiley Journals (07. oktoober 2012)
- Tooding, L. M. (1998). *Andmeanaliüis sotsiaalteadustes*. Tartu: Taru Ülikool.
- Vabatahtliku tegevuse arengukava 2007-2010. (2006). Tallinn-Tartu. Alla laaditud 13. jaanuaril 2013, http://www.vabatahtlikud.ee/UserFiles/arengukava/vta_2007_2010_31_jaan_2007.pdf
- Webster's Online Dictionary. (2006). *Motivation*. Alla laaditud 26.03.2013, <http://www.websters-online-dictionary.org/definition/motivation>
- Wilson, J., & Musick, M. A. (1997). Who Cares? Toward an integrated theory of volunteer work. *American Sociological Review*, 62(5), 694-713. EBSCOhost andmebaasist: JSTOR (01. oktoober 2012)
- Wilson, J., & Musick, M. (1999). Attachment to Volunteering. *Sociological Forum*, 14(2), 243-272. EBSCOhost andmebaasist: JSTOR (07. oktoober 2012)
- Wilson, J., & Musick, M. (2000). The Effects of Volunteering on the Volunteer. *Law & Contemporary Problems*, 62(4), 141-168. EBSCOhost andmebaasist: Academic Search Complete (16. jaanuar 2013)
- Wilson, J., & Musick, M. A. (2003). Volunteering and depression: the role of psychological and social resources in different age groups. *Social Science & Medicine* 56(2), 259-269. EBSCOhost andmebaasist: Academic Search Complete (21. detsember 2012)
- Wilson, J. (2012). Volunteerism Research: A Review Essay. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly* 41(2), 176-212. EBSCOhost andmebaasist: SAGE Journals (21 jaanuar 2013)
- Yeung, A. B. (2004). The Octagon Model of Volunteer Motivation: Results of a Phenomenological Analysis. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations* 15(1), 21-46. EBSCOhost andmebaasist: Academic Search Complete (10. jaanuar 2013)

Avaldamata allikad

- Luide, U. (2007). *Puuetega inimestega tegelevate vabatahtlike motivatsioon ja rahulolu Tallinna vabatahtlike näitel*. [Bakalaureusetöö]. Tallinn: Tallinna Ülikool.
- Weller, G. R. (2008). *Young Irish Adults in Civic Society: Volunteering, Reflexive Identity Work and Social Capital*. [PhD]. Dublin: Dublin Institute of Technology. Alla laaditud 15. jaanuaril 2013, <http://arrow.dit.ie/cgi/viewcontent.cgi?article=1011&context=appadoc>
- Widjaja, E. (2010). *Motivation Behind Volunteerism*. [Senior Thesis]. Claremont Colleges. Alla laaditud 21 jaanuaril 2013, http://psychology12.weebly.com/uploads/1/2/5/4/12548410/motivation_behind_volunteerism.pdf

LISAD

Lisa 1. Serve the City manifest

There's a line in every city
 that separates the rich from the poor,
 the strong from the weak,
 the haves from the have-nots.
 It's a street, the train tracks,
 the river, a sidewalk.
 On one side there is safety,
 on the other there is danger.
 On one side there is security,
 on the other, fear.
 On one side kids go to college,
 work pays well,
 needs are hidden behind drawn curtains
 and consumable goods.
 On the other life is pretty raw.
 It's time to cross the line.
 Serve the City mobilizes volunteers
 to show kindness in practical ways
 to people in need.
 We partner with homeless shelters,
 refugee centers, orphanages,
 and other associations,
 and invite volunteers to offer
 practical help and support.
 Serve the City projects are often simple:
 sports, music, arts and crafts,
 language courses, games with children,
 serving food, and cutting hair.
 We are the connection between
 the good intentions of people who could serve
 and a meaningful opportunity to do so.
 And that's where it starts.
 We cross the line from where we are and serve.
 But that's not where it stops.
 The dream of Serve the City is everyone serving.
 As quickly as possible we invite those we have served
 to join us in serving the next time.
 Serve the City is for everyone.
 It's a revolution, a serving revolution.
 And it's going to change the world.
 We know them by their needs.
 What if we knew them by name?
 Cross the line.
 Serve the City. (Serve the City)

Lisa 2. Teemaintervjuu raamistik

1. Valimi kirjeldus

- Vanus
- Sugu
- Rahvus
- Perekonnaseis
- Usuline kuuluvus

2. Vabatahtlikuks kujunemise eeldused ja tegutsemisajendid

- Mis on Sinu jaoks vabatahtlik tegevus?
- Kes on vabatahtlik?
- Mis motiveeris Sind vabatahtlikuks hakkama?
- Kas Sinu tegutsemisajendid on aja jooksul muutunud?
- Kuidas jõudis Sinuni info vabatahtlikus tegevuses osalemise kohta?
- Kuidas kuulsid tegutsemisvõimalustest organisatsioonis STC MTÜ?
- Kuivõrd tundsid lähedaste või ühiskonna poolset survet vabatahtlikuks hakkamisel?
- Millised olid lähedaste reaktsioonid seoses Sinu otsusega hakata vabatahtlikuks?
- Kuivõrd mõjutas Sinu otsust vabatahtlikuks hakata või tegevust jätkata organisatsioon STC MTÜ?

3. Tegutsemine vabatahtlikuna

- Kui kaua oled tegutsenud vabatahtlikuna?
- Kui kaua oled tegutsenud organisatsioonis STC MTÜ?
- Kui sageli ja kui palju panustad vabatahtlikku tegevusse?
- Milliseid ülesandeid Sa STC MTÜ-s täidad?
- Milliseks hindad oma suhteid teiste STC MTÜ vabatahtlikega?
- Milliseid väärtusi kannad Sina ja organisatsioon STC MTÜ?
- Kuivõrd väärtustatakse Sind ja Sinu tegemisi STC MTÜ-s?

4. Vabatahtlikust tegevusest saadud kogemused, tagajärjed ja rahulolu

- Mida on andnud Sulle vabatahtlikus tegevuses osalemine?
- Kas vabatahtlikus tegevuses on olnud Sinu jaoks ka ebameeldivaid aspekte?
- Milliseks hindad oma tegevuse tulemuslikkust?
- Milliseks hindad vabatahtlikust tegevusest saadud rahulolu ja kogemusi?
- Kuidas on Sinu suhtumine, väärtushinnangud, arvamused, teadmised muutunud võrreldes vabatahtlikuna tegutsemist alustades?
- Kas organisatsioon arvestab Sinu vajaduste ja soovidega? Milles see väljendub?
- Milliseid probleeme oled oma tegevuses kohanud nii organisatsioonis kui ka laiemalt, ühiskonna tasandil?
- Kuivõrd oled rahul organisatsiooni STC MTÜ tegevuse ja Sinu tegutsemisvõimalustega antud organisatsioonis?
- Kuidas on STC MTÜ tegevus mõjutanud Tallinna ja ühiskonda?
- Millisena näed oma tulevikku vabatahtlikuks olemise osas?

Lisa 3. Eksperdiintervjuu raamistik

The founding of the non-profit organization STC MTÜ

- How important is volunteering to the society?
- Why does the society need volunteer organizations?
- How was the idea of founding STC MTÜ in Estonia born?
- Could You please describe the founding process of STC MTÜ. What and how was done?
- When was STC MTÜ founded?

The structure and volunteers of STC MTÜ

- Please describe the structure of STC MTÜ. How does it function?
- How many of the people who were there when founding STC MTÜ are still active volunteers with this organization today?
- How many volunteers were involved in founding this organization?
- What are the volunteers who volunteer in STC MTÜ like?
- What motivates blackshirts to continue their activities in Your opinion?

The values and goals of STC MTÜ

- What are the core values of STC MTÜ?
- What are the goals of STC MTÜ?
- In which fields does STC MTÜ operate?
- Is the activity of the organizations the same globally or does it depend on the specific society and culture? Could You bring me an example?

The productivity of STC MTÜ

- How do the society and people in Estonia regard STC MTÜ?
- What is the role of STC MTÜ in the society and in improving it? Has it changed Tallinn and its society?